

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Pedagogická fakulta

katedra primární pedagogiky

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Podatelna

1 5 -04- 2008 •

Cis.

přil.

-b

Bílá místa v přípravě učitelek mateřských škol

White Places in the Training of Kindergarteners

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. PhDr. Eva Opravilová CSc.

Autor diplomové práce: Bc. Milan Podpěra

Studijní obor: Předškolní pedagogika

Forma studia: kombinovaná

Diplomová práce dokončena: březen 2008

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury.

V Praze dne J J A^{1 0 0} ^

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat doc. PhDr. Evě Opravilové CSc. možnost zpracovat toto téma a za vedení mé práce.

Anotace a klíčová slova

Práce analyzuje současnou situaci ve vzdělávání učitelek mateřské školy v České republice. Porovnává jednotlivé typy učitelské přípravy s ohledem na jejich vyrovnání se s požadavky profese a současným legislativním a kurikulárním rámcem předškolní pedagogiky v České republice.

klíčová slova: profese, profesní standard, profesní kompetence, typy učitelské přípravy, učitelka mateřské školy, předškolní pedagogika, studijní program.

Annotation and descriptors

This graduation thesis analyses current situation in education of kindergarteners in the Czech Republic. It compares separate types of teacher's education with regard to kindergartener's balancing with contemporary legislative and curriculum framework of preschool education in the Czech Republic.

descriptors: profession, profession standard, profession competence, types of teacher's education, kindergartener, preschool pedagogy, study programme.

Obsah

ÚVOD A CÍLE DIPLOMOVÉ PRÁCE.....	9
TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1. TRANSFORMACE PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	11
1.1. Proměny pohledu na dětství.....	11
1.2. Pojetí předškolní výchovy.....	13
1.3. RVP PV a současná osobnostní orientace předškolní výchovy.....	15
2. HISTORICKÝ POHLED NA VZDĚLÁVÁNÍ UČITELEK MATEŘSKÝCH ŠKOL V ČESKÝCH ZEMÍCH.....	17
2.1. Počátky vzdělávání učitelek mateřských škol — období 1832-1914.....	17
2.1.1. Osnovy vzdělávání pěstounek v jednoročním kurzu.....	19
2.2. Od pěstounky po učitelku mateřské školy - období 1914 - 1934.....	20
2.2.1. Osnovy vzdělávání pěstounek v dvouletém kurzu.....	21
2.2.2. Vlastní aktivita učitelek na svém vzdělávání.....	22
2-3. Vzdělávání učitelek mateřských škol v letech 1934 - 1946.....	24
2.3.1. Osnovy vzdělávání učitelek mateřské školy v letech 1937 - 1946.....	25
2.4. Vzdělávání učitelek mateřských škol po válce a v socialistickém Československu - období 1946- 1989.....	26
2.4.1. Systém tříletého studia a roční řízené praxe.....	27
2.4.2. Systém čtyřleté střední pedagogické školy.....	29
3. MOŽNOSTI VZDĚLÁVÁNÍ UČITELEK MATEŘSKÝCH ŠKOL V SOUČASNOSTI.....	32
3.1. Vzdělávání na středních školách.....	32
3.1.1. Pedagogické obory vzdělávání na středních školách.....	32
3.1.2. 7531M005 Předškolní a mimoškolní pedagogika.....	33
3.1.3. 7531M008 Výchova dětí předškolního a mladšího školního věku.....	34
3.1.4. 7531M004 Pedagogika volného času.....	34
3.1.5. 7842M003 Pedagogické lyceum.....	35
3.2. Vzdělávání na vyšších odborných školách.....	36
3.2.1. Pedagogické obory vzdělávání na vyšších odborných školách.....	36
3.2.2. 7531N001 a 7531N02 Pedagogika specifických činností ve volném čase.....	36
3.2.3. 7531N006 Pedagogika - vychovatelství.....	37
3.2.4. 7531N03 Předškolní a mimoškolní pedagogika.....	38
3.3. Vysokoškolské vzdělávání.....	38

3.3.1.	Pedagogické obory vzdělávání na vysokých školách.....	38
3.3.2.	7531R001 Učitelství pro mateřské školy.....	40
3.3.3.	7501 TO 10 Pedagogika předškolního věku.....	40
3.3.4.	7506R Speciální pedagogika předškolního věku.....	41
4.	UČITELSKÁ PROFESE A PROFESNÍ STANDARD.....	42
4.1.	Profese učitele z pohledu sociologie.....	42
4.2.	Přípravné vzdělávání a potřeby praxe.....	43
4.3.	Odborná kvalifikace a současná legislativa.....	45
4.4.	Profesní standard učitele.....	47
5.	ROLE A KOMPETENCE UČITELEK Z POHLEDU ZÁKLADNÍCH VZDĚLÁVACÍCH DOKUMENTŮ.....	53
5.1.	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání.....	53
5.1.1.	Souhrn.....	56
5.2.	Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky.....	56
5.2.1.	Souhrn.....	57
5-3.	Dokumenty OECD.....	58
6.	PŘÍPRAVA UČITELEK PREPRIMÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V ZAHRANIČÍ 59	
6.1.	Francie.....	59
6-2.	Itálie.....	60
6-3.	Belgie (Vlámská část).....	60
6-4.	Dánsko.....	62
6.5.	Finsko.....	63
⁶ -6.	Norsko.....	64
6.7.	Švédsko.....	65
6-8.	Španělsko.....	65
6.9.	Polsko.....	66
6.10.	Velká Británie.....	66
6-10.1.	Ukázka přípravy - BA Honours Early Childhood Studies na Middlesex University.....	67
6-10.2.	Ukázka přípravy - BA Honours a PGCE na University of Cambridge.....	68
	PRAKTICKÁ ČÁST.....	70

7. CÍLE.....	70
8. HYPOTÉZY.....	71
9. METODY.....	72
9.1. Obsahová analýza pedagogických dokumentů.....	72
9.2. Dotazníková metoda.....	73
10. POROVNÁNÍ SOUČASNÝCH PŘÍSTUPŮ KE VZDĚLÁVÁNÍ UČITELEK MATEŘSKÝCH ŠKOL	75
10.1. Faktory a indikátory vzdělávání učitelek mateřských škol.....	75
10.1.1. Naplňování indikátorů vzdělávání učitelek mateřských škol.....	77
10.2. Analýza získaných dat.....	80
10.2.1. 7531M005 Předškolní a mimoškolní pedagogika.....	80
10.2.2. 7531M008 Výchova dětí předškolního a mladšího školního věku.....	82
10.2.3. 7842M003 Pedagogické lyceum.....	83
10.2.4. 7531N006 Pedagogika - vychovatelství.....	85
10.2.5. 7531R001 Učitelství pro mateřské školy.....	87
10.2.5.1. Jihočeská univerzita.....	87
10.2.5.2. Univerzita Palackého.....	88
10.2.5.3. Západočeská univerzita v Plzni.....	90
10.2.5.4. Univerzita Karlova v Praze.....	92
10.2.5.5. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně.....	94
10.2.5.6. Univerzita Hradec Králové.....	96
10.2.5.7. Ostravská univerzita.....	98
10.2.6. Porovnání typů profesní přípravy.....	99
10.2.7. Porovnání přístupů jednotlivých pedagogických fakult.....	102
10.2.8. Historické porovnání přípravy učitelek mateřských škol.....	104
11 • ANALÝZA VZDĚLÁVACÍCH POTŘEB ABSOLVENTŮ PREGRADUÁLNÍ PŘÍPRAVY.....	109
Charakteristika skupiny.....	109
11.1.1. Základní skupina.....	109
11.1.2. Doplnková skupina.....	109
11.2. Průběh výzkumu.....	110
11.3. Popis dotazníku.....	110
11.4. Vyhodnocování dotazníku.....	111
H-5. Analýza získaných dat.....	112
11.5.1. Základní skupina celkem.....	112
11.5.2. Základní skupina - středoškolský typ studia.....	113
11.5.3. Základní skupina - vysokoškolský typ studia.....	115
I 1.5.4. Porovnání typů studia základní skupiny.....	116
11.5.5. Doplnková skupina celkem.....	118
II -5.6. Doplnková skupina - středoškolský typ studia.....	119

12. SHRNUTÍ A DISKUSE	121
12.1. Posouzení hypotéz	125
ZÁVĚR	127
LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE	128
Literatura	128
Informační zdroje	130
SEZNAM TABULEK	134
SEZNAM OBRÁZKU	137
SEZNAM PŘÍLOH	137

Úvod a cíle diplomové práce

V dnešním světě je vzdělávání přiznávána vysoká hodnota. *Úroveň vzdělávání, kvalita i výkonnost vzdělávacího systému a především míra toho, jak společnost dokáže využít tvůrčího potenciálu všech svých členů, se staly rozhodujícím činitelem dalšího vývoje společnosti...*¹ Společnost se v posledních desítkách let vyvíjí velkou rychlostí a prochází rozsáhlými změnami, které neustávají a stále se urychluje jejich tempo. Tyto změny zasahují do všech oblastí života a kladou vyšší nároky na přípravu a vybavenost každého jednotlivce. Důsledkem toho je tedy nutnost neustále reagovat na změnu, neustále se vzdělávat.

Mluvíme o tzv. celoživotním vzdělávání pro všechny. Základy celoživotního vzdělávání jsou pokládány v raném dětství, institucionální základy vzdělávání pak zpravidla v předškolním věku v rámci mateřské školy. V Národním programu rozvoje vzdělávání v České republice se jako součást konceptu celoživotního vzdělávání pro všechny uvádí zvýšení účasti na předškolním vzdělávání.² I to napovídá, jaká důležitost je přikládána předškolnímu vzdělávání v současném pojetí vzdělávací soustavy.

A právě předškolní vzdělávání prošlo v posledních dvaceti letech velkými změnami. Zejména z pohledu pojetí předškolní výchovy a vzdělávání, přístupu k dítěti a osnov a programů předškolního vzdělávání. Zcela se změnil způsob práce učitelky mateřské školy, její příprava, organizace i formy vzdělávání. Je tedy samozřejmě otázkou, dokázali li na toto reagovat i školy zajišťující profesní přípravu učitelek mateřských škol. Jsou učitelky připravovány na práci podle Rámcového vzdělávacího Programu pro předškolní vzdělávání? Splňují odborné požadavky na učitelku tohoto dokumentu po svém pregraduálním studiu? Dokáží plánovat, realizovat a evaluovat individualizované a skupinové vzdělávací činnosti? Mají dostatečné diagnostické znalosti a dovednosti potřebné pro analýzu individuálních potřeb každého jednoho dítěte? Tyto a řada dalších otázek před námi vyvstává v souvislosti s transformací předškolního vzdělání, které je svým způsobem vlajkovou lodí transformace vzdělávání u nás vůbec. Zejména díky časovému náskoku počátku experimentální práce s RVP PV a flexibilitě a kreativitě učitelek mateřských škol.

¹ *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha.* s. 15.

² *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha.* s. 17.

S ohledem na trh práce, plnění cílů Národního programu rozvoje vzdělávání a další socio-politické požadavky došlo i k určitým změnám ve vzdělávání učitelek mateřských škol. Hlavními posuny bylo rozšíření terciálního vzdělávání učitelek mateřských škol na straně jedné a na straně druhé širší oborový záběr studijního programu středoškolského vzdělávání učitelek mateřských škol. Co z toho bylo ku prospěchu pregraduální profesní přípravy a co ji naopak brzdí?

Na výše položené otázky bude hledat odpovědi tato práce. Úkolem této práce bude rozbor a zhodnocení profesní přípravy učitelek mateřských škol.

Cíle této práce jsou následující:

1. Zhodnotit minulé i stávající přístupy k pedagogické přípravě učitelek mateřských škol.
2. Charakterizovat současnou koncepci, obsah, metody a organizaci přípravy pracovníků předškolního vzdělávání v České republice.
3. Provést porovnání této charakteristiky s vybranými modely přípravy v zahraničí.
- 4- Analyzovat vzdělávací potřeby reflektované absolventy různých typů pregraduální přípravy po jejich zkušenostech v praxi ve vztahu k požadavkům daných současnou závaznou legislativou.

Vyhodnotit typy učitelské přípravy z hlediska vyrovnání se s požadavky profese.

6. Vytvořit vlastní návrh přípravy učitelek mateřských škol.

Teoretická část

1. Transformace předškolního vzdělávání

Chceme-li se zabývat vzděláváním učitelek mateřských škol, musíme se nejprve seznámit se základními principy a požadavky ovlivňujícími jejich práci. Vzdělávací profil budoucí učitelky mateřské školy se nutně odvíjí od pojetí dítěte a dětství, což ovlivňuje v důsledku i pojetí předškolní výchovy.

1.1. *Proměny pohledu na dětství*

V počátcích naší civilizace nemělo dítě velkou hodnotu. Ve starověkém Řecku i Římě rozhodoval otec o jeho bytí či nebytí a až ve čtvrtém století bylo zabití dítěte římským právem definováno jako vražda.

Ani ve středověku nebylo dětství nijak jednoduché. Chlapci z privilegovaných vrstev vstupovali v pěti letech do pážecí služby, chlapec z rodiny řemeslníka se začal učit v mistrově dílně a syn rolníka nastupoval do služby u sedláka. Dívky byly záhy zapojeny do hospodářských prací. Jakožto majetek otce mohlo být dítě dokonce i prodáno. Dětství zpravidla nepřesáhlo pěti až sedmi let věku dítěte. Mladší děti se pletly a pohybovaly mezi dospělými u matky v kuchyni, či v otcově dílně nebo i na veřejnosti. Dle svých schopností se účastnily každodenních pracovních činností.

Dokonce i období humanismu představuje pro děti řadu omezení, požadavky Přísné kázně a tělesných trestů. Navíc je k dětství lhostejné a necitlivé. Významný humanista Michel de Montaigne považoval dětství za období nedokonalosti v každém ohledu.⁴

Teprve Jan Amos Komenský dokázal nahlédnout na dítě z pohledu jeho zvláštností a specifických potřeb. Vytvořil zcela jiný pohled na dítě neboť podle něj jsou děti nejdražšími klenoty, které nám svěřil Bůh. Považoval děti za největší příslib, který lidské společnosti má. Výchova, která je založená na porozumění dítěti a

J OPRAVILOVÁ, E. *Předškolní pedagogika* 1. s. 14 -15.

^ KOLÁRIKOVÁ, Z. aj. *Předškolní a primární pedagogika* = *Předškolská a elementárna pedagogika*, s.

respektování jeho potřeb je zárukou správného vývoje společnosti.⁵ Ve svém díle *Informatorium školy mateřské* zdůvodňuje nutnost předškolní výchovy a také zde předkládá její obsah. Komenský zároveň zahrnul výchovu dítěte od narození do svého systému vševýchovy a vševědy.⁶ Význam tohoto pohledu na dítě však zůstal po staletí neobjeven, nedoceněn a nevyužit.

Možná i proto zůstává společnost k dítěti velmi přísná a požadavky na jeho výchovu tvrdé. Výchovu dětí obstarávaly výlučně ženy, matky nebo chůvy. Ačkoliv jim péče o děti zajisté přinášela bohaté citové zážitky, nebylo žádoucí je přiznat a vyjadřovat je.

Další významný posun v pohledu na dítě představuje Jean Jacques Rousseau. Ten odmítá dosavadní pohled na dítě jako na malého dospělého. Místo toho prosazuje respekt k spontaneitě dítěte a jeho věkovým zvláštnostem. Toto jeho přesvědčení dalo základ pedagogickému naturalismu. Přesto i Rousseau považoval období do dvou respektive do dvanácti let za období tělesného a smyslového rozvoje a za období spánku rozumu.

Jako jeden z prvních Rousseau obhajoval a prosazoval práva dítěte. To se Přeneslo i do myšlenek Velké francouzské revoluce, během níž byl vydán edikt prohlašující všechny opuštěné děti za děti vlasti, to znamená za společensky uznanou hodnotu. Následně i civilní kodex z roku 1804 zaručoval dítěti v mnoha směrech právně zakotvenou ochranu.

Nicméně až konec 19. století přinesl významnější změny v pohledu na dítě a jeho výchovu. Mohlo za to především Hnutí za novou výchovu. Toto reformní hnutí Přesáhlo hranice jednotlivých zemí. Představitelé tohoto hnutí byli především ti, kteří s dětmi přímo pracovali a chtěli zaběhnuté stereotypy změnit. Mění se především postoj k dítěti, který žádá, abychom dítě pochopili a respektovali. Dítě je přijímáno takové, jaké je a není žádoucí jej formovat podle vlastních představ. Dětství také není chápáno jako přechodný bezvýznamný stav, ale jako stav, který má velice vysokou hodnotu a od kterého bychom neměli předčasně utíkat jako od čehosi nedokonalého a nehodnotného.

⁶ JEMENSKÝ, J.A. *Informatorium školy mateřské*.

12., MAŘÍKOVÁ, Z. aj. *Předškolní a primární pedagogika = Predškolská a elementárna pedagogika*, s.

Podle představitelů reformní pedagogiky má dítě svůj svět, značně odlišný od světa dospělých, tento svět by měl učitel plně pochopit a respektovat.⁷

1.2. Pojetí předškolní výchovy

Od počátku organizované předškolní výchovy vystává otázka cíle výchovy a vzdělávání předškolního dítěte pro dané vzdělávací instituce. Cíl si zpravidla určoval zřizovatel instituce.. Ve většině případů tak byla cílem pokora a poslušnost dítěte a schopnost přizpůsobit se společenskému požadavku umět pečlivě a trpělivě pracovat.

Postupem času pomohla definovat cíle výchovy a vzdělávání předškolního dítěte věda. Ta popsala dítě po tělesné, psychické i sociální stránce. Ukázala na zákonitosti vývoje dítěte a jeho možnosti. Veřejné instituce předškolní výchovy se stávají místem účelné adaptace, probíhající podle cílů, stanovených na základě přesvědčení a vůle dospělých. Základním impulsem výchovy je směřování vpřed, důraz na zvýšenou informovanost, úspěch v adaptaci a budoucí společenské uplatnění. V podstatě existují tři zaměření takto pojatých cílů.

Prvním z nich je sociometrické zaměření výchovy. Je to zaměření výchovy praktikované u nás v letech komunistického režimu. Toto zaměření vychází z upřednostňování zájmů společnosti a potřeb instituce. Dítě je vychováváno s důrazem na to, co společnost považuje pro jeho adaptaci a socializaci za potřebné. Výchovné cíle jsou normami, kterými se instituce řídí. Autorita instituce převažuje nad autoritou rodiny. Ta se musí přizpůsobovat a podřizovat požadavkům instituce. Společenské zájmy mohou převážet do té míry, že mohou určovat filosofické nazírání a hodnotový systém. Jedním z dalších znaků sociometrického zaměření je, že těžiště působení instituce je v přípravě dítěte na školu. Tato příprava je předepsána jasně danými normami určujícími soubor znalostí, vědomostí, dovedností a návyků, které musí dítě zvládnout. Takto dané normy samozřejmě ovlivňují způsob komunikace mezi učitelkou a dítětem. Převažují frontální formy práce ve věkově homogenních skupinách a přesná organizace denního režimu dítěte. Důsledkem je necitlivost k dítěti a jeho potřebám, manipulace s dítětem a tendence k průměrnosti. Nesporným pozitivem byla vysoká

⁷ OPRAVILOVÁ, E. *Předškolní pedagogika I.* s. 18 -20

promyšlenost a návaznost jednotných norem a propracovanost didaktik jednotlivých oblastí výchovy. V tomto období bylo také dosaženo vysoké hustoty sítě mateřských škol, které tak mohlo navštěvovat až 96% dětí ve věku od 3 do 6 let. Mateřské školy byly také velmi podporovány a bylo získáno mnoho poznatků v oblasti zdravotní péče a prevence, oborových a předmětových didaktik a práce s dětmi vyžadující zvláštní péči.⁸

Protipólem k sociometrickému zaměření je zaměření pedocentrické. To navazuje na rousseauovské pojetí výchovy. *Její cíl odvozuje od vnitřních podmínek vývoje dítěte. Předpokládá dědičně naprogramovanou poslušnost vývoje, při níž lze účinnost výchovy zajistit dodržováním postupu, který je v souladu s vnitřně danými zákonitostmi*⁹ Výchova tak vlastně pouze zajišťuje podmínky pro to, aby jednotlivé etapy vývoje probíhaly bezproblémově. Je kladen důraz na přirozenost, spontaneitu a volnost. Důvěra ve schopnosti dítěte dává možnost osobnost dítěte široce rozvíjet. Má však i svá úskalí. Jedním z nich je možnost narušení rovnováhy vzájemného vztahu zrání a učení. Dále se prosazuje snaha vývoj pozitivně ovlivnit a usměrňovat vnitřní předpoklady vnějšími podmínkami. Měřítkem vývojových schopností se stávají vědou a výzkumem vykonstruované průměrné vývojové normy, které však neberou ohled na individuální rozdíly. To může vést ke směřování všech dětí k průměru, případně k přeceňování vývojových možností dítěte.¹⁰

Dvě předcházející zaměření se snaží překonat zaměření konvergentní. Východiskem je osobnostní orientace, tj. podstatné je konkrétní stadium v rozvoji jednotlivého dítěte. Konvergentní zaměření využívá demokraticky spolupracující a sociálně-komunikativní strategie. Direktivní vedení a manipulaci nahrazuje spolupráce. *Konvergentní zaměření cíle výchovy směřuje k samostatnému projevu a dává dostatečný sociální, duchovní i věcný prostor pro vyjádření, odpovídající vývojovým možnostem. Zřetel k základním potřebám a věkovým zvláštnostem předškolního období doplňuje individualizovaný přístup ke každé jedinečné a neopakovatelné osobnosti dítěte.*¹¹

KOLÁRIKOVÁ, Z. ai. *Předškolní a primární pedagogika = Předškolská a elementární pedagogika*, s. 128 -130.

OPRAVILOVÁ, E., GEBHARTOVÁ, V. *Rok v mateřské škole: Učebnice pro pedagogické obory středních, vyšších a vysokých škol*. s. 145.

^KOLÁRIKOVÁ, Z. a]. *Předškolní a primární pedagogika = Předškolská a elementární pedagogika*, s.

OPRAVILOVÁ, E. *Předškolní pedagogika* / . s. 30.

Zřetel je brán také na celkově demokratičtější a humanističtější vztah mezi dítětem a dospělým. Rodina pro instituci představuje rovnocenného partnera. Konvergentní zaměření se snaží najít rovnováhu mezi svobodným rozvojem osobnosti a nezbytně žádoucí mírou omezování, kterou s sebou nese výchova ve formálně vytvořené sociální skupině.¹²

1.3. RVP PV a současná osobnostní orientace předškolní výchovy

Podle RVP PV je úkolem institucionálního předškolního vzdělávání doplňovat rodinnou výchovu a pomáhat zajistit dítěti prostředí s dostatkem mnohostranných a přiměřených podnětů pro jeho aktivní rozvoj a učení. Má dítěti smysluplně obohacovat denní program a poskytnout mu odbornou péči.

Předškolní vzdělávání má usnadňovat dítěti jeho další životní a vzdělávací cestu. Jeho úkolem je proto rozvíjet osobnost dítěte, podporovat jeho tělesný rozvoj a zdraví, jeho osobní spokojenost a pohodu, napomáhat mu v chápání okolního světa a motivovat je k dalšímu poznávání a učení, stejně tak i učit dítě žít ve společnosti ostatních a v
*přibližovat mu normy a hodnoty touto společností uznávané.*¹³

Jedním z úkolů předškolního vzdělávání je také vytvářet předpoklady pro pokračování ve vzdělávání. Toho je dosahováno maximální podporou individuálních rozvojových možností dítěte tak, aby v době opuštění mateřské školy dospělo k optimální úrovni osobního rozvoje a učení. Osobnostní rozdíly mezi dětmi a rozdíly v jejich výkonech jsou tak považovány za přirozené a předškolní vzdělávání neusiluje o jejich vyrovnání.

Dalším úkolem je diagnostika, zejména ve vztahu k dětem se speciálními vzdělávacími potřebami. Na základě znalosti aktuálního rozvoje dítěte a jeho dalších rozvojových možností má předškolní vzdělávání poskytnout včasnou speciálně pedagogickou péči.

¹²(M31RIKOVÁ, Z. aj. *Předškolní a primární pedagogika = Predškolská a elementárna pedagogika*, s. 13
¹³ *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*, s. 7.

Předškolní vzdělávání podle RVP PV se maximálně přizpůsobuje vývojovým fyziologickým, sociálním, kognitivním a emocionálním potřebám dětí předškolního věku. Tato vývojová specifika plně respektuje. Vzdělávání je plně vázáno k individuálně různým potřebám a možnostem jednotlivých dětí. Každému dítěti je potřeba poskytnout podporu v té míře, kterou potřebuje.

To zcela mění práci pedagoga. Ten musí vycházet z pedagogické analýzy dítěte. Musí znát jeho aktuální stav rozvoje, jeho potřeby a zájmy. Pravidelně sleduje jeho rozvojové a vzdělávací pokroky. Dále je samozřejmě potřeba uplatňovat v předškolním vzdělávání odpovídající metody a formy práce. Mezi ty patří metody prožitkového a kooperativního učení hrou a činnostmi, založených na přímých zážitcích dítěte. Dalšími metodami je sociální učení, založené na vytváření a využívání situací, které poskytují dítěti srozumitelné praktické ukázky životních souvislostí a spontánní sociální učení, založené na principu nápodoby. Uplatňovány jsou aktivity spontánní i řízené. Jednou ze specifických forem aktivit je didakticky cílená činnost.

Didaktický styl je založen na principu vzdělávací nabídky, na individuální volbě a aktivní účasti dítěte. Je uplatňován integrovaný přístup, který nabízí dítěti vzdělávací obsah v přirozených souvislostech, vazbách a vztazích. Dítě tak získává komplexnější zkušenost, snadněji uchopitelnou a prakticky využitelnou.¹⁴

2. Historický pohled na vzdělávání učitelek mateřských škol v českých zemích

2.1. **Počátky vzdělávání učitelek mateřských škol - období 1832-1914**

Od 30. let 19. století, kdy vznikaly první veřejná předškolní zařízení ve formě opatroven, útluků, dětských školek a pod., se datuje i vznik nové pedagogické profese, byť se rozhodně nenazývala učitelka mateřské školy. Pro pracovnice těchto zařízení neexistovala zvláštní institucionální příprava. Jednalo se o zkušené ženy a základním kritériem výběru byla jejich bezúhonnost.¹⁵ To vyplývalo i z původně sociálního zaměření těchto zařízení.

Sociální rozměr výrazně překročila pražská vzorná opatrovna Na Hrádku. Zde byla práce svěřena odbornému učiteli a opatrovnici. Kvalifikace učitele byla jasně dána stanovami opatrovny. Opírala se jednak o osobní mravní zachovalost a vynikající morálku učitele, jednak o vědecké a praktické vzdělání v oboru pedagogickém. Dále museli učitelé i opatrovnice vykazat perfektní znalost českého i německého jazyka.¹⁶ Prvním učitelem opatrovny Na Hrádku byl J. V. Svoboda, který studoval v kněžském semináři, ze kterého před vysvěcením vystoupil a dále absolvoval jednoletý kurz pro učitele při normální škole na Malé Straně v Praze.¹⁷ *Jeho opatrovna zároveň sloužila jako středisko přípravy a vzdělávání učitelů (tzv. preparanda) a Svoboda jako její „vzorný učitel“ měl „povinnost prakticky vyučovat v tomto oboru budoucí pedagogy nebo školní mládež“. Odtud lze odvozovat počátek chápání předškolní výchovy jako záležitosti profesionální, na níž je nutno se odborně připravovat.*¹⁸

OPRAVILOVÁ, E. Vzdělávání učitelů mateřských škol v historicko-srovnávací perspektivě. In JÍLKOVÁ, V. aj. *Současné proměny vzdělávání učitelů*, s. 44.

n J^{ros} P^ektivita a perspektiva předškolního vzdělávání a příprava předškolních pedagogů, s. 5.

¹⁸OPD^{osřre^i/a} ? perspektiva předškolního vzdělávání a příprava předškolních pedagogů, s. 6.

o_{p11} A^V LOVÁ, E. Vzdělávání učitelů mateřských škol v historicko-srovnávací perspektivě. In

UVA, V. aj. *Současné proměny vzdělávání učitelů*, s. 45.

Rozvoj předškolních zařízení však směřoval spíše k pečovatelskému přístupu. Bylo zavedeno profesní označení pěstounka a začalo sílit přesvědčení o tom, že se pro toto povolání hodí pouze ženy.¹⁹

Marie Riegrová - Palacká, na jejíž návrh pražské městské radě vznikl v 70. letech 19. století nový ústav pro děti od 3 do 6 let pod názvem „Opatrovna a škola mateřská“, nechala vyslat dvě učitelky, Barboru Ledvinkovou a Marii Mullerovou, na studijní cestu do ciziny, zejména do kurzu v Paříži. V roce 1872 byl její zásluhou zřízen

• 20

kurz ku vzdělávání pěstounek při státním ústavě učitelek.

Výnos ministerstva kultu a vyučování ze dne 22. 6. 1872 v §12 stanovuje, že vychovávat v mateřské škole může jen zkušená vychovatelka a §13 stanovuje, že opatrovníci může být každá bezúhonná osoba, která je duševně i tělesně zdráva. Následně dle nařízení ministerstva vyučování ze dne 26. 5. 1874 byla stanovena profesní příprava pěstounek mateřských škol v podobě jednoletých kurzů při ženských učitelských ústavech. Organizační statut ústavu ku vzdělání učitelův a učitelek veřejných obecných škol v Rakousku vydaný tímto nařízením řeší podobu kurzů v §81-§101.²¹

K přijetí do kurzu bylo zapotřebí:

- a) věk alespoň 17 let
- b) mravní bezúhonnost a tělesná zdatnost
- c) přípravné vzdělání z náboženství, vyučovacího jazyka, zeměpisu, dějepisu, počtů, měřičství, přírodopisu a fyziky
- d) hudební sluch a dobrý zpěvný hlas

O dvanáct let později, 31. 7. 1886, vyšlo nařízení, které lehce pozměnilo některé náležitosti kurzu pro vzdělávání pěstounek. Byl snížen potřebný věk k přijetí do kurzu na šestnáct let a byl přidán učební předmět náboženství. Částečně byly upraveny osnovy předmětu tělocvik.

SPII Vzdělávání učitelů mateřských škol v historicko-srovnávací perspektivě. In

20 M J- Současné proměny vzdělávání učitelů, s. 45.

21 ŠkTh' Škola: Sborník Přednášek o škole mateřské, s. 19.

o ský zakonnik: sbírka nejdůležitějších výnosův a nařízení pro školy obecné, s. 82 - 83.

2.1.1. Osnovy vzdělávání pěstounek v jednoročním kurzu²²

Pro možnost historického porovnání uvádím osnovy kurzu včetně obsahu předmětů a jejich hodinové dotace.

Učebními předměty byly:

- a) náboženství
- b) vychovatelství a theorie školy mateřské
- c) praktická cvičení ve škole mateřské
- d) vyučování jazykové a věcné
- e) kreslení od ruky
- f) výtvarné práce
- g) zpěv
- h) tělocvik

Náboženství - obsah předmětu určovaly dle nařízení ministerstva vrchní církevní úřady.

Nauka o vychovávání a teorie školy mateřské - obsahem předmětu byl tělesný a duševní vývoj dítěte, účely a prostředky vychovávání v dětském věku, podstata a význam mateřské školy, úkol mateřské školy, vychovávací prostředky, povinnosti pěstounky, vnější úprava mateřské školy - její dějepis a literatura, poučení o opatrovních a jeslích.

Praktická cvičení ve škole mateřské - zahrnovala organizovanou hospitační a praktickou činnost v předškolním zařízení.

Vyučování jazykové a věcné - obsahem předmětu bylo čtení prózy i poetiky, čítači knihy, rétorika. Studentky musely vypracovat měsíčně dvě domácí a jednu školní práci.

Kreslení od ruky - obsahem předmětu byla kresba a malba různými výtvarnými technikami. Předmět byl podobný dnešní výtvarné výchově.

Výtvarné práce - obsahem předmětu bylo seznámení s různými materiály, nástroji a tvary.

²² *Verordening van de koninklijke regering van België, houdende goedkeuring van de wet van 26. april 1874, betreffende de organisatie van de school voor de opvoeding van de kinderen van de arbeiders. Statuut van de school voor de opvoeding van de kinderen van de arbeiders, uitgevaardigd door de koninklijke regering van België, van 26. april 1874, nr. 7114/C. Kr. ministerium vyučování.s. 35*

Zpěv - obsahem předmětu bylo cvičení hlasu a sluchu, seznámení s vhodnými písněmi k hrám, didaktika zpěvu.

Tělocvik - obsahem předmětu byla cvičení pořadová, prostná a na nářadí, tělocvičné hry, didaktika tělocviku.

Učební předmět	týdenní hodinová dotace
Náboženství	1
Vychovatelství a teorie mateřské školy	3
Praktická cvičení ve škole mateřské	8
Vyučování jazykové a věcné	6
Kreslení od ruky	2
Výtvarné práce	2
Zpěv	2
Tělocvik	1
Celkem	25

tabulka 1 - Hodinová dotace učebních předmětů jednoletých kurzů pro pěstounky

2-2. Od pěstounky po učitelku mateřské školy - období 1914 -1934

V roce 1914 byla změněna příprava pěstounek při ženských učitelských ústavech zjednorozročního na dvouleté kurzy a to výnosem ministerstva kultu a vyučování ze dne 3.7. 1914. Zároveň se změnilly podmínky pro přijetí do kurzu a osnovy kurzu.

K přijetí do kurzu bylo zapotřebí:²³

- dovršení 16 let do zahájení školního roku
- mravní bezúhonnost a tělesná způsobilost
- přípravné vzdělání předepsané k přijetí do ústavu ku vzdělání učitelek
- zručnost v ženských pracích, jež odpovídá učebnému cíli měšťanské školy

ÍAO/IO~ÍOÓ' ^ dokumenty k vývoji zařízení předškolní výchovy a k vzdělávání učitelek mateřských

- e) hudební sluch a dobrý zpěvný hlas

V roce 1934 se absolventkám dvouletého kurzu na učitelských ústavech začalo říkat učitelky mateřské školy.²⁴

2.2.1. Osnovy vzdělávání pěstounek v dvouletém kurzu

Prodloužení doby kurzu na dva roky s sebou přineslo změnu osnov. Byl zvýšen počet učebných **předmětů** a jejich týdenní hodinová dotace. Nově byly také zavedeny předměty nezávazné.

Učebními předměty byly:

- a) náboženství
- b) vychovatelství
- c) nauka o škole mateřské
- d) praktická cvičení ve škole mateřské
- e) jazyk vyučovací
- f) učení věcné (přírodovědnost, občanská nauka)
- g) kreslení od ruky a modelování
- h) výtvarné práce
- i) ženské ruční práce
- j) zpěv
- k) tělocvik

Nezávaznými předměty byly:

- a) některý živý jazyk
- b) hra na housle
- c) hra na klavír

²⁴ KOVÁŘÍČEK, V. *Dokumenty k vývoji zařízení předškolní výchovy a k vzdělávání učitelek mateřských škol.* s. 109

Učební předmět	týdenní hodinová dotace	
	1 .ročník	2.ročník
Náboženství	1	1
Vychovatelství	2	2
Nauka o škole mateřské	1	1
řpraktická cvičení ve škole mateřské	6	6
Jazyk vyučovací	3	3
Učení věcné	2	2
kreslení od ruky a modelování	2	2
Výtvarné práce	2	2
ženské ruční práce	2	2
Zpěv	2	2
Tělocvik	2	2
nezávazné předměty		
Živý jazyk	3	3
Hra na housle	2	2
Hra na klavír	2	2
Celkem	32	32

tabulka 2 - Hodinová dotace učebních předmětů dvouletých kurzů pro pěstounky

Drobné změny přinesl rok 1925, kdy byla navýšena hodinová dotace jazyka vyučovacího v prvním ročníku o dvě a ve druhém ročníku o jednu hodinu týdně. Zvýšený rozsah se měl využít zejména pro gramatiku a četbu významných literárních děl. Navýšení bylo provedeno na úkor praktických cvičení, která tak měla sníženou hodinovou dotaci v prvním ročníku o dvě a ve druhém ročníku o jednu hodinu týdně.

2.2.2. Vlastní aktivita učitelek na svém vzdělávání

Přechodem mateřských škol do působnosti ministerstva sociální práce bylo opět Posíleno pečovatelské zaměření mateřských škol a přípravy jejich pracovnic. To na dobu zpomalilo tolik žádanou reformu mateřských škol a vzdělávání učitelů.

O to usilovaly samotné učitelky, které si uvědomovaly nedostatečnost svého vzdělávání. Ida Jarníková již na 5. sjezdu pěstounek, v roce 1908, vznesla v rámci předloženého českého programu školek mateřských požadavek na pořádání doplňujících kurzů a doplňujících přednášek pro učitelky při universitním semináři pedagogickém. V navrhovaném zákonu o mateřských školách byl vytýčen požadavek na vysokoškolské vzdělání učitelek mateřských škol, zákon však byl kvůli nepříznivé hospodářské situaci odložen.²⁵ To vedlo k vlastní aktivitě učitelek, které začaly organizovat své vlastní vzdělávací akce. O Velikonocích v roce 1927 uspořádaly v Praze a v Brně vysokoškolský kurz pro učitelky mateřských škol. Na něm přednášeli přední čeští vysokoškolští pedagogové a vědci např. Velinský, Teyschl, Seracký, Trávníček, Seemann a Chlup, který přednášky také uspořádal do sborníku.²⁶ Jednalo se o přednášky z biologie a hygieny, psychologie dětství, včetně diagnostiky rozumových schopností, estetiky, fonetiky a logopedie, sociologie, etiky a pedagogiky. Kurz trval čtrnáct dní a kromě českých učitelek se jej zúčastnily i učitelky ze Slovenska a Podkarpatské Rusi.

25. října 1929 založil soukromou pedagogickou fakultu Václav Příhoda. To umožnilo další profesní vzdělávání učitelek mateřských škol. Posluchači této školy museli být řádnými nebo mimořádnými posluchači na univerzitě nebo jiných vysokých školách. První čtyři semestry sloužily jako příprava učitelů všech stupňů. Úspěšní absolventi mohli dále pokračovat v dalším dvouletém studiu zaměřeném na vědeckou Práci v oboru výchovy. Alespoň tak to předpokládal statut soukromé pedagogické fakulty. Díky nešťastnému kompromisu s Kádnerovými požadavky byla fakulta zkrácena na dvouletou pedagogickou akademii. Ta byla navíc přetížena předměty, které byly vynuceny tím, že se posluchači podrobují maturitě na učitelských ústavech.²⁷

²⁵

SP ^ L K o v Á ^ ^ ' ^ z c ^ ' á v á n í u č i t e l ů m a t e ř s k ý c h š k o l v h i s t o r i c k o - s r o v n á v a c í p e r s p e k t í v ě. I n

²⁶ Mat'' a J- *Současné proměny vzdělávání učitelů*, s. 46.

²⁷ PŘÍHON f k o l a : S b o r n í k p ř e d n á š e k o š k o l e m a t e ř s k é .
' V - *Vědecká příprava učitelstva*, s. 40

2.3. **Vzdělávání učitelek mateřských škol v letech 1934 - 1946**

Jak jsme již zmiňovali, v roce 1934 se výnosem ministerstva školství a národní osvěty zavedlo užívání jednotných názvů v oboru správy mateřských škol a z pěstounky se stala učitelka mateřské školy. O rok později upravil další výnos název vzdělávací instituce na *Ústavy pro vzdělávání učitelek mateřských škol*. Od školního roku 1937/1938 poté platil nový Organizační statut ústavů pro vzdělání učitelek mateřských škol.²⁸ Ten měl poměrně krátké využití neboť po okupaci došlo hned ve školním roce 1939/1940 k neotevření prvních ročníků Ústavů pro vzdělávání učitelek mateřských škol. V dalších letech byly ústavy zcela uzavřeny. Až ve školním roce 1944/45 nastoupilo do prvního ročníku 262 nových posluchaček.²⁹

Nový organizační statut, na rozdíl od předchozích, poměrně podrobně popisuje Přijímací řízení. Kromě základních podmínek, které zůstaly prakticky nezměněny, jsou zde popsány přijímací zkoušky. Ty se skládaly z písemné a ústní části a ze zkoušky hudebnosti. Písemná zkouška byla konána z vyučovacího jazyka, počtů a měřičství. To představovalo pravopisný diktát a slohové cvičení z vyučovacího jazyka, dva příklady Početní a jeden měřičský z počtů a měřičství. Při ústní zkoušce z vyučovacího jazyka kandidátka přečetla úryvek z literárního díla a následně jeho obsah volně převyprávěla a provedla mluvnický rozbor. Při zkoušce hudebnosti musela kandidátka zazpívat udaný tón na samohlásce, rozlišit vysoké, nízké dlouhé a krátké tóny, rozložit hraný akord na tóny. Dále musela umět číst noty, pomlky, určit takt a zazpívat známou píseň.

školiš 8 ' ^ f ^ Dokumenty k vývoji zařízení předškolní výchovy a k vzdělávání učitelek mateřských

odbor 1 T". " y s ° k ° školského vzdělání učitelek mateřských škol na pedagogické fakultě: sborník příspěvků z celostátní konference s mezinárodní účastí, s. 70.

2.3.1. Osnovy vzdělávání učitelek mateřské školy v letech 1937-1946

Podle již zmiňovaného organizačního statutu z roku 1937³⁰ byly povinnými předměty:

- náboženství
- vychovatelství
- praktická cvičení v mateřské škole
- nauka o mateřské škole
- jazyk vyučovací
- jazyk německý
- kulturní dějiny
- občanská nauka a sociální péče
- přírodní nauky
- tělověda a zdravotní péče
- kreslení a modelování
- výtvarná práce
- ženské ruční práce a vaření
- zpěv
- tělesná výchova

Nepovinnými předměty byly:

- druhý cizí jazyk
- hra na housle
- hra na klavír

³⁰ O / T n o ' ^ ' V " Dokumenty k vývoji zařízení předškolní výchovy a k vzdělávání učitelek mateřských

Povinné předměty	týdenní hodinová dotace	
	1 .ročník	2.ročník
Náboženství	1	1
Vychovatelství	2	3
Praktická cvičení v mateřské škole	4	5
Nauka o mateřské škole	2	2
Jazyk vyučovací	5	4
Jazyk německý	3	3
Kulturní dějiny	1	
Občanská nauka a sociální péče	1	1
Přírodní nauky	2	2
Tělověda a zdravotní výchova	1	1
Kreslení a modelování	2	2
Výtvarné práce	2	2
Ženské ruční práce a vaření	2	2/3
Zpěv	2	2
Tělesná výchova	2	2
Celkem povinné předměty	32	32/33
Nepovinné předměty		
Druhý cizí jazyk	2	2
Hra na housle	2	2
Hra na klavír	2	2

tabulka 3 - Hodinová dotace předmětů na Ústavech pro učitelky mateřských škol v letech 1937-1946

2.4.   Vzdělávání učitelek mateřských škol po válce a v socialistickém Československu - období 1946 - 1989

V roce 1946 vznikly pedagogické fakulty a vzdělávání učitelek mělo následně vysokoškolský charakter i status. Zpočátku byla délka tohoto studia čtyři semestry, později bylo zkráceno na dva semestry. *Podle programu studia v přípravě převažovaly*

všeobecně kulturní informace a povšechná orientace v pedagogicko-psychologické propedeutice nadfundovaně pojatou profesní specializací.

Navíc, v roce 1950, bylo vzdělávání učitelek mateřských škol z kapacitních důvodů opět převedeno na středoškolskou úroveň. A to v podobě čtyřletého pedagogického gymnázia. V roce 1953 jsou tato gymnázia transformována na střední pedagogické školy pro přípravu učitelek mateřských škol. Studium bylo tříleté, ukončené maturitou. Poté ještě absolventky tohoto studia pracovaly jeden rok pod vedením zkušené učitelky, aby získaly učitelskou kvalifikaci. Tento systém však fungoval pouze dva roky. V roce 1960 bylo studium prodlouženo na čtyři roky a pedagogická praxe byla integrována do studia.

Jednalo se o obor Učitelství pro mateřské školy. Předpokladem pro přijetí byly dobré studijní výsledky především v českém jazyce, hudební výchově, výtvarné výchově a tělesné výchově na základní škole. Součástí přijímacích zkoušek byla i talentová zkouška. Kromě toho musela být uchazečka o studium v dobré fyzické a psychické kondici a nesměla mít vadu řeči. Zajímavé je, že musela mít negativní výsledek vyšetření na bacilonosičství.

Při studiu byl kladen důraz na učivo českého jazyka, pedagogiky, psychologie, biologie a hygieny. To tvořilo základ pro odborné předměty a praxi. Významnou část výuky tvořily esteticko-výchovné předměty.³²

Od roku 1970 je další možností studia studium na vysoké škole. Možnost tohoto studia byla na pedagogických fakultách v Praze a Olomouci a to jak v denní, tak v dálkové formě studia. Později byla denní forma zrušena a zůstalo pouze studium v dálkové formě na pedagogické fakultě v Praze.³³

2.4.1. Systém tříletého studia a roční řízené praxe

Vydáním nového zákona „O školské soustavě a vzdělávání učitelů“ dne 7. 5. 1953 se výrazně změnilo vzdělávání učitelek mateřských škol. Byly zřízeny tříleté

³² SPILKOVÁ, E. *Vzdělávání učitelů mateřských škol v historicko-srovnávací perspektivě.* In *Síř, - / ' il'* *Současné proměny vzdělávání učitelů*, s. 47.

³³ "OPRAVILO ŠKOLY V ČSSR: DENNÍ STUDIUM S_63, SPILKOVÁ V ^ učitelů mateřských škol v historicko-srovnávací perspektivě. In *' V- aj. Současné proměny vzdělávání učitelů*, s. 47.

střední pedagogické školy. Po jejich absolvování získala absolventka „zatímní vysvědčení způsobilosti“. Poté následovala roční řízená praxe v mateřské škole. Definitivní vysvědčení získala absolventka po jejím úspěšném zvládnutí.

Na pedagogické školy se mohly hlásit absolventky osmileté střední školy nebo osmého postupného ročníku jedenáctileté střední školy.

Přehled a časová dotace učebních předmětů je uvedena v tabulce 4.

Předmět	Týdenní hodinová dotace				
	Ročník	II.			III.
	Pololetí	2.	1.	2.	1.
Mateřský jazyk a literatura					
Ruský jazyk a literatura					
Chemie a mineralogie					
Biologie					
Zeměpis					
Dějepis					
^y c Â g î ^ V k ^ ě k ^					
^ í o g i k á V d ě j i n y p e d a g o g i k y					
^ Í ^ d ě t ě t ^ p ř e d š k o l n ě ě v ě k u					
Výtvarná výchova s metodikou					
Hudební výchova s metodikou					
Tělesná výchova s metodikou					
Ruční práce a práce na zahradě					
jazyka a					
rozvíjení poznání					
Celkem		34	34	34	34

dotace předmětů na tříletých pedagogických školách pro učitelky

Studium navíc obsahovalo ve druhém pololetí třetího ročníku dvoutýdenní souvislou pedagogickou praxi na mateřské škole.

Při roční řízené praxi bylo cílem sledovat a prohlubovat pedagogickou práci absolventek v prvním roce působení na mateřské škole. Kromě toho získávaly praktičanky další poučení o osvětové práci učitelky mateřské školy, o logopedii a o maňáskovém divadle. Také se seznamovaly se základními pojmy marxismu-leninismu. Těchto cílů se dosahovalo uváděním absolventky do praxe ředitelkou mateřské školy, měsíčními konzultacemi na pedagogické škole, absolvováním závěrečného kurzu na pedagogické škole a závěrečným pohovorem.³⁴

Měsíční konzultace zahrnovala dvě hodiny úvodu do marxismu-leninismu, dvě hodiny byly věnovány otázkám pedagogiky a psychologie předškolního věku a dvě hodiny problémům metodickým. V případě metodik docházelo ke střídání speciálních metodik mateřské školy, takže na každou došlo dvakrát ročně.

Závěrečný kurz byl desetidenní a obsahoval následující témata:

- kulturně osvětová práce učitelky (10 hodin)
- poruch řeči a výchova správné výslovnosti u dětí (15 hodin)
- maňáskové divadlo (16 hodin)
- seznámení se správní a hospodářskou agendou ředitelky mateřské školy (4 hodiny)
- nácvik v zacházení s promítacím přístrojem (4 hodiny)

Systém tříletého studia s následnou roční řízenou praxí se příliš neosvědčil. Absolventky přicházely do mateřských škol příliš mladé a nezralé.

2.4.2. Systém čtyřleté střední pedagogické školy

V roce 1960 byl systém tříletého studia s roční řízenou praxí změněn na čtyřleté studium na střední pedagogické škole. Tento systém zůstal ve své podstatě základním způsobem přípravy učitelek mateřských škol až do poloviny devadesátých let. Během desetiletí jeho existence docházelo k úpravám učebních plánů, ale podstata plně

³⁴ KOVÁŘÍČEK, V. *Dokumenty k vývoji zařízení předškolní výchovy a k vzdělávání učitelek mateřských škol*. s. 125.

učitelské přípravy v rámci čtyřletého studia na střední pedagogické škole již zůstala zachována.

Přehled a časová dotace učebních předmětů učebního plánu platného od školního roku 1964/1965 je uveden v tabulce 5. Studium navíc ještě obsahovalo šest týdnů souvislé pedagogické praxe ve druhém pololetí čtvrtého ročníku. A dohromady šest týdnů souvislé výrobní praxe v průmyslu, zemědělství a zázemí mateřské školy.

Předmět	Týdenní hodinová dotace			
	I.	II.	III.	IV.
Občanská nauka a úvod do marxismu-leninismu	1	1	1	2
Vyučovací jazyka literatura	4	3	3	3
Ruský jazyk a literatura	2	2	2	2
Dějepis	2	2	2	
Zeměpis	2			
Matematika	2	2	2	
Fyzika	2	2		
Chemie	2	2		
Biologie	3	3		
biologie dítěte a zdrav, péče			2	2
Psychologie		3	1	1
Pedagogika		3	2	3
Pedagogická praxe		1	3	6
Metodika rozvíjení řeči a poznání			2	1
Hudební výchova s metodikou	2	2	3	3
Hra na hudební nástroj	2	2	2	2
^výtvarná výchova s metodikou	2	2	3	3
hlesna výchova s metodikou	3	3	3	3
^včetně Práce a práce na zahradě s metodikami		2	2	
Výrobní práce	6			
^ořádky hospodaření a čs. práva				1
Logopedie				1

Praktikum audiovizuálních pomůcek	1			
Praktikum maňáskového divadla			2	
Konzultace volitelných maturitních předmětů				1
Celkem povinné předměty	36	35	35	34
Nepovinné předměty				
Další živý jazyk	2	2	2	2
Sborový zpěv	2	2	2	2
Sportovní hry	2	2	2	2
Výtvarné praktikum	•2	2	2	2
Psaní na stroji				2

tabulka 5 - Hodinová dotace předmětů na čtyřletých pedagogických školách obor uč mateřských škol dle směrnice ministerstva školství a kultury ze dne 20.2.1964

3. Možnosti vzdělávání učitelek mateřských škol v současnosti

V současnosti je možné vzdělávání budoucích učitelek mateřských škol na třech typech škol. A to na střední škole, vyšší odborné škole a vysoké škole. Velkou tradici a největší poměr studentů mají stále střední školy. V posledních letech se rozrostla i možnost pregraduální přípravy učitelek mateřských škol na vysokých školách, zpravidla v bakalářském studijním programu. Možnost studia na vyšších odborných školách je zatím nejméně rozšířená.

3.1. *Vzdělávání na středních školách*

3.1.1. Pedagogické obory vzdělávání na středních školách

Oblast týkající se předškolní pedagogiky je zahrnuta dle klasifikace oborů vzdělávání do skupiny oborů **75 Pedagogika, učitelství, sociální péče**, kmenového oboru **7531M Předškolní a mimoškolní pedagogika**. Podle registru škol³⁵ má možnost vzdělávat studenty v tomto kmenovém oboru 21 středních škol.

Kmenový obor 7531M se dále dělí na pět oborů vzdělání:

7531M010 Pedagogika pro asistenty ve školství

7531M003 Speciální pedagogika ve vězeňské službě

7531M004 Pedagogika volného času

7531M005 Předškolní a mimoškolní pedagogika

7531M008 Výchova dětí předškolního a mladšího školního věku

První dva jmenované obory nevedou k získání kvalifikace potřebné pro práci učitelky mateřské školy. Nejvíce rozšířeným oborem, který v současnosti vede k získání potřebné kvalifikace je Předškolní a mimoškolní pedagogika. Tento obor má ^registrováno šestnáct středních škol. Část škol jej umožňuje studovat kromě formy denního studia také ve formě dálkového studia. Druhým oborem vedoucím ke kvalifikaci pro práci učitelky mateřské školy je Výchova dětí předškolního a mladšího školního věku. Tento obor mají zaregistrovány dvě soukromé střední školy. Třetím oborem je Pedagogika volného času, který má zaregistrována pouze jedna škola.

³⁵

Adresář škol [databáze online].

3.1.2. 7531M005 Předškolní a mimoškolní pedagogika

Tento studijní obor připravuje studenty pro kvalifikovanou výchovně-vzdělávací činnost zaměřenou na výchovu a vzdělávání dětí a mládeže, případně dospělých.

Absolventi tohoto oboru se uplatní především jako učitelé v mateřských školách, vychovatelé školských a mimoškolních zařízení, vychovatelé v ústavech sociální péče pro děti a mládež či mentálně postižené dospělé.³⁶

Cílem je utvořit osobnost budoucího pedagoga, který má osvojeny potřebné vědomosti a dovednosti a vytvořeny vlastnosti potřebné pro výkon povolání.

Studium může probíhat v denní i dálkové formě. V současné době je realizováno na šestnácti školách. Denní forma studia je čtyřletá, dálková forma pětiletá. Studium je zakončeno maturitní zkouškou.

Název školy	Obec	Ulice
Obchodní akademie, Střední pedagogická škola a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky	Beroun	U Stadionu 486
Střední pedagogická škola	Boskovice	Komenského 5
Gymnázium a Střední odborná škola pedagogická	Čáslav	Masarykova 248
Střední škola, Základní škola a Mateřská škola	Hradec Králové	Štefánikova 549
Střední odborná škola pedagogická, Gymnázium a Vyšší odborná škola	Karlovy Vary	Lidická 40
Střední pedagogická škola a Střední zdravotnická škola	Krnov	Jiráskova 1a
Vyšší odborná škola pedagogická a sociální a Střední pedagogická škola	Kroměříž	1. máje 221
Gymnázium a Střední odborná škola pedagogická	Liberec	Jeronýmová 27
Střední pedagogická škola Johana Heinricha Pestalozziho	Litoměřice	Komenského 3
Vyšší odborná škola, Střední pedagogická škola a Obchodní akademie	Most	Zdeňka Fibicha 2778
Gymnázium a Střední odborná škola pedagogická	Nová Paka	Kumburská 740
Česká pedagogická škola a střední zdravotnická škola svaté Anežky	Odry	tř. 1. máje 37
Vyšší odborná škola pedagogická a sociální, Střední odborná škola Pedagogická a Gymnázium	Praha 6	Evropská 33
Vyšší odborná škola sociální a Střední pedagogická škola	Prachatice	Zahradní 249
Střední pedagogická škola	Přerov	Denisova 3
Gymnázium a Střední odborná škola pedagogická	Znojmo	Pontassievska 3

tabulka 6 - Přehled škol, které mají zaregistrovaný učební obor 7531M005 Předškolní a mimoškolní pedagogika

Předškolní a mimoškolní pedagogika: Charakteristika vzdělávacího programu, [databáze online].

3.1.3. 7531M008 Výchova dětí předškolního a mladšího školního věku

Studijní obor připravuje pro kvalifikovanou výchovně-vzdělávací činnost s dětmi předškolního a mladšího školního věku v mateřských školách, ve školní družině, v centrech volného času pro děti a mládež, v dětských domovech, popř. v ústavech sociální péče pro děti.

Absolvent najde uplatnění jako učitel předškolních zařízení, jako kvalifikovaný vychovatel ve školních družinách, v centrech denní péče o děti předškolního a mladšího školního věku. Dále se může uplatnit jako kvalifikovaný vychovatel jednotlivců i mikroskupin dětí příslušného věku se zdravotními a sociálními handicapy.³⁷

V současné době je realizováno na dvou školách a to pouze formou denního studia, které je čtyřleté. Studium je zakončeno maturitní zkouškou.

Název školy	Obec	Ulice
Střední odborná škola Futurum, s.r.o.	Praha 10	Hornoměřcholupská 873
Soukromá střední škola pedagogická a sociální, s.r.o.	Zlín	Gahurova 5265

tabulka 7 - Přehled škol, které mají zaregistrovaný učební obor 7531M008 Výchova dětí předškolního a mladšího školního věku

3.1.4. 7531M004 Pedagogika volného času

Obor připravuje žáky na kvalifikované vedení výchovně-vzdělávacích činností s dětmi předškolního věku, výchovných a volnočasových aktivit s dětmi školního věku i mládeží, popř. s dospělými. Vzdelávací program obsahuje vedle všeobecně vzdělávacích předmětů i předměty odborné (např. pedagogika, psychologie, biologie a hygiena atd.). Zvýšená pozornost je věnována hudební, tělesné a výtvarné výchově s metodikou, tvořivé dramatie, hře na nástroj apod. Studijní obor je diferencován do čtyř zaměření (všeobecné, hudební, výtvarné, tělovýchovné), mezi kterými si student volí.

Výchova dětí předškolního a mladšího školního věku. [online].

Absolventi najdou uplatnění jako učitelé v mateřských školách, vychovatelé v zařízeních výchovy ve volném čase, popř. jako vychovatelé v ústavech sociální péče pro děti a mládež či mentálně postižené dospělé.³⁸

V současné době je realizováno na jedné škole a to pouze formou denního studia, které je čtyřleté. Studium je zakončeno maturitní zkouškou.

Název školy	Obec	Ulice
Vyšší odborná škola pedagogická a Střední pedagogická škola	Litomyšl	Komenského náměstí 22

tabulka 8 - Přehled škol, které mají zaregistrovaný učební obor 7531M004 Pedagogika volného času

3.1.5. 7842M003 Pedagogické lyceum

Studijní obor Pedagogické lyceum sice nevede k učitelské profesi, ale je jednou z možných alternativ profesní přípravy v následné kombinaci se studiem na vyšší odborné nebo vysoké škole.

Tento studijní obor je určen především žákům se zájmem o humanitní obory, esteticko-výchovné disciplíny, tělesnou výchovu nebo cizí jazyk, kteří po jeho absolvování chtějí pokračovat ve studiu na vyšší odborné škole nebo vysoké škole pedagogického nebo sociálního zaměření. Vzdělávací program je založen na širším všeobecně vzdělávacím základu, s prohloubenou výukou výchov, humanitních a jazykových předmětů. Do odborné přípravy můžeme zařadit pedagogické a Psychologické disciplíny.³⁹

V současné době je realizováno na pětadvaceti školách ve formě denního studia, které je čtyřleté. Studium je zakončeno maturitní zkouškou.

³⁸Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce, [databáze online],
Pedagogické lyceum: Charakteristika vzdělávacího programu, [databáze online].

3.2.   Vzdělávání na vyšších odborných školách

3.2.1. Pedagogické obory vzdělávání na vyšších odborných školách

Oblast týkající se předškolní pedagogiky je zahrnuta dle klasifikace oborů vzdělávání do skupiny oborů **75 Pedagogika, učitelství, sociální péče**, kmenového oboru **7531N Předškolní a mimoškolní pedagogika**. Podle registru škol⁴⁰ mají možnost vzdělávat studenty v tomto kmenovém oboru 3 vyšší odborné školy.

Kmenový obor 753 IN se dále dělí na šest oborů vzdělání:

7531N001 Pedagogika specifických činností ve volném čase

7531N002 Pedagogika volného času

7531N006 Pedagogika - vychovatelství

7531N01 Pedagogika volného času a vychovatelství

7531N03 Předškolní a mimoškolní pedagogika

7531N02 Pedagogika specifických činností ve volném čase

Pouze obory Pedagogika specifických činností, Pedagogika - vychovatelství a Předškolní a mimoškolní pedagogika vedou k získání potřebné kvalifikace. Obor Předškolní a mimoškolní pedagogika není v současnosti realizován a nelze o něm zjistit potřebné informace. Obor Pedagogika specifických činností zde uvádíme, ale do analýzy studijních oborů profesní přípravy učitelky mateřských škol jej nepočítáme pro Příliš široký profesní záběr a okrajovost studia předškolní pedagogiky.

3.2.2. 7531N001 a 7531N02 Pedagogika specifických činností ve volném čase

Obor připravuje budoucí pedagogy pro výchovně-vzdělávací činnosti ve volném čase od předškolního věku až po dospělé, včetně práce s osobami se speciálními vzdělávacími potřebami podle zvoleného zaměření: speciální pedagogika, předškolní Pedagogika, pedagogika volného času.

⁴⁰ *Adresář škol* [databáze online].

Absolvent zaměření předškolní pedagogika může pracovat jako pedagog předškolního vzdělávání, učitel v mateřských školách a v předškolních zařízeních s alternativním programem.⁴¹

V současné době je realizováno na jedné škole. Denní studium je tříleté, dálkové studium čtyřleté. Studium je zakončeno absolutoriem.

Název školy	Obec	Ulice
vyšší odborná škola pedagogická a Střední Pedagogická škola	Litomyšl	Komenského náměstí 22

tabulka 9 - Přehled škol, které mají zaregistrovaný učební obor 7531N02 Pedagogika specifických činností ve volném čase

3.2.3. 7531N006 Pedagogika - vychovatelství

Obor připravuje pro výchovně-vzdělávací činnosti a sociální práci včetně integrace dětí s postižením a dětí z odlišných etnik. Student je veden k samostatnému myšlení, kritickému přístupu při vyhodnocování získaných informací, naučí se aplikovat poznatky z praxe, seznámí se s teologickými obory, získá znalosti z oblasti speciální pedagogiky a zdravotní péče ve vztahu k dětem předškolního a mladšího školního věku.

Absolventi se mohou uplatnit jako učitelé škol (státních, církevních, s integrací dětí se speciálními potřebami), jako učitelé v církevních mateřských školách, ve farnosti Při pastorační rodině s dětmi, jako učitelé náboženství na elementární úrovni a v individuální výchovně vzdělávací péči jednak ve zdravotních zařízeních, jednak u dětí zdravotně oslabených či postižených v rámci domácí péče.⁴²

V současné době je studium realizováno na jedné škole. Denní studium je tříleté, dálkové studium čtyřleté. Studium je zakončeno absolutoriem.

Název školy	Obec	Ulice
Svatá tojánská kolej - vyšší odborná škola pedagogická	Beroun	Svatý Jan pod Skalou 1

*^abulka 10 - Přehled škol, které mají zaregistrovaný učební obor 7531N006 Pedagogika ^chovatelství

ijrformační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce, [databáze online].

^{Vat0}Jánská kolej: Učební plány, [online].

3.2.4. 7531N03 Předškolní a mimoškolní pedagogika

V současné době nemá tento obor registrovaný žádná škola a nelze o něm získat potřebné informace.

3.3. *Vysokoškolské vzdělávání*

3.3.1. Pedagogické obory vzdělávání na vysokých školách

Obory vedoucí ke kvalifikaci pro práci učitelky mateřské školy jsou vyučovány na vysokých školách v rámci tří kmenových oborů vzdělávání:

- 7507 Specializace v pedagogice
- 7531 Předškolní a mimoškolní pedagogika
- 7501 Pedagogika

V rámci těchto kmenových oborů jsou připravováni studenti na sedmi vysokých školách v bakalářském oboru Učitelství pro mateřské školy a magisterském oboru Pedagogika předškolního věku.

Pro úplnost dodáváme možnost vzdělávání v rámci kmenového oboru 7506 Speciální pedagogika. Zde je možné se vzdělávat v bakalářském oboru Speciální pedagogika předškolního věku, který však předpokládá absolvované studium oboru Učitelství pro mateřské školy na střední nebo vysoké škole a prohlubuje znalosti studenta zejména ve speciální pedagogice. Tento obor je možno studovat na třech vysokých školách.

Vysoká škola / kmenový obor	obor studia	forma
studia		studia
Univerzita Karlova v Praze		
7507 Specializace v pedagogice	7531R001 Učitelství pro mateřské školy	P,K
7501 Pedagogika	7501 TO 10 Pedagogika předškolního věku	K
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem		
/507 Specializace v pedagogice	7531R001 Učitelství pro mateřské školy	P,K
Univerzita Hradec Králové		
/507 Specializace v pedagogice	7531R001 Učitelství pro mateřské školy	P,K
Univerzita Palackého		
/507 Specializace v pedagogice	7531R001 Učitelství pro mateřské školy	P,K
/506 Speciální pedagogika	7506R Speciální pedagogika předškolního věku	P,K
Jihočeská univerzita		
^07 Specializace v pedagogice	7531R001 Učitelství pro mateřské školy	P,K
Ostravská univerzita		
^07 Specializace v pedagogice	7531R001 Učitelství pro mateřské školy	P,K
Speciální pedagogika	7506R Speciální pedagogika předškolního věku	K
Západočeská univerzita v Plzni		
Předškolní a mimoškolní pedagogika	7531R001 Učitelství pro mateřské školy	P
Technická univerzita v Liberci		
^07 Speciální pedagogika	7506R Speciální pedagogika předškolního věku	K

^atabulka U . Přehled vysokých škol poskytujících vzdělání v oblasti předškolní pedagogiky

3.3.2. 7531R001 Učitelství pro mateřské školy

Studium je zaměřeno na vytváření a rozvoj profesních kompetencí nezbytných pro výkon profese učitelky mateřské školy s důrazem na propojení teoretické i praktické přípravy. Studijní program reaguje na požadavky současné kurikulární reformy v oblasti předškolního vzdělávání i evropské trendy v přípravném vzdělávání učitelů mateřských škol.

Absolvent prokazuje teoretickou a praktickou připravenost ke kompetentnímu výkonu učitelské profese v mateřských školách a předškolních zařízeních v souladu s evropskými standardy předškolního vzdělávání. Uplatní se v běžných i alternativních mateřských školách a specializovaných zařízeních pro děti předškolního věku.

Tento obor je realizován jak v rámci kmenového oboru 7507 Specializace v pedagogice, tak v rámci kmenového oboru 7531 Předškolní a mimoškolní pedagogika. Pravděpodobně z akreditačních důvodů převládá zařazení tohoto oboru pod kmenový obor 7507 Specializace v pedagogice, které využívá šest vysokých škol. Pouze Západočeská univerzita v Plzni využívá zařazení tohoto oboru pod kmenový obor 7531 Předškolní a mimoškolní pedagogika.

Délka studia je zpravidla tři roky a to jak v prezenční, tak v kombinované formě studia. Studium je ukončeno obhajobou bakalářské práce a státní závěrečnou zkouškou. Absolvent získá titul bakalář.

3.3.3. 7501T010 Pedagogika předškolního věku

Studium je zaměřeno na teoretickou i praktickou přípravu k profesi učitelky mateřské školy. Dále je chápáno jako příprava odborníka na otázky výchovy a vzdělávání v předškolním období. Je také možno si vybrat jednu z následujících specializací: hudební výchova, tělesná výchova, výtvarná výchova, speciální pedagogika.

Absolvent se uplatní jako učitel v mateřských školách, alternativních mateřských školách a předškolních zařízeních pro děti se speciálními výchovnými a vzdělávacími Potřebami. V rámci zvolené specializace může rovněž vykonávat metodickou práci a zajišťovat výkon této činnosti v různých formách předškolního vzdělávání.

Tento obor je realizován v rámci kmenového oboru 7501 Pedagogika pouze na Univerzitě Karlově v Praze.

Délka studia je zpravidla pět let pouze v kombinované formě studia. Studium je ukončeno obhajobou diplomní práce a státní závěrečnou zkouškou. Absolvent získá titul magistr.

3.3.4. 7506R Speciální pedagogika předškolního věku

Studium je koncipováno jako učitelské jednostupňové se zaměřením na speciální pedagogiku předškolního věku. Jeho cílem je prohloubit kompetence absolventa oboru učitelství pro mateřské školy o oblast speciální pedagogiky v takovém rozsahu, aby byl teoreticky i prakticky připraven pro edukaci dětí předškolního věku se somatickým, mentálním a senzorickým postižením, narušenou komunikační schopností a se skupinou dětí se široce variabilními znaky specifických poruch. Obor se opírá o aktuální teoretická východiska oboru speciální pedagogika, jeho součástí je i praktická příprava v oblasti alternativních psychoterapeutických postupů, speciálních psychomotorických herních aktivit, komunikačních technik s dětmi se zrakovým a sluchovým postižením, muzikoterapie a dramaterapie.

Absolvent studia získá speciálně-pedagogickou kvalifikaci pro výchovně-vzdělávací práci s dětmi předškolního věku různých typů a stupňů postižení a taktéž pro výkon funkce poradce, konzultanta a odborníka pro speciálně-pedagogická centra a střediska.

Tento obor je realizován v rámci kmenového oboru 7506 Speciální pedagogika na třech vysokých školách.

Délka studia je zpravidla tři roky v prezenční i kombinované formě studia. Studium je ukončeno obhajobou bakalářské práce a státní závěrečnou zkouškou. Absolvent získá titul bakalář.

4. Učitelská profese a profesní standard

4.1. *Profese učitele z pohledu sociologie*

Podle sociologické teorie profesi⁴³ existuje pět kritérií, která musí profese splňovat, má-li být plnohodnotnou profesí. Jedná se o následující kritéria:

1. expertní teoretické a praktické znalosti nezbytné pro řešení důležitých společenských otázek
2. zájem o větší prospěch společnosti
3. autonomie v rozhodnutích týkajících se profese
4. etický kodex, podle kterého se musí příslušníci dané profese chovat a mít zodpovědnost
5. existence profesní kultury projevující se ve fungování profesní organizace

Při analýze učitelské profese podle těchto kritérií zjistíme, že každé z těchto kritérií přináší při hlubší reflexi nějaký problém, díky kterému nenaplnuje učitelství statut plnohodnotné profese.

Učitelé samozřejmě dosahují vysokého stupně teoretických a praktických znalostí. Nicméně jejich hloubka, rozsah a specifičnost je úzce spjata s hierarchizací Profese danou strukturou vzdělávacího systému. Nejen u laické veřejnosti je tak Přisuzována nižší úroveň odbornosti učitelům nižších stupňů vzdělání. Z pohledu této práce nás zajímá zejména stále diskutovaný problém poměru teoretických a praktických znalostí a oborové složky, tj. aprobačních předmětů a pedagogicko-psychologické a didaktické složky pregraduální přípravy učitelů. Dalším problémem se jeví to, že ve skutečné profesi její členové sami přispívají k vytváření nových poznatků. To nelze zcela říci o učitelích, neboť převážná většina učitelů nižších stupňů vzdělání neprovádí výzkum, nepublikuje ani se jinak neprezentuje v rámci odborné veřejnosti.

S transformací školství v posledních letech se výrazně zvyšuje autonomie učitele v rámci své profese. Rámcové vzdělávací programy umožňují učitelům v mnohem větší míře než dříve rozhodovat o výběru, strukturování, formě a hodnocení vzdělávání. Problémem je, že autonomie vyžaduje změnu profesního chování a vysokou míru

⁴³ VAŠUTOVÁ, J. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*, s. 17 - 20.

osobní odpovědnosti za výsledky vzdělávání, což je pro řadu učitelů přítěž a raději by se spokojili s požadavky „shora“.

V České republice neexistuje etický kodex učitele, pouze se předpokládá, že existence učitelské etiky je dána tradicí učitelství. Praxe je však zcela jiná. Učitelé mají problém s definováním i respektováním učitelské etiky. Učitelská etika by měla být pěstována již při přípravě učitelů na školách a měla by být součástí studijních programů přípravného vzdělávání učitelů.

Překážkou vzniku profesní organizace učitelů je jejich hierarchizace a očekávání iniciativy shora. Přitom profesní organizace by výrazně pomohla zvýšit sociální statut profese a částečně by umožnila odstranit i další výše jmenované problémy.

Řada zde nastíněných problémů poukazuje na oblasti, které je potřeba mít na zřeteli při realizaci pregraduální přípravy učitele. Cílené zaměření této přípravy na dané oblasti by mohlo tyto problémy zmenšit. Je úkolem této práce zjistit, zda tomu tak v současných přístupech k přípravě učitelek mateřských škol skutečně je.

4.2. Přípravné vzdělávání a potřeby praxe

Ukazuje se, že se prohlubuje rozpor mezi vzdělavateli učitelů, kteří usilují o větší prestiž na univerzitě zakademičtřením přípravy budoucích učitelů a potřebou praxe, která žádá více profesně a prakticky zaměřenou přípravu. Tento rozpor se projevuje ve třech základních oblastech:⁴⁴

- 1) oblast kurikula přípravného vzdělávání
- 2) oblast způsobu výuky budoucích učitelů
- 3) oblast kvality uchazečů, jejich výběru a postojů a motivace studentů ke studiu

Problémy kurikula v přípravném vzdělávání učitelů lze shrnout v následujících bodech:

- *neadekvátnost modelů a koncepcí přípravného vzdělávání pro získání potřebných profesních kompetencí*

⁹ *preference oborového studia před pedagogicko-didaktickým*

⁴⁴ V AŠUTOVÁ, J. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*, s. 25 - 29.

- *tendence zdůrazňovat akademický obsah na úkor aplikačního a praktického*
- *tendence prosazovat specializované znalosti v oblasti vyučování, tzv. didaktizace*
- *nevyhovující poměr teorie a praxe, převažuje málo praxe ve studijních programech*
- *odtažitost teoretické přípravy od školní praxe.*⁴⁵

V oblasti způsobu výuky budoucích učitelů je kritice často podrobováno to, že metody výuky studentů jsou neúčinné a míjejí profesní zaměření studia. Důležitým argumentem je také, že vzdělavatelé učitelů vyučují pedagogické a didaktické disciplíny **bez znalosti praxe a bez vlastní učitelské zkušenosti. Rovněž vztahy vzdělavatelů a studentů nejsou příliš didaktickým vzorem, jsou hierarchizované, nikoli partnerské. V poslední řadě se vzdělavatelé učitelů soustřeďují na přenos informací, převládá informačně-transmisivní model výuky, bez respektování didaktických aspektů.**

V oblasti kvality uchazečů se setkáme s problémy zejména s jejich výběrem, který je často postaven na znalostech předmětových oblastí a málo posuzuje osobnostní předpoklady. Dalším problémem je i to, že volba studia učitelství je často pouze náhradní volbou a studenti sami pociťují nižší status učitelského studia. Student často **nemá zájem v budoucnu vykonávat profesi učitele, chce pouze získat vysokoškolský diplom.**

V podstatě jde o to, že studenty učitelství učíme často to, co nepotřebují pro Praxi znát a umět, učíme je to špatně a ještě ke všemu to učíme studenty, kteří nemají potřebné kvality pro profesi učitele nebo je mají, ale v budoucnu nechtějí učit.

Jedno ze základních dilemat - vztah teorie a praxe - ukazuje především na jejich vzájemné nepropojení a hledání adekvátního poměru. To je ovlivněno současnou podobou kurikula vzdělávání učitelů. V něm je patrná polarizace teorie a praxe místo jejich propojení,⁴⁶ Při stanovení poměru teorie a praxe je potřebné brát v úvahu, že **student musí být vybaven poměrně rozsáhlým systémem teoretických znalostí, který již**

⁴⁵ ŠUTOVÁ, J. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*, s. 26.

⁴⁶ ŠVEC, V. *Faktory ovlivňující účinnost přípravného vzdělávání učitelů. In Učitelé jako profesní skupina, jejich vzdělávání a podpůrný systém: sborník z celostátní konference. 2.díl. s. 31.*

nelze získat v rámci dalšího vzdělávání. Je však potřeba, aby skladba teoretických znalostí odpovídala potřebám profese a aby tyto znalosti byly přenositelné do praxe. Za spojovací článek mezi teorií a praxí lze považovat fakultní školy. Pro správnou funkci je nezbytná spolupráce cvičných učitelů fakultní školy, vysokoškolských učitelů a studentů. Tím může být nastartována teoretická reflexe praktické zkušenosti.

Další možností pro teoretickou reflexi praktických zkušeností by mohlo být uvádějící období do profese.⁴⁷ To v případě učitelek mateřských škol v minulosti existovalo. V padesátých letech 20. století ve formě roční řízené praxe⁴⁸, později ve formě uvádění učitelek mateřských škol do praxe.⁴⁹

4.3. Odborná kvalifikace a současná legislativa

Základní legislativní pohled na odbornou kvalifikaci učitelky mateřské školy nám dává zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění zákonů č. 383/2005 Sb., č. 179/2006 Sb. a č. 264/2006 Sb. Podle §6 tohoto zákona může učitelka mateřské školy získat potřebnou kvalifikaci:

- a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřeném na pedagogiku předškolního věku,
- b) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělávání zaměřeném na přípravu učitelů předškolního vzdělávání,
- c) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělávání zaměřeném na přípravu učitelů předškolního vzdělávání
- d) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditované studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřeném na speciální pedagogiku

UTOVÁ, J. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*, s. 29.

SPN ILOVÁ, E. Vzdělávání učitelů mateřských škol v historicko-srovnávací perspektivě. In

49 J ^ U V A , V. aj . *Současné proměny vzdělávání učitelů*, s. 47.

z -• , ' "J- Uvádění začínajících učitelek mateřských škol do praxe: metodická příručka pro
"nající a uvádějící učitelky mateřských škol.

Tento zákon mimo jiné také v §3 definuje předpoklady pro výkon funkce pedagogického pracovníka, tedy i učitelky mateřské školy. Jsou jimi:

- a) plná způsobilost k právním předpisům
- b) odborná kvalifikace pro přímou pedagogickou činnost kterou vykonává
- c) bezúhonnost
- d) zdravotní způsobilost
- e) znalost českého jazyka

Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů, zavádí termín kvalifikace. Ta se člení na úplnou a dílčí. Úplnou kvalifikací se rozumí odborná způsobilost fyzické osoby vykonávat řádně všechny pracovní činnosti v určitém povolání. Seznam úplných kvalifikací rozlišovaných, potvrzovaných a uznávaných na území České republiky schvaluje, mění a ruší Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a zveřejňuje jej v Národní soustavě kvalifikací. Národní soustava kvalifikací je veřejný registr všech úplných a dílčích kvalifikací v elektronické podobě umožňující dálkový přístup. O úplné kvalifikaci jsou^v tomto registru uváděny tyto údaje:

- název a číselné označení
- určení kterého povolání, popřípadě kterých povolání se tato kvalifikace týká
- seznam dílčích kvalifikací
- doklady potvrzující získání dané úplné kvalifikace

⁰ dílčích kvalifikacích jsou v registru uváděny tyto údaje:

- " název a číselné označení
- kvalifikační standard dané dílčí kvalifikace včetně návazností na jiné kvalifikace
- " určení, kterého povolání, případně kterých povolání se dílčí kvalifikace týká
- hodnotící standard dané dílčí kvalifikace a údaje, zda se k vykonání zkoušky vyžaduje zdravotní způsobilost
- seznam všech navazujících dílčích kvalifikací, jejichž získání je předpokladem získání kvalifikace úplné
- název příslušného autorizujícího orgánu

- seznam autorizovaných osob oprávněných ověřovat dosažení odborné způsobilosti vyžadované k získání dílčí kvalifikace

Kvalifikační standard stanoví, co je třeba pro získání příslušné kvalifikace umět. Stanoví to prostřednictvím odborných kompetencí, případně obecných kompetencí. Hodnotící standard stanoví kritéria a postupy pro ověřování požadavků kvalifikačního standardu, tedy jednotlivých kompetencí. Autorizujícím orgánem je ústřední správní úřad do jehož kompetence spadá povolání, jehož se daná kvalifikace týká.

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů nám tedy udává, jakým způsobem může učitelka mateřské školy dosáhnout své kvalifikace. Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů zavádí soustavu kvalifikací, která by měla definovat co by tato kvalifikace měla obsahovat.

Bohužel v současné době zatím nejsou v Národní soustavě kvalifikací zveřejněny kvalifikace týkající se skupiny oborů 75 Pedagogika, učitelství, sociální Péče. Proto jsme v další práci vycházeli z návrhu profesního standardu učitelky mateřské školy, který je součástí stěžejního výstupu dílčího úkolu „Kvalifikační Předpoklady pro nové role učitelů“ řešeného v rámci výzkumného záměru MSM 1141 00001.

4.4. Profesní standard učitele

Profesní standard obecně stanovuje svět práce, tedy zaměstnavatelská sféra nebo profesní organizace za účelem vymezení standardní kvalifikace a standardního výkonu pracovníků. Jednotlivé profese jsou charakterizovány na základě požadované kvality činností spojených často s určením konkrétních povinností a zodpovědností a °bvykle jsou vyjádřeny v kompetencích.⁵⁰ Na základě takto pojatého profesního standardu je vytvořena objednávka zaměstnavatelské sféry pro vzdělávací sféru. Ta následně dané požadavky promítá do svých vzdělávacích programů a vytváří vzdělávací standard, často popisovaný jako profil absolventa. V souvislosti s novými vzdělávacími

⁴⁴

^v AŠUTOVÁ, J. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*, s. 25 - 29.

dokumenty a připravovanými zákony dalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v roce 2000 k řešení problematiku způsobilosti a kvalifikace učitelů. Byl tak vyvinut model tvorby profesního standardu učitelů. Profesní standard je založen na definování a strukturování profesních kompetencí, které mohou být chápány jako způsobilosti učitele pro konkrétní činnosti. Má-li být profesní standard normou, musí mít obecnou a širší platnost pro různé kategorie učitelů v daném vzdělávacím systému a zároveň musí být jeho dosažení prokazatelné.⁵¹

Východiskem tohoto modelu pro odvození struktury profesních kompetencí a formulování profesního standardu jsou cíle vzdělávání a funkce školy. Vznikl tak provázaný systém prvků a strategií pro stanovení kvalifikačních atributů výkonu profese.⁵²

Funkce školy jsou:

- 1) funkce kvalifikační - znamená orientaci školy na výkon a znalosti
- 2) funkce socializační - škola je místem druhotné socializace, jsou zde vytvářeny postoje, hodnotové orientace a způsoby chování, jsou zde osvojovány různé sociální role
- 3) funkce integrační - škola připravuje pro osobní i veřejný život
- 4) funkce personalizační - podpora individuality každého dítěte, jeho rozvoj v samostatně jednající osobnost

Cíle vzdělávání a potřebné profesní kompetence učitele pro jejich naplnění:

- 1) učit se poznávat
  - předmětová
  - didaktická/psychodidaktická
  - pedagogická
  - informatická a informační
  - manažerská
  - diagnostická a hodnotící
- 2) učit se žít s ostatními
  - sociální
  - prosociální

VAŠUTOVÁ, J. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*, s. 94.

ASUTOVÁ, J. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*, s. 99 - 109.

- komunikativní
  - intervenční
- 3) učit se jednat
- všeobecného rozhledu/osobnostně kultivující
  - multikulturní
  - environmentální
  - proevropské
- 4) učit se být
- diagnostické
  - hodnotící
  - zdravého životního stylu
  - poradensko - konzultační

Naznačený široký záběr kompetencí poskytuje bázi pro tvorbu profesního standardu učitele. Autoři tohoto modelu profesního standardu vycházejí ze čtyř zásad, díky kterým je model využitelný i pro reflexi přípravného vzdělávání učitelek mateřských škol.

V modelu tvorby profesního standardu je formulováno sedm oblastí kompetencí. Součástí modelu je rozvaha o pokrytí kompetencí studijními disciplínami. Pro učitelku mateřské školy je návrh následující:⁵³

1) Kompetence předmětová/oborová

- má osvojeny multidisciplinární znalosti naukové tj. jazykové, literární, matematicko-přírodovědné, vlastivědné
- má teoretické znalosti, talentové předpoklady a ovládá praktické činnosti v muzických předmětových oblastech a výchovných předmětech (tělesná výchova, pracovní výchova)
- disponuje uživatelskými dovednostmi informační a komunikační technologie
- *studijní disciplíny: předměty výchov, předměty integrovaných nauk, informatika*

2) Kompetence didaktická a psychodidaktická

Učitelé jako profesní skupina, jejich vzdělávání a podpůrný systém: sborník z celostátní konference.

- ovládá didaktické postupy v souladu s psychologickými, sociálními a kauzálními aspekty procesu poznávání v předškolním věku
- dovede pracovat se vzdělávacím programem předškolního stupně a využívá jej při tvorbě vlastních projektů s ohledem na vývojové a individuální zvláštnosti dětí
- *studijní disciplíny: předmětové didaktiky, psychodidaktika, vývojová a pedagogická psychologie, pedagogická praxe*

3) Kompetence pedagogická

- * dovede specifickým způsobem, přiměřeným předškolnímu věku, individualizovaně uspokojovat potřeby dítěte
- ovládá procesy a podmínky předškolní výchovy a to jak v rovině teoretické tak praktické, na základě hlubokých znalostí jejich psychologických, sociálních a multikulturních aspektů
- umí užít prostředky výchovy založené na aktivitě dětí, jejich prožitku a emocionálním rozvoji, především explorační činnosti a hru
- je schopen podporovat rozvoj individuálních kvalit dětí v oblasti zájmové a volní
- má znalosti o právech dítěte a respektuje je ve své pedagogické práci
- dovede se orientovat v kontextu výchovy a vzdělávání na základě znalostí vzdělávacích soustav a trendů jejich rozvoje, zvláště úrovně preprimární
- *studijní disciplíny: předškolní pedagogika, základy obecné a srovnávací pedagogiky, psychologie osobnosti, vývojová a pedagogická psychologie, sociologie výchovy, dramatická výchova, pedagogická praxe*

4) Kompetence diagnostická a intervenční

- dovede použít prostředky pedagogické diagnostiky na základě znalostí individuálních a vývojových zvláštností dětí předškolního věku
- dovede posoudit zdravotní stav a zajistit potřebná opatření
- je schopen fundovaně stanovit prognózu školní úspěšnosti
- zaujímá odborné stanovisko při vyjádření se k události integrace handicapovaného dítěte

- dovede diagnostikovat sociální vztahy ve skupině
- je schopen identifikovat nadané děti a děti se specifickými poruchami učení a chování a dovede uzpůsobit výběr prostředků výchovy jejich možnostem
- je schopný rozpoznat sociálně patologické projevy, šikanu a týrání jak u dětí tak u dospělých a zná možnosti jejich prevence a nápravy, které zprostředkuje
- ovládá nedirektivní prostředky zajištění kázně ve třídě a umí řešit školní výchovné situace a výchovné problémy
- ovládá škálu hodnotících prostředků pro předškolní věk
- umí poskytnout porady pro rodiče a navrhnout preventivní opatření
- *studijní disciplíny: pedagogická diagnostika, psychologie osobnosti, vývojová psychologie, biologie dětí, patopsychologie, speciální pedagogika, pedagogika, základy pediatrie*

5) Kompetence sociální, psychosociální a komunikativní

- ovládá prostředky utváření podnětného sociálního prostředí ve třídě/škole, zajišťuje bezpečí dětí
- ovládá prostředky předškolní socializace dětí a dovede je prakticky užít, dovede působit na rozvíjení pozitivních sociálních vztahů mezi dětmi
- dovede se orientovat v náročných sociálních situacích ve škole i mimo školu a je schopen zprostředkovat jejich řešení
- zná možnosti a meze vlivu mimoškolního prostředí, vrstevníků a starších sourozenců i médií na děti, dovede podporovat pozitivní a tlumit negativní vlivy
- ovládá prostředky pedagogické komunikace ve třídě/škole
- dovede uplatnit efektivní způsoby komunikace a spolupráce s rodiči a sociálními partnery školy, orientuje se v problematice rodinné výchovy
- *studijní disciplíny: sociální psychologie, sociální pedagogika, sociologie výchovy, sociální a pedagogická komunikace, dramatická výchova, český jazyk a rétorika*

6) Kompetence manažerská a normativní

- má základní znalosti o zákonech a dalších normách a dokumentech vztahujících se k výkonu profese učitele MŠ a k jeho pracovnímu prostředí
- má znalosti o podmínkách a procesech fungování školy
- ovládá základní administrativní úkony spojené s výkonem profese, ovládá vedení záznamů a výkaznictví
- dovede organizovat školní i mimoškolní aktivity dětí
- *studijní disciplíny: školská legislativa, základy školského a třídního managementu, pedagogická praxe*

7) Kompetence profesně a osobnostně kultivující

- má znalosti všeobecného rozhledu tj. v oblasti filozofické, kulturní, politické, právní, ekonomické a dovede jimi působit na formování postojů a hodnotových orientací dětí
- umí vystupovat jako reprezentant profese na základě osvojení zásad profesní etiky učitele, dovede argumentovat pro obhájení svých pedagogických postupů
- má osobnostní předpoklady pro kooperaci s kolegy a pracovníky školy
- je schopen sebereflexe na základě sebehodnocení a hodnocení různými subjekty
- je orientován v oblasti kultury a tvorby pro děti
- má potřebu vlastního rozvoje v některé zájmové oblasti, dalšího vzdělávání a sebevzdělávání
- je schopen reflektovat vzdělávací potřeby a zájmy dětí a změny vzdělávacích podmínek ve své pedagogické práci
- *studijní disciplíny: profesní etika učitele MŠ, všeobecné vzdělávací a výchovné předměty, reflektivní zkušenost (pedagogická praxe)*

5. Role a kompetence učitelek z pohledu základních vzdělávacích dokumentů

Chceme-li nahlížet na pregraduální vzdělávání učitelek mateřských škol z pozice hledání bílých míst, musíme si ujasnit co je v praxi po učitelkách mateřských škol vlastně žádáno. Na co mají být připraveny v rámci své profesní přípravy. S ohledem na současné změny nejen v preprimárním školství se v rámci této kapitoly zaměřím na základní dokumenty, které tyto změny uvedly do pohybu a které definují současný stav a požadavky na předškolní vzdělávání včetně kompetencí učitelky mateřské školy.

5.1. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV) je základním a jediným závazným dokumentem, který určuje jakým způsobem bude probíhat vzdělávání dětí předškolního věku v České republice. Při pohledu na skutečnost, jak by takový závazný dokument měl změnit pohled na přípravu učitelek mateřských škol je potřeba vycházet nejen z kritérií, které jsou uváděna v kapitole 12. Povinnosti předškolního pedagoga, ale i z celkové přeměny pojetí předškolního vzdělávání daného tímto dokumentem.

Osobnostní pojetí předškolní výchovy klade velký důraz na pedagogickou, Psychologickou a didaktickou stránku kompetencí učitelky mateřské školy. Učitelka musí velmi dobře znát vývojová specifika dětí předškolního věku, aby je mohla lépe pochopit a využívat adekvátní formy a metody práce. Pro potřeby vzdělávání a rozvoje každého jednotlivého dítěte v rozsahu jeho individuálních možností a potřeb musí být učitelka vybavena dostatečnými diagnostickými kompetencemi pro zjištění prvotního stavu a následného zjišťování pokroků dítěte. „Toto pojetí umožňuje vzdělávání společně v jedné třídě děti bez ohledu na jejich rozdílné schopnosti a předpoklady.

^V Předškolním vzdělávání tak mohou být vytvářeny třídy, v nichž si děti mohou být věkově blízké, stejně tak i věkově vzdálenější, mohou vykazovat rozdílné vzdělávací

možnosti a potřeby, včetně specifických."⁵⁴ To klade na učitelku zvýšené nároky zejména v oblasti metod, forem a organizace práce. Učitelka pak především iniciuje vhodné činnosti, připravuje prostředí a nabízí příležitosti. Při tvorbě vzdělávací nabídky neopomíjí specifické didaktiky jednotlivých oborů výchovně vzdělávacích činností.

Důležitou oblastí kompetencí učitelky je z pohledu RVP PV oblast komunikační. Je potřeba pro komunikaci s dítětem na podkladu vzájemného respektu, jeho vhodném oceňování a hodnocení, pro pomoc při vytváření neformálních vztahů dětí ve třídě a samozřejmě pro komunikaci s rodiči a kolegy na pracovišti. Samozřejmě velkým dílem se na této oblasti kompetencí podílí osobnost učitelky, ale i po stránce profesní je možné se v této oblasti vzdělávat a připravovat.

RVP PV jasně popisuje odpovědnost, povinnosti a odborné činnosti Předškolního pedagoga. Z pohledu vzdělávání budoucích učitelek mateřských škol nás nejvíce zajímají odborné kompetence vyžadované RVP PV. První popisovanou činností je analýza věkových a individuálních potřeb dětí. Pro tuto činnost je třeba dobrá znalost Psychologie, především vývojové, a pedagogické diagnostiky.

Další činností je realizace individuálních a skupinových vzdělávacích činností směřujících k rozvoji dětí a jejich kompetencí. Pro to je potřeba znát vhodné metody a formy vzdělávání. Samozřejmostí je dobrá orientace v klíčových kompetencích a dílčích výstupech RVP PV. Je také potřeba se orientovat v kritériích rozvojových a vzdělávacích pokroků a v souvislosti s tím i v metodických řadách jednotlivých oborů vzdělávání.

RVP PV jako další odborné činnosti požaduje po předškolním pedagogovi Projektování a realizaci výchovných a vzdělávacích činností a hledání vhodných strategií a metod pro individualizované a skupinové vzdělávání dětí. To v sobě kumuluje předchozí dvě kompetence a dává znovu velký důraz na potřebu dobré znalosti vývojové psychologie a pedagogické diagnostiky. Stejně tak to klade důraz na znalosti a dovednosti v rámci vzdělávacího obsahu předškolního vzdělávání a na metodiku všech oblastí obsahu vzdělávání.

Pro využívání oborových metodik, jako další činnosti, je potřeba především jejich znalost, stejně jako znalost daných oborů výchovně vzdělávacích činností a

dovednosti s tím spojené. Ačkoli to není jasně napsáno, jedná se o specifické didaktiky dřívějších „výchov“. Byť je způsob předškolního vzdělávání integrující, dané prvky integrace musí učitelka dobře ovládat. Mezi tyto prvky patří hudební výchova, výtvarná výchova, tělesná výchova, pracovní výchova, environmentální výchova, jazyk a literatura, matematika, přírodní vědy a společenské vědy. To všechno jsou obory, ve kterých se musí učitelka vzdělávat včetně metodiky, aby byla po odborné stránce Připravena.

Jako další činnost je vyžadováno projektování a realizace individuálních výchovně vzdělávacích činností s dětmi se specifickými vzdělávacími potřebami. K tomu učitelka potřebuje znalost speciální pedagogiky, pedagogické diagnostiky a metodiky vzdělávacích činností vhodných pro děti se speciálními vzdělávacími Potřebami. V současné době se sice v případě běžné třídy většinou jedná „pouze“ o Práci s dětmi s odkladem školní docházky, neboť integrace dětí se specifickými vzdělávacími potřebami je u nás minimální, ale to se může do budoucna změnit a je třeba, aby na to učitelky v běžných třídách byly připraveny. Pro práci ve speciálních třídách je potřeba zvláštní kvalifikace. RVP PV předpokládá integraci těchto dětí a to s sebou nese potřebu integrace této kompetence do vzdělávání všech učitelek mateřských škol.

Za velmi důležitou činnost je RVP PV považována evaluace. Pro zvládnutí této činnosti je nutné si osvojit řadu znalostí a dovedností. Je třeba dobrá orientace v RVP ^{P v}, zejména v oblasti podmínek vzdělávání, klíčových kompetencí a dílčích výstupů a obsahu vzdělávání. Samozřejmostí je znalost pedagogické diagnostiky, především metod získávání informací potřebných k hodnocení pedagogického procesu, vlastní Práce a pokroků dítěte. Získané informace musí ještě umět využít v dalším projektování ^a Procesu vzdělávání. To znamená znalost metodiky, forem a organizace vzdělávacího Procesu.

Jednou z vyžadovaných činností je i poradenství pro rodiče v otázkách výchovy ^a vzdělávání jejich dětí. K tomu učitelka potřebuje především dobré komunikační schopnosti a dovednosti, schopnost empatie, pedagogickou diagnostiku a znalosti ^z oblasti poradenství. Zároveň by také měla být schopna evidovat názory, přání a Potřeby rodičů a ostatních partnerů ve vzdělávání a být schopna na ně reagovat.

Poslední činností, nikoliv v důležitosti, je analýza vlastních vzdělávacích potřeb učitelky a jejich naplňování sebevzděláváním nebo dalším vzděláváním. Důležité je to především z toho pohledu, že učitelka by měla být schopna se dále vzdělávat, přijímat nové poznatky a zkušenosti. Měla by být schopna reflexe takových poznatků a jejich využití v další práci.

5.1.1. Souhrn

Je patrné, že RVP PV nám dává především pohled na obsahovou část vzdělávání učitelek mateřských škol. Z pohledu profesní přípravy učitelky mateřské školy podle RVP PV jsou nejpodstatnější následující kompetence:

- ^ znalost vývojové psychologie dětí předškolního věku
- ^ znalost pedagogické diagnostiky
- ^ projektování a realizace výchovných a vzdělávacích činností
- ^ znalost adekvátních metod, forem a organizace práce s předškolními dětmi
- ^ znalost a schopnost využívat oborové metodiky
- ^ komunikace
- ^ schopnost evaluace pedagogického procesu, své práce a pokroků dítěte
- ^ schopnost aplikovat výsledky evaluace do plánování i procesu vzdělávání

5.2.   *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky*

Tento dokument se naší problematikou zabývá z mnoha různých směrů. Požaduje stanovení obecných i specifických předpokladů pro vstup do pedagogické Profese a to přijetím legislativy předepisující standard učitelské profese. Ten by při zachování autonomie vysokých škol pomohl srovnat dnes nesrovnatelnou výstupní úroveň absolventů učitelské přípravy. Standard bude kritériem pro akreditaci studijních P^{ro}gramů a oborů navržených fakultami. „Standard bude rovněž obsahovat závaznou rámcovou strukturu výstupních požadavků, definovat klíčové komponenty učitelské kvalifikace (odborně předmětové, všeobecně vzdělávací a osobnostní, pedagogicko -

Psychologické, předmětově didaktické a prakticko - pedagogické) a z nich vyplývající strukturu složek studia."⁵⁵

Z pohledu obsahu hovoří dokument o potřebě nahradit tradiční akademické pojetí výuky funkčně integrujícím. To by mělo vést k většímu provázání odborné složky přípravy s pedagogicko - psychologickou složkou.

Dokument jasně deklaruje zavedení bakalářského stupně studia pro učitelky mateřských škol. A návaznosti na to nutnost obnovit praxi uvádění nastupujících učitelů. Jako jeden z důvodů v nedostatečné účinnosti přípravy učitelů vidí dokument ve stávajícím pojetí fakultních škol a cítí potřebu legislativně vymezit vztahy mezi nimi a Příslušnou fakultou analogicky k funkci fakultních nemocnic. „Kromě těchto „klinických“ škol bude rovněž nutné zajistit podstatně širší okruh kvalitních „laboratorních“ škol, na kterých mohou působit někteří fakultní učitelé a ve kterých se bude realizovat pedagogická praxe studentů."⁵⁶

Dokument se také zabývá potřebou vytvořit kariérní řád, založený na diferenciaci a konkretizaci pedagogických činností.

5.2.1. Souhrn

Tento dokument dává obecnější pohled na naší problematiku. Ukazuje na Potřebné změny v celém vzdělávání budoucích učitelů. Z pohledu profesní přípravy učitelky mateřské školy se jedná o následující kroky:

- ^ vysokoškolské nebo vyšší odborné vzdělání bakalářského typu
- ^ standard učitelské kvalifikace jako kritérium pro akreditaci studijních programů
- ^ vypracovat a zavést nástroje pro výběr uchazečů vhodných pro učitelské povolání
- ^ vymezit postavení a roli fakultních škol v šíření nového pojetí vzdělávání a v zajišťování pedagogické praxe
- ^ podpořit rozvoj oborových a předmětových didaktik
- ^ obnovit praxi uvádění nastupujících učitelů

⁵⁵ *ly^l-¹⁰^¹, P^o2>^{ram} rozvoje vzdělávání v České republice: bílá kniha. s. 43.*
^{ar}*odníprogram rozvoje vzdělávání v České republice: bílá kniha. s. 44.*

- > dosavadní střední pedagogické školy, pokud se nestanou vyššími odbornými školami, transformovat na střední školy se všeobecně vzdělávacími programy a s případným pedagogickým zaměřením (bez poskytování plné učitelské kvalifikace)

5.3. Dokumenty OECD

Expertní tým, OECD, který prostudoval Národní zprávu o stavu předškolní výchovy, vzdělávání a péče o děti předškolního věku v České republice a zároveň se seznámil se situací během své pracovní návštěvy, došel k závěrům a doporučením pro Českou republiku v oblasti předškolního vzdělávání. Jedno z doporučení se vztahuje i k naší problematice profesní přípravy učitelek mateřských škol. *Experti OECD Podporují návrhy české strany a doporučují posunout vzdělávání předškolních Pedagogů do terciální sféry, ať už bude probíhat formou univerzitního či neuniverzitního studia?*⁵⁷ Doporučení dále upozorňuje na potřebu zachování specifčnosti vzdělávání předškolních pedagogů, které by se nemělo příliš podobat vzdělávání učitelů pro základní vzdělávání.

⁵⁷ *Národní zpráva o stavu předškolní výchovy, vzdělání a péče o děti předškolního věku v České republice.* s. 57.

6. Příprava učitelek preprimárního vzdělávání v zahraničí

V zahraničí, na rozdíl od České republiky, tvoří systém předškolního vzdělávání a předškolní péče mnohem více institucí a typů vzdělávacích nebo pečovatelských zařízení. Ty vyžadují různé odborníky, nikoli pouze „předškolní“ učitele. Pro tuto práci jsem se zaměřil především na vzdělávání pracovníků, kteří plní obdobné úkoly jako učitelka mateřské školy v České republice.

6.1. Francie⁵⁸

Až do začátku 90. let absolvovali předškolní učitelé dva roky pomaturitního studia na pedagogické škole, které zahrnovaly speciální studium předškolní pedagogiky. Dnes se požadovaná úroveň budoucích učitelů zvyšuje a zároveň se změnil obsah výuky.

Uchazeči o studium na učitele mateřských a základních škol musejí složit národní zkoušku na pedagogickém institutu (*Institut Universitaire de Formation des Maitres* - IUFM), kterou mohou podstoupit ti, kteří získali *licence* (tříletý vysokoškolský titul). Uchazeči mají možnost připravit se na zkoušku na pedagogickém institutu nebo individuálně. Zkouška, která má vysokou míru propadavosti, zahrnuje Písemné testy z francouzštiny, matematiky, vědy a umění, praktickou zkoušku ze tělesné výchovy a ústní pohovor o pracovních zkušenostech.

Ti, kteří složí přijímací zkoušku na IUFM a vykonají roční profesní přípravu (450 hodin), se stanou *professeur des écoles* a jsou kvalifikováni učit děti od 2 do 11 let. IUFM pružně organizuje pedagogické vzdělání, ale osnovy musejí být schváleny Ministerstvem školství. Studium obvykle zahrnuje: pedagogiku, filosofii, historii vzdělávání, sociologii, psychologii, předmět studia (francouzština, matematika, věda a technologie, sport, umění, hudba), přípravu na administrativní úkoly, praxi v mateřské škole a volitelné předměty. Druhý rok studia zahrnuje 8 až 12 týdnů praxe na školách.

⁵⁸ECD Country Note: Early Childhood Education and Care Policy in France, [online], s. 22-25.

6.2. **Itálie**⁵⁹

Až do roku 1992 se obvykle budoucí předškolní pedagogové vzdělávali v Katolických vzdělávacích institutech.(scuole magistrali) nebo ve státních institutech.

60

V obou případech bylo studium zaměřeno na didaktiku na sekundární školské úrovni.

Současná legislativa požaduje od nových učitelů v mateřské škole a v základních školách, aby měli ukončené vysokoškolské vzdělání. Vláda si od toho slibuje zlepšení kvality vzdělávání.

Učitelé, kteří chtějí pracovat v mateřské škole, musejí mít certifikát učitele základní školy. Kurz trvá čtyři roky a může být studován osobami, které ukončily Pětileté střední (sekundární) studium, je rozdělen do dvou let běžné přípravy a dvou let specializace na základní školu.

6.3. **Belgie (Vlámská část)**⁶¹

Před rokem 1995 se studium pečovatele (*kinderverzorgster*) skládalo z dvou let odborného pedagogického vzdělání na střední škole. Od roku 1995 je studium dvouleté, začíná se v 16 letech, pak může následovat rok specializace také na střední škole. Tato specializace je povinná pro práci v denním pečovatelském centru (*ikinderdagverblijf*)).

Denní pečovatelská centra mohou nahradit pečovatele za předškolní učitele. Tento způsob nahrazování je poměrně vzácný (5%). Dále pracuje v denním Pečovatelském centru ošetřovatelka. Její přípravou je tříletý kurz na institutu vyššího vzdělání.

Řídící funkce ve denním pečovatelském centru mohou být vykonávány sociálním pracovníkem nebo sociální sestrou. Jejich studium je tříleté na úrovni vyššího vzdělání. Z poloviny mohou být nahrazeni psychologem nebo předškolním pedagogem. Psychologové a předškolní pedagogové studují pětileté vysokoškolské obory.

K práci domácího pečovatele (*opvanggezin*) v POG (domácí centrum péče) není třeba žádného diplomu. Existuje přípravný kurz, který je organizován DOG (centra

Line]j Education, Initial Training and Adult Education Systems in Europe: Italy 2006/2007

⁶¹ LAPV Country Note: Early Childhood Education and Care Policy in Italy, [online], s. 17.

care Y.ERS> F-> JANSSENS, R., LAURIJSEN, J. Thematic review of Early Childhood Education and Policy: background report Flanders (Belgium). [online], s. 20 - 27.

organizující domácí péči). Může být v podobě několika přednášek, čtyřdenního kurzu apod.

Podle legislativy musí mít pracovníci *buitenschoolse opvang* - IBOs (volnočasová dětská centra pro děti od 2,5 do 12 let) učitelský diplom, certifikát o studiu „Kind and Gezin“ a také expertýzu získané anafylaxe během praxe. V roční specializaci na péči o dítě si zájemci mohou vybrat modul *buitenschoolse opvang*. Pro zájemce o práci v „IBOs“ byl VDAB“ (Služba vlámské vlády pro podporu zaměstnanosti) zřízen kurz pro dlouhodobě nezaměstnané a nekvalifikované pracovníky.

Pracovníci POI (privátní pečovatelské centrum) nemusejí mít žádný diplom, ale je třeba, aby se stále vzdělávali v souvislosti se zvyšujícími se nároky na kvalitu péče. Centra vzdělávání pořádají dvouleté postgraduální studium (2 x 4 hodiny týdně). Toto studium není povinné.

Předškolní učitelé (*kleuterleidsters*) mají ukončené tříleté vyšší (neuniverzitní) studium a mají praxi v práci s dětmi ve věku 2,5-6 let. Na učitele v MŠ se pohlíží jako na školní učitele. De facto jsou školky součástí školského systému a dospělí, kteří v něm pracují, jsou kvalifikovaní v psychologii, pedagogice a metodice. Přestože má Předškolní školství specifický charakter, je mnoha rodiči stále viděno jako přípravná fáze základní školy, především to platí u předškolních dětí.

Podíváme-li se na vývoj profilu pracovníků v předškolním školství, nalezneme tendenci vlády více zobecnit studium, alespoň zčásti. Například před rokem 1995 začalo studium na pečovatele už v 16 letech, zatímco nyní až v 18. Instituce vzdělávající učitele jsou vedeny k založení určitého stupně společné přípravy pro budoucí učitele předškolního, primárního a sekundárního vzdělávání. Obsah tohoto studia je na samotných institucích. Bohužel není podnikána žádná snaha k vytvoření větší souvislosti mezi praxí a teoretickou přípravou. Teorie a praxe jsou dvě úplně oddělené složky reflektující různé úrovně kvalifikace a praktické přípravy.

6.4. **Dánsko**⁶²

V současnosti existuje v Dánsku 32 kolejí připravujících předškolní pedagogy. V budoucnu budou některé tyto koleje sloučeny do větších organizačních jednotek, tzv. Center budoucího vzdělávání, která budou rovněž zahrnovat pedagogické koleje. V současnosti nejsou plánovány změny studijních plánů předškolní pedagogiky. Studijní programy předškolní pedagogiky jsou 3,5leté. Programy zahrnují teoretické předměty včetně kulturních předmětů, které jsou kombinovány s praxí. Po absolvování studia jsou studenti kvalifikováni pracovat v „centrech denní péče“ (*dagtilbud*), komunitních centrech s volnočasovými aktivitami (*skolefritidsordninger*) a Předškolních třídách (*bornehaveklasser*). Navíc mají kvalifikaci potřebnou k vzdělávacím činnostem pro mládež, děti a dospělé s fyzickým nebo psychickým postižením nebo sociálními problémy. Všechny koleje předškolní pedagogiky jsou založeny státem a spadají pod ministra školství.

Ministerstvo školství stanovilo řadu osnov definujících obecnou strukturu studijních programů, jejich povinné předměty a pravidla zkoušek, které musejí být stejné na všech 32 kolejích. Dodržování těchto osnov je sledováno. Jinak mají koleje při organizaci svých studijních programů volnou ruku.

Důležitou součástí 3,5letého studia je propojení mezi teorií a praxí. Studenti jsou za svou praxi placeni. Studijní program obsahuje následující disciplíny a předměty: 30% pedagogiky a psychologie, 20% sociálních a zdravotních předmětů, 40% kulturních předmětů a předmětů založených na aktivitě: dánština, hudba, tělocvik, dílny, divadlo, přírodní vědy a 10% komunikace, organizace a managementu.

Během studia studenti často pracují v malých skupinkách. Účast v interdisciplinárních projektech a modelech je ve velké míře založena na individuálním výběru a zodpovědnosti. Tématické předměty a projekty orientující se na problémy mají přednost před individuálně vybranými předměty a disciplínami. Filosofie studijních Programů je vychovat pedagoga s různorodými dovednostmi a kompetencemi na profesionální úrovni. Zde jsou některé důležité dovednosti:

- schopnost sebevzdělávat se
- schopnost rozhodovat se na základě interakce s ostatními (demokracie)

⁶² *Early Childhood Education and Care Policy in Denmark - Background report* [online], s. 43 - 50.

- schopnost vyjádřit se intelektuálně i citově
- schopnost vedení, organizace a převzetí iniciativy
- schopnost flexibilního a kreativního jednání kombinovaného s dobrým porozuměním a respektem k druhým lidem
- schopnost sebeuvědomění (Kdo jsem? Co udělám pro druhé a proč?)
- schopnost stimulovat svou sociální inteligenci
- schopnost zvládnutí chaotických situací a úkolů

Během studia jsou studenti vedeni k tomu, aby se na děti i dospělé dívali jako na unikátní individuality se speciálními potřebami a vlastnostmi a ne pouze jako na členy určité sociální skupiny.

Předškolním pedagogem je také možno se stát po absolvování programu kombinovanou formou. Tato možnost je nabízena studentům, kteří mají alespoň Pětiletou pedagogickou nebo podobnou zkušenost. Program s kombinovanou formou neobsahuje dvě placená období praxe, ale jinak je identický s programem prezenčním.

6.5. ***Finsko***⁶³

Vzdělání učitelů mateřských škol bylo v roce 1995 přesunuto na univerzity. V současnosti studují učitelé mateřských škol v bakalářském studijním programu. Tento Program je tříletý, zahrnuje 120 kreditů. Studium obsahuje praxi a výzkum. Nabízí možnost analýzy potřeb dětí a rodin ve společnosti.

Tam, kde je předškolní třída spojena s dalším stupněm vzdělávání, musejí mít Pedagogové kvalifikaci *class teacher* (třídního učitele). Tato kvalifikace se získává studiem magisterského studijního programu v délce 5 let (min. 160 kreditů).

Vzdělávání tzv. sociálních vychovatelů bylo přesunuto do bakalářského Programu sociálních studií, na tzv. polytechniky. Toto studium má širší profesní záběr a Jeho absolventi mohou pracovat jak v předškolní pedagogice, tak jako sociální Pracovníci a také mohou pracovat s mládeží. Studium trvá 3,5 roku (140 kreditů). Profesionální kvalifikace tohoto oboru je postavena na teoretických základech Sociálních věd a pedagogiky.

⁶³ *Early Childhood Education and Care Policy in Finland: Background report prepared for the OECD e-nat'c Review of Early Childhood Education and Care Policy* [online], s. 42 - 48.

Většina kontrolorů domácí péče o děti, kteří jsou administrativními nadřízenými pečovatelek, mají kvalifikaci předškolního pedagoga nebo sociálního vychovatele, stejně jako ostatní profesionálové v sociální a zdravotní péči nebo vzdělávání, nebo bakalářské či magisterské vzdělání.

Vzdělávání domácích pečovatelek se v současnosti velmi liší v závislosti na magistrátech. Vzdělání se většinou poskytuje formou večerních kurzů v sociálně prospěšných institucích a formou učňovského oboru. Nyní se připravuje studium domácích pečovatelek v rozsahu 40 kreditů.

6.6. **Norsko**⁶⁴

Vzdělávání předškolních učitelů probíhá na 17 státních kolejích a jedné soukromé koleji. Přijímací požadavky jsou obvykle: ukončené tříleté studium obecných Předmětů (norština a angličtina, matematika, historie, sociální studia a přírodní vědy) na vyšší sekundární úrovni. Programy jsou tříleté, jsou zaměřeny na různé úkoly Předškolního pedagoga, 1. třídu základní školy, školskou organizaci, mimoškolní aktivity a na ostatní instituce pracující s dětmi v ekvivalentním vývojovém stadiu, ^zdělání se skládá z:

- praktického a didaktického tréninku (15 kreditů)
- souvisejících předmětů (35 kreditů) drama, umění a dovednosti, hudba, přírodní vědy, norština nebo saami jazyk, náboženství a etika a sociální studia
- prohloubené studium nejméně jedné oblasti/předmětu ze souvisejících předmětů, obvykle ve 3. roce studia
- 20 týdnů praxe, z níž 18 týdnů musí být ve školce

Témata speciální pedagogiky jsou zahrnována do všech předmětů, zejména do P^faxe a didaktického tréninku. Každá kolej si pedagogické vzdělávání organizuje podle S^ebe. Aktivní účast studentů na vytváření základů svého celoživotního vzdělávání skrze Iⁿdividuální plán je samozřejmostí. Vzdělávání předškolních pedagogů je organizováno f^mo u individuálního studia, skupinových aktivit, týmové práce na projektech včetně

^p^{ack}*Sfound Report from Norway: OECD - Thematic Review of Early Childhood Education and Care*
^{cy} [online], s. 27 -33.

výzkumu a vývojové práce závisící na předmětu a tématu. Jedním z hlavních cílů je vývoj studentovy schopnosti nezávisle reflektovat vzdělávací, akademické a didaktické otázky.

V Norsku, zejména díky klimatickým a demografickým podmínkám, existuje tzv. decentralizované vzdělávání předškolních pedagogů. To je organizované v několika oblastech tak, aby se uspokojila vzrůstající poptávka po předškolních pedagozích jako výsledku narůstajícího počtu školek a nedostatku kvalifikovaných předškolních pedagogů. Úkolem je kvalifikovat neprofesionální již pracující učitele ve školkách. Decentralizované vzdělávání budoucích předškolních pedagogů existuje v Norsku už 20 let. V současnosti je studium obvykle organizováno v délce přes čtyři roky. Způsob vzdělávání jim dává možnost studia v místě jejich bydliště. Mnoho studentů pracuje nebo pracovalo ve školce. Decentralizované vzdělávání je taktéž dobrým způsobem, jak kvalifikovat předškolní pedagogy v odlehlých oblastech.

6.7. Švédsko⁶⁵

Studium pro učitele školek probíhá na univerzitách nebo univerzitních kolejích v rámci učitelského stupně vzdělání pro učitele školek, předškolních tříd a první třídy základní školy. Toto studium je 3,5leté.

Polovina zaměstnanců předškolních zařízení má univerzitní diplom, zbytek jsou Pracovníci denní obsluhy s vyšší sekundární kvalifikací nebo pečovatelé, kteří Podstoupili magistrátní tréninkové kurzy.

6.8. Španělsko⁶⁶

Přípravné vzdělávání učitelů preprimárního stupně poskytují *Escuelas Universitarias de Profesorado, Facultades de Educación* a *Centros de Formación de profesores* (střediska vzdělávání učitelů) připojená k pedagogickým fakultám. Přípravné vzdělávání sestává z tříletého prvního cyklu studia na univerzitní úrovni.

⁶⁵ GUNNARSSON L., KORPI, B., NORDENSTAM, U. *Early Childhood Education and Care Policy in Sweden: background report prepared for the OECD Thematic review* [online], s. 46-48.
⁶⁶ *Učitelství a pedagogika: učební texty pro studium učitelů předškolní a primárního stupně vzdělávání, odborné přípravy a vzdělávání dospělých v Evropě: Španělsko 2003* [online]. s. 15.

Hlavním rysem celostátního uspořádání studia je, že celková náplň kurzu se pohybuje v rozmezí od 20 do 30 hodin týdně a zahrnuje praktickou i teoretickou přípravu. Na konci studia lze získat titul *Maestro* v různých specializacích:

- preprimární vzdělávání
- primární vzdělávání
- cizí jazyky
- tělesná výchova
- hudba
- speciální vzdělávání
- poslech a řeč

Maestros musí být k tomu, aby mohli učit na preprimární úrovni, specializováni na dětské vzdělávání.

6.9. Polsko⁶⁷

Systém vzdělávání polských učitelů předškolní výchovy se neustále mění. V současné době jsou nabízeny tyto formy vzdělávání: tříleté školy pro vzdělávání učitelů (*Kolegium nauczycielskie*), vysoké školy pro vzdělávání učitelů (*akademie Pedagogiczne*) a pedagogické fakulty na univerzitách.

Z celkového počtu učitelů pracujících v předškolních zařízeních mají pouze 4-3 % ukončené jen sekundární vzdělání. Učitelé s magisterskou hodností tvoří 53,6 % Pracovníků v předškolní výchově.

6.10. Velká Británie⁶⁸

Kvalifikovaný učitel se připravuje v rámci libovolného tříletého bakalářského studia a následně absolvuje rok postgraduálního certifikovaného pedagogického Učelání. Druhou možností je čtyřleté vysokoškolské studium pedagogiky. Pouze asi 20% předškolních pracovníků získalo tuto úroveň kvalifikace.

s. 14 ⁶⁸ *uktury systému vzdělávání, odborné přípravy a vzdělávání dospělých v Evropě.Polsko 2004* [online],

20 *Country Note: Early Childhood Education and Care Policy in United Kingdom*, [online], s. 18 -

Sestra v jeslích nebo kvalifikovaný třídní asistent absolvují dva roky postgraduální přípravy.

6.10.1. Ukázka přípravy - BA Honours Early Childhood Studies na Middlesex University⁶⁹

Jedná se o bakalářský studijní program, který se zabývá přímo vzděláváním a péčí o malé děti. Studium v tomto programu je tříleté a je složeno z následujících modulů:

1 .rok

- úvod do studia dětství a dětského vývoje
- profesionální studium
- vzdělávací politika - historické a současné přístupy
- psychologické přístupy k učení

2.rok

- kurikulární studia
- Key Stage 1
- přístupy k výzkumným metodám
- rovnost ve vzdělání

3.rok

- vzdělávání a právo
- plánování
- dětská práva
- dětská literatura
- poradenství ve vzdělávání

Nejedná se o studium opravňující učit. Po jeho absolvování je třeba ještě studovat v programu PGCE (*Postgraduate Certificate in Education*) zaměřeného na učitelství dané věkové skupiny.

⁶⁹

Honours Early Childhood Studies [online].

6.10.2. Ukázka přípravy - BA Honours a PGCE na University of Cambridge

Studijní program BA Honours kombinuje studium pedagogiky se studiem některého z těchto oborů: biologie, antika, angličtina, drama, geografie, historie, matematika, moderní jazyky, hudba, přírodní vědy a religionistika. Obě tyto části studia jsou v rovnováze. Studium vzdělávání obsahuje tyto kurzy:

- otázky vzdělávání
- jazyk, komunikace a gramotnost
- filozofie vzdělávání
- historie vzdělávání
- sociologie vzdělávání
- psychologie
- výzkum ve vzdělávání

Pro ty, kteří chtějí učit, nabízí tento program dobrou přípravu k pokračování v postgraduálním vzdělávacím certifikátu. Na této univerzitě je možné vystudovat certifikát PGCE pro tato věková období:

- 3-8 let
- 5-11 let
- 7-14 let
- 11-18 let

Studijní program PGCE Early years (3-8 let) je složen ze čtyř základních studijních oblastí:⁷¹

- hlavní předměty - angličtina, matematika, věda
- specializace - výtvarná výchova, geografie, historie, hudební výchova, tělesná výchova, religionistika, informační a komunikační technologie, design a technologie
- pedagogická praxe
- profesní příprava

⁷¹ Faculty of Education, University of Cambridge: Undergraduate BA [online].
Faculty of Education, University of Cambridge: Early Years & Primary [online].

Absolvování programu PGCE umožňuje učit v rámci daného stupně vzdělávání.

Praktická část

7. Cíle

S odkazem na cíle celé diplomové práce je potřeba si zde v úvodu její praktické části ujasnit její cíle. V teoretické části jsme se seznámili s východisky práce učitelky mateřské školy. Dále jsme se obeznámili s minulými a stávajícími přístupy vzdělávání učitelek mateřských škol. K jejich hodnocení se v praktické části budeme vracet. Stejně tak se ještě vrátíme k porovnání našich přístupů k přístupům v zahraničí.

V kapitolách 4. *Učitelé a jejich profesní standard* a 5. *Role a kompetence učitelek z pohledu základních vzdělávacích dokumentů* jsme si připravili základní teoretický podklad pro realizaci praktické části této práce.

Cíle praktické části:

- 1) Zhodnotit minulé i stávající přístupy ke vzdělávání učitele mateřských škol
- 2) Vyhodnotit typy učitelské přípravy z hlediska vyrovnání se s požadavky profese a současné závazné legislativy
- 3) Analyzovat vzdělávací potřeby reflektované absolventy různých typů pregraduální přípravy po jejich zkušenostech v praxi ve vztahu k požadavkům daných současnou závaznou legislativou.
- 4) Pokusit se vytvořit vlastní návrh přípravy učitelek mateřských škol

8. Hypotézy

Hypotéza č. 1: Z pohledu profesního standardu je profesní přípravou nejméně naplňována diagnostická a intervenční oblast kompetencí.

Hypotéza č. 2: Z pohledu profesního standardu je nejvhodnějším způsobem přípravy učitelek mateřských škol příprava v bakalářském programu Učitelství pro mateřské školy.

Hypotéza č. 3: Nejvíce pedagogické praxe poskytuje středoškolský typ přípravy.

Hypotéza č. 4: Reflexe absolventů ukáže nejhorší hodnocení dosažených kompetencí v oblasti evaluace.

Hypotéza č. 5: Reflexe absolventů ukáže nejlepší hodnocení dosažených kompetencí v oblasti oborové metodiky.

9. Metody

9.1. *Obsahová analýza pedagogických dokumentů*

72

Obsahovou analýzu dělíme do tří kategorií:

1. analýza osobní dokumentace
2. analýza školské a školní dokumentace
3. analýza školních ukazatelů

Jako pedagogický dokument chápeme materiály vztahující se k výchově a

71

vzdělávání. Může se jednat o tyto typy dokumentů:

- legislativní dokumenty
- vzdělávací programy
- inspekční zprávy a záznamy
- statistické údaje
- finanční zprávy
- školní dokumentace
- sešity žáků, jejich diktáty, slohová cvičení
- kresby
- záznamy z třídních výkazů
- videokazety o školní i mimoškolní činnosti žáků
- audio záznamy z vyučování
- záznamy z třídních schůzek apod.

Tyto dokumenty si někdy pořizuje výzkumník sám pro účely výzkumu. Zadá žákům slohové práce, diktát, vyžádá si vyjádření rodičů či učitelů k určitému problému. Takové dokumenty se poté nazývají účelové.

Analýza osobní dokumentace se zabývá rozbořem dokumentů poskytující osobní informace o žácích a učitelích. Údaje z této dokumentace mohou posloužit při výzkumu ke zpřesnění identifikačních údajů o žácích, učitelích, třídách, učitelském sboru atd.

⁷² PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. s. 150.

⁷³ ŠVARCOVÁ, I. *Základy pedagogiky*, s. 30.

Analýza školské a školní dokumentace se zabývá rozбором dvou základních typů dokumentů. Školské dokumenty jsou dokumenty určující pojetí výuky a vzdělávání na všech školách v republice, případně na určitých typech škol. Těmito dokumenty jsou především školská legislativa tj.: zákony, vyhlášky MŠMT, pokyny ministerstva, nařízení vlády, profily absolventů jednotlivých typů škol, studijní plány, osnovy, standardy, učebnice atd. Školními dokumenty jsou myšleny dokumenty, týkající se chodu konkrétní školy. Těmito dokumenty jsou především projekty školy, školní vzdělávací program, školní řád, zápisy z porad, výroční zprávy atd.

Analýza školních ukazatelů se zabývá rozбором výstupů školní práce. Těmito výstupy bývá nejčastěji školní prospěch a absence. Tyto ukazatele lze sledovat buď u jednotlivých žáků nebo u tříd.⁷⁴

Základem práce s dokumenty je:

- formulace výzkumného cíle
- analýza dokumentů
- stanovení kategorií třídění
- obsahová analýza
- kvantitativní analýza

9.2. Dotazníková metoda

Shromažďování dat při této metodě se zakládá na dotazování osob. Tato metoda je určena pro hromadné získávání dat. Osoba vyplňující dotazník se nazývá respondent.

Mezi výhody této metody patří její snadná administrace. Dotazníkem lze současně a stejnou formou oslovit velký počet respondentů. Díky případné anonymitě lze získat údaje, které jiným způsobem získat nelze. Zpravidla lze údaje z dotazníku plně kvantifikovat, což umožňuje počítačové zpracování velkého množství dat.

Mezi nevýhody patří subjektivnost odpovědí, možnost špatného pochopení Položek, velké nároky na přesnost vymezení otázek a variant odpovědí a odpovídání respondenta podle očekávání výzkumníka.⁷⁵

⁷⁴ PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. s. 150-153.

PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. s. 104-106.

Úkolové jednotky se nazývají položky nebo otázky. Pojem položka je širší, protože může zahrnovat i požadavek nebo výzvu.⁷⁶ Základními typy položek dotazníku jsou:

1. Položky (otázky) otevřené - neurčují rozsah ani formu odpovědi, respondent volí podobu odpovědi sám. Výhodou je variabilita odpovědí, nevýhodou je složitější zpracování.
2. Položky (otázky) polouzavřené - nabízejí možnosti odpovědí, ale dávají i možnost vlastní odpovědi nebo vysvětlení.
3. Položky (otázky) uzavřené - nabízejí pouze volbu z předem daných odpovědí. Umožňují statistické zpracování. Mohou být parametrické nebo neparametrické. U parametrických otázek tvoří varianty odpovědí kontinuum od jednoho pólu k druhému. U neparametrických otázek jsou varianty odpovědí koncipovány tak, že jde spíše o třídění jistých kategorií výpovědí stejné úrovně.
4. Položky (otázky) škálované - u těchto položek se umísťuje odpověď na určitý bod na škále. Často mohou tvořit soubor škálovacích otázek. Cílem je eliminovat problémy vzniklé z nepřesně položené jedné otázky a také omezit náhodnost a subjektivitu odpovědí. Ukazatelem je tzv. souhrnný index, který v sobě zahrnuje integrované poznání širší oblasti, než jakou je schopna pokrýt jedna otázka.

Kromě otázek, zaměřených na vlastní výzkum se v dotazníku používají ještě otázky pomocné:⁷⁷

1. identifikační otázky - získávají základní identifikační informace o respondentovi - např. pohlaví, věk, zaměstnání apod.
2. kontaktní otázky - navazují kontakt mezi tazatelem a respondentem
3. nárazníkové otázky - připoutávají pozornost k dotazníku v době, kdy je již respondent unaven a jeho pozornost klesá
4. kontrolní otázky - zjišťují důvěryhodnost odpovědí respondenta, výsledkem je tzv. L-skóre

⁷⁶ ŠVARCOVÁ, I. *Základy pedagogiky*, s. 25 - 27.

PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. s. 110 - 112.

10. Porovnání současných přístupů ke vzdělávání učitelek mateřských škol

10.1. Faktory a indikátory vzdělávání učitelek mateřských škol

Pro potřebu analýzy a porovnání současných přístupů ke vzdělávání učitelek mateřských škol jsme na základě podnětů z teoretické části této práce vytvořili systém hodnocení jednotlivých vzdělávacích programů. Základ tvoří požadavky profesního standardu, zejména doporučené studijní disciplíny v jednotlivých oblastech kompetencí profesního standardu.

Základním a měřitelným faktorem je složení a časová dotace studijních předmětů vzdělávací nabídky jednotlivých studijních programů. Tento faktor jsme rozdělili do tří velkých oblastí.

Indikátor /.: absolutní a procentuální zastoupení studijních disciplín doporučených profesním standardem:

- předměty výchov a integrované naukové předměty
- informatika
- předmětové didaktiky
- psychodidaktika
- vývojová psychologie
- pedagogická psychologie
- sociální psychologie
- patopsychologie
- psychologie osobnosti
- pedagogická praxe
- pedagogika
- předškolní pedagogika
- základy obecné a srovnávací pedagogiky
- sociální pedagogika
- pedagogická diagnostika

- speciální pedagogika
- sociologie výchovy
- dramatická výchova
- biologie dětí
- základy pediatrie
- sociální a pedagogická komunikace
- český jazyk a rétorika
- školská legislativa
- základy školského a třídního managementu
- profesní etika
- všeobecně vzdělávací předměty

Indikátor II.: procentuální zastoupení složek učitelské přípravy:

- všeobecně vzdělávací
- didaktická
- odborně předmětová
- pedagogicko-psychologická
- pedagogické praxe

Indikátor III.: procentuální zastoupení dle oblastí kompetencí v profesním standardu:

- předmětová
- didaktická a psychodidaktická
- pedagogická
- diagnostická a intervenční
- sociální, psychosociální a komunikativní
- manažerská a normativní
- profesně a osobnostně kultivující

Dalším faktorem je obsah jednotlivých vzdělávacích předmětů. Podle něj jsme zařazovali předměty pod nabídky a kategorie jednotlivých indikátorů. Problémem byla nulová definice obsahu doporučených studijních předmětů v profesním standardu. V tomto ohledu jsme byli nuceni vycházet z odborné definice názvů jednotlivých předmětů (např. pedagogická psychologie apod.), případně z obecně uznávaných zvyklostí (např. předměty výchov). Obsah jednotlivých předmětů nebyl samostatně

hodnoceným faktorem. To by při rozsahu porovnávání ani nebylo možné. Velmi však ovlivňoval zařazování vzdělávacích předmětů a tím i hodnocení dle prvního faktoru.

Třetím faktorem bylo celkové pojetí studijního programu vyjádřené především profilem absolventa a charakteristikou studijního programu-

10.1.1.   Naplnění indikátorů vzdělávání učitelk mateřských škol

Pro zařazení jednotlivých předmětů studijních programů je potřeba určit co patří do které položky jednotlivých indikátorů.

O zařazení podle Indikátoru I. rozhodoval především druhý faktor tj. obsah jednotlivých studijních předmětů. Do jednotlivých disciplín doporučených profesním standardem se studijní předměty zařazují po shodě s obsahem studijní disciplíny, který je následující:

- předměty výchov a integrované naukové předměty - předměty klasických výchov bez didaktické části, tj, hudební výchova, výtvarná výchova, tělesná výchova, literární a jazyková výchova, předmatematická výchova, dále naukové předměty bez didaktických částí, tj. přírodověda, předškolní aspekty element, čtení a psaní, apod.
- informatika - předměty rozvíjející počítačovou, informační a technologickou gramotnost
- předmětové didaktiky - didaktické části předmětů a didaktické předměty klasických výchov a integrovaných naukových předmětů
- psychodidaktika - předměty obecné didaktiky a psychodidaktiky
- vývojová psychologie - předměty naplňující definici oboru
- pedagogická psychologie - předměty naplňující definici oboru
- sociální psychologie - předměty naplňující definici oboru
- patopsychologie - předměty naplňující definici oboru
- psychologie osobnosti - předměty naplňující definici oboru
- pedagogická praxe - všechny předměty průběžné a souvislé praxe, přičemž souvislá praxe se přepočítává na průběžnou vynásobením počtu dní šesti hodinami praxe denně a vydělením počtem týdnů v semestru

- pedagogika - pedagogické předměty, které podle svého obsahu nejdou zařadit do jiné pedagogické disciplíny
- předškolní pedagogika - předměty naplňující definici oboru
- základy obecné a srovnávací pedagogiky - předměty naplňující definici oboru
- sociální pedagogika - předměty naplňující definici oboru
- pedagogická diagnostika - předměty naplňující definici oboru
- speciální pedagogika - předmět základy speciální pedagogiky a předměty speciálně pedagogických oborů
- sociologie výchovy - předměty naplňující definici oboru
- dramatická výchova - veškeré předměty dramatické výchovy. Při vyhodnocování podle složek učitelské přípravy se přičítá k předmětům výchov a integrovaným naukovým předmětům.
- biologie dětí - předměty zabývající se anatomií a fyziologií dětského organismu
- základy pediatrie - předměty naplňující definici oboru
- sociální a pedagogická komunikace - předměty rozvíjející sociální a pedagogickou komunikaci studenta
- český jazyk a rétorika - předměty českého jazyka odborného charakteru, tj. nad rámec všeobecného vzdělávání a předměty rozvíjející mluvní projev studenta
- školská legislativa - předměty seznamující s legislativou určenou pro školství
- základy školského a třídního managementu - předměty seznamující s řízením mateřské školy, vedením třídy, personalistikou, hospodařením školy
- profesní etika - předměty zabývající se etickými otázkami ve vzdělávání
- všeobecně vzdělávací předměty - předměty středoškolského všeobecného vzdělávání, neoborové předměty, cizí jazyky

Dále byly z důvodu začlenění ostatních předmětů přidány následující disciplíny, které nejsou doporučeny profesním standardem:

- ostatní odborné předměty - všechny předměty související se zvyšováním odbornosti studenta
- psychologie - předměty ostatních psychologických oborů
- hra na hudební nástroj - výuka hry na hudební nástroj

Zatřídění podle Indikátoru II. bylo následující:

- všeobecně vzdělávací - všeobecně vzdělávací předměty, informatika
- didaktická - předmětové didaktiky, psychodidaktika
- odborně předmětová - předměty výchov a integrované naukové předměty, dramatická výchova, biologie dětí, základy pediatrie, český jazyk a rétorika, školská legislativa, základy školského a třídního managementu, profesní etika, ostatní odborné předměty, hra na hudební nástroj
- pedagogicko-psychologická - vývojová psychologie, pedagogická psychologie, sociální psychologie, patopsychologie, psychologie osobnosti, pedagogika, předškolní pedagogika, základy obecné a srovnávací pedagogiky, sociální pedagogika, pedagogická diagnostika, speciální pedagogika, sociologie výchovy, sociální a pedagogická komunikace, psychologie
- pedagogické praxe - pedagogická praxe

Zatřídění podle Indikátoru III. bylo dáno profesním standardem:

- předmětová - předměty výchov a integrované naukové předměty, informatika
- didaktická a psychodidaktická - předmětové didaktiky, psychodidaktika, vývojová psychologie, pedagogická psychologie, pedagogická praxe
- pedagogická - předškolní pedagogika, základy obecné a srovnávací pedagogiky, psychologie osobnosti, vývojová a pedagogická psychologie, sociologie výchovy, dramatická výchova, pedagogická praxe

- diagnostická a intervenční - pedagogická diagnostika, psychologie osobnosti, vývojová psychologie, biologie dětí, patopsychologie, speciální pedagogika, pedagogika, základy pediatrie
- sociální psychosociální a komunikativní - sociální psychologie, sociální pedagogika, sociologie výchovy, sociální a pedagogická komunikace, dramatická výchova, český jazyk a rétorika
- manažerská a normativní - školská legislativa, základy školského a třídního managementu, pedagogická praxe
- profesně a osobnostně kultivující - profesní etika učitele MŠ, všeobecné vzdělávací a výchovné předměty, reflektivní zkušenost (pedagogická praxe)

Vzhledem k tomu, že některé doporučené disciplíny naplňují více oblastí kompetencí, je procentuální součet všech oblastí větší než 100%.

10.2.   *Analýza získaných dat*

10.2.1.   7531M005 Předškolní a mimoškolní pedagogika

Studium je dáno závazným učebním plánem studijního oboru vydaným Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy z roku 1998. Všechna šestnáct škol vyučujících tento obor má tedy obdobné učební plány, které se liší pouze v rozsahu daném možnostmi učebního plánu studijního oboru. Zpravidla tedy rozsahem a obsahem volitelných a nepovinných předmětů. Volitelnými předměty jsou nejčastěji specializace v rámci hudební, výtvarné nebo tělesné výchovy. V rámci této kapitoly bude analyzován učební plán v rozsahu povinných předmětů.

Z pohledu složek učitelské přípravy má největší zastoupení všeobecně vzdělávací složka. To je pochopitelné, neboť student musí v rámci studia získat i všeobecné středoškolské vzdělání.

Druhou největší je složka odborně předmětová. Tvoří ji předměty výchov a předmět biologie a hygiena, který byl započítán do disciplíny biologie dítěte i když v učebním plánu spadá pod všeobecně vzdělávací předměty. Zcela chybí základy

studium. S ohledem na širší profesní záběr studia lze předpokládat, že všechna praxe neprobíhá v zařízeních předškolního typu.

Čtvrtá je pedagogicko-psychologická složka učitelské přípravy. Je zastoupena předměty pedagogika a psychologie. Oba dva předměty nelze zatřídit do jednotlivých studijních disciplín podle profesního standardu.

Poslední je didaktická složka. Do ní byly započítány didaktické části předmětů výchov. Dále můžeme chápat jako problém i širší profesního záběru sjednotnou didaktikou.

% zastoupení složek učitelské přípravy	
všeobecně vzdělávací	35,1
didaktická	11,0
odborně předmětová	24,1
pedagogicko-psychologická	11,7
pedagogická praxe	18,1

tabulka 12 - 7531M005 Předškolní a mimoškolní pedagogika - % zastoupení složek učitelské přípravy

% zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu	
předmětová	12,4
didaktická a psychodidaktická	29,1
pedagogická	26,9
diagnostická a intervenční	10,2
sociální, psychosociální a komunikativní	2,9
manažerská a normativní	18,1
profesně a osobnostně kultivující	62,7

tabulka 13 - 7531M005 Předškolní a mimoškolní pedagogika - % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu

Charakteristickým znakem tohoto studia je jeho širší profesní záběr zejména směrem k mimoškolní pedagogice. Tento obor má z pohledu počtu hodin druhé největší množství pedagogické praxe. Nejvíce se blíží studiu historicky předešlým typům studia.

pediatrie, školská legislativa, základy školského a třídního managementu a profesní etika.

Třetí složkou je pedagogická praxe. Ta se skládá z průběžné praxe ve třetím a čtvrtém ročníku studia a ze souvislé praxe v celkovém rozsahu 15 týdnů za celé studium. S ohledem na širší profesní záběr studia lze předpokládat, že všechna praxe neprobíhá v zařízeních předškolního typu.

Čtvrtá je pedagogicko-psychologická složka učitelské přípravy. Je zastoupena předměty pedagogika a psychologie. Oba dva předměty nelze zatřídit do jednotlivých studijních disciplín podle profesního standardu.

Poslední je didaktická složka. Do ní byly započítány didaktické části předmětů výchov. Dále můžeme chápat jako problém i širší profesního záběru sjednotnou didaktikou.

% zastoupení složek učitelské přípravy	
všeobecně vzdělávací	35,1
didaktická	11,0
odborně předmětová	24,1
pedagogicko-psychologická	11,7
pedagogická praxe	18,1

tabulka 12 - 7531M005 Předškolní a mimoškolní pedagogika - % zastoupení složek učitelské přípravy

% zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu	
předmětová	12,4
didaktická a psychodidaktická	29,1
pedagogická	26,9
diagnostická a intervenční	10,2
sociální, psychosociální a komunikativní	2,9
manažerská a normativní	18,1
profesně a osobnostně kultivující	62,7

tabulka 13 - 7531M005 Předškolní a mimoškolní pedagogika - % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu

Charakteristickým znakem tohoto studia je jeho širší profesní záběr zejména směrem k mimoškolní pedagogice. Tento obor má z pohledu počtu hodin druhé největší množství pedagogické praxe. Nejvíce se blíží studiu historicky předešlým typům studia.

Nelze hodnotit bílá místa z pohledu absence disciplín doporučených profesním standardem, chybí téměř všechny. Osnovy jsou vytvořeny v období před vznikem tohoto standardu. A to je také základním bílým místem - naprostá absence návaznosti na profesní standard. Druhým takovým bílým místem je potřeba velkého prostoru pro všeobecně vzdělávací předměty, který je dán potřebou naplnění všeobecného středoškolského vzdělání. Z učebního plánu není patrna návaznost mezi odbornými předměty, didaktickými předměty a pedagogickou praxí.

10.2.2. 7531M008 Výchova dětí předškolního a mladšího školního věku

Učební plán je schválen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy pro potřebu dvou soukromých škol. Studijní plány obou škol se liší pouze v obsahu a rozsahu povinně volitelných a výběrových předmětů. V rámci této kapitoly bude analyzován učební plán v rozsahu povinných předmětů.

Největší zastoupení má z pohledu složek učitelské přípravy stejně jako u předchozího oboru všeobecně vzdělávací složka.

Druhou největší je složka oborově předmětová. Kromě předmětů výchov a integrovaných naukových předmětů (12,2%) dále zahrnuje biologii dítěte a ostatní odborné předměty (výživa a příprava pokrmů).

Třetí složkou je pedagogická praxe. Ta sestává z průběžné praxe ve třetím a čtvrtém ročníku studia a ze souvislé praxe v celkovém úhrnu 13 týdnů za celé studium. Přičemž v prvním a druhém ročníku se jedná o praxi náslechovou, ve třetím a čtvrtém ročníku má praxe formu samostatných výstupů. Minimálně tři týdny praxe se realizují ve školní družině základní školy.

Čtvrtá je pedagogicko-psychologická složka. Stejně jako v případě oboru Předškolní a mimoškolní pedagogika je zastoupena předměty pedagogika a psychologie. Oba dva předměty nelze zatřídit do jednotlivých studijních disciplín podle profesního standardu.

Poslední složkou je složka didaktická. Do ní byly započítány didaktické části předmětů výchov.

% zastoupení složek učitelské přípravy	
všeobecně vzdělávací	38,6
didaktická	9,3
odborně předmětová	25,0
pedagogicko-psychologická	11,4
pedagogická praxe	15,7

tabulka 14 - 7531M008 Výchova dětí předškolního a mladšího školního věku - % zastoupení složek učitelské přípravy

% zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu	
předmětová	13,6
didaktická a psychodidaktická	25,0
pedagogická	24,3
diagnostická a intervenční	10,0
sociální, psychosociální a komunikativní	2,9
manažerská a normativní	15,7
profesně a osobnostně kultivující	59,3

tabulka 15 - 7531M008 Výchova dětí předškolního a mladšího školního věku - % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu

Charakteristickým znakem tohoto studia je jeho širší profesní záběr zejména směrem k mimoškolní pedagogice pro mladší školní věk.

I zde nelze hodnotit bílá místa z pohledu absence disciplín doporučených profesním standardem. Návaznost na profesní standard není patrná ani v obecné rovině standardu učitelské profese. Všeobecně vzdělávací předměty mají ještě větší záběr než u předchozího studia. Z učebního plánu není patrna návaznost mezi odbornými předměty, didaktickými předměty a pedagogickou praxí.

10.2.3. 7842M003 Pedagogické lyceum

Tento obor nevede k profesi učitelky mateřské školy. Analýzu provádíme z důvodu další práce s tímto studijním oborem. V rámci této kapitoly bude analyzován učební plán v rozsahu předmětů povinného základu. Kromě předmětů povinného základu studium obsahuje předměty volitelné specializace. Specializace jsou hudební výchova, výtvarná výchova, tělesná výchova, dramatická výchova, humanitní studia a živé jazyky. Pro nejasnost výběru v rámci studia studentem není specializace

započítávána mezi předměty výchov a integrované naukové předměty, ale pouze do ostatních odborných předmětů.

Z pohledu složek učitelské přípravy má největší zastoupení všeobecně vzdělávací složka. Ta má gymnaziální charakter a je podstatně větší co do rozsahu i obsahu oproti předchozím dvěma středoškolským oborům.

Na druhém místě je složka odborně předmětová. Do té náleží předměty výchov a integrované naukové předměty (12,4%) a ostatní odborné předměty zastoupené volitelnou specializací.

Třetí je pedagogicko-psychologická složka. Stejně jako v případě předchozích dvou oborů je zastoupena předměty pedagogika a psychologie. Oba dva předměty nelze zařadit do jednotlivých studijních disciplín podle profesního standardu.

Čtvrtou složkou je pedagogická praxe. Ta má podobu souvislé odborné praxe ve třetím a čtvrtém ročníku o celkovém rozsahu čtyř týdnů. Není patrné v jakém druhu školy praxe probíhá.

Didaktická složka učitelské přípravy v tomto oboru není zastoupena.

% zastoupení složek učitelské přípravy	
všeobecně vzdělávací	66,1
didaktická	0,0
odborně předmětová	22,9
pedagogicko-psychologická	7,0
pedagogická praxe	4,0

tabulka 16 - 7842M003 Pedagogické lyceum - % zastoupení složek učitelské přípravy

% zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu	
předmětová	14,1
didaktická a psychodidaktická	4,0
pedagogická	9,3
diagnostická a intervenční	3,5
sociální, psychosociální a komunikativní	1,8
manažerská a normativní	4,0
profesně a osobnostně kultivující	77,1

tabulka 17 - 7842M003 Pedagogické lyceum - % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu

Charakteristické pro toto studium je gymnaziální pojetí s možností volby jedné ze specializací hudební výchova, výtvarná výchova, tělesná výchova, dramatická výchova, humanitní studia a živé jazyky. Dává tak možnost dobré přípravy na další fázi profesní přípravy učitelky mateřské školy na vyšší odborné nebo vysoké škole.

10.2.4. 7531N006 Pedagogika - vychovatelství

Tento obor realizuje jediná vyšší odborná škola, Svatojánská kolej v Berouně. Stejně jako u oborů středoškolského vzdělávání, i zde je profesní záběr širší. Pedagogické, didaktické a oborové disciplíny svým obsahem pokrývají kromě předškolního období i období mladšího školního věku, tj. prvního stupně. Šíře záběru se projevuje i větším zacílením na sociální oblast. V neposlední řadě tvoří podstatnou část studia i teologické disciplíny.

Z pohledu zastoupení složek učitelské přípravy tvoří největší část složka odborně předmětová. Z 37% připadá na předměty výchov a integrované naukové předměty 14,2%. Podstatnou část (15,5 %) zahrnují ostatní odborné předměty z nichž většinu tvoří předměty náboženství, které je spojeno s celkovým charakterem studia. Jako jediná škola má Svatojánská kolej splněn indikátor zastoupení studijní disciplíny profesní etika a to díky předmětu Etika a morální teologie, který se svým obsahem velmi blíží dané disciplíně. Naopak chybí předměty týkající se školské legislativy, základů školského managementu a pediatrie.

Druhou největší složkou je složka všeobecně vzdělávací. Tvoří ji především jazyky, dále pak občanská výchova, filosofie, sociologie a ekonomika.

Třetí největší složkou je pedagogická praxe. Ta sestává ze sociální pedagogické praxe a prázdninové praxe v každém ročníku. S ohledem na zaměření školy a rozvržení učiva je předepsán druh zařízení, na kterém bude praxe probíhat. Vzhledem k šíři záběru studijního programu je zřejmé, že praxe neprobíhá pouze na zařízeních předškolního typu.

Čtvrtá je složka pedagogicko-psychologická. Z pedagogických disciplín není zastoupena předškolní pedagogika jako taková, základy obecné a srovnávací pedagogiky, pedagogická diagnostika, sociologie výchovy a sociální a pedagogická komunikace. Část z těchto disciplín (obecná a srovnávací pedagogika, předškolní

pedagogika) je obsahem předmětu Pedagogika. Pro nemožnost odhadnutí poměru jednotlivých disciplín však byly zahrnuty pod obecnou disciplínu pedagogika. Z psychologických disciplín chyběla pouze psychologie osobnosti.

Nejmenší podíl učitelské přípravy tvoří složka didaktická. Tvoří ji z 9,8% předmětové didaktiky a z 2,9% psychodidaktika, konkrétně předmět Metodika.

% zastoupení složek učitelské přípravy	
všeobecně vzdělávací	19,2
didaktická	12,7
odborně předmětová	37,0
jsedagogicko-psychologická	13,3
pedagogická praxe	17,9

tabulka 18- 10.2.4. 7531N006 Pedagogika - vychovatelství-
% zastoupení složek učitelské přípravy

% zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu	
předmětová	9,8
didaktická a psychodidaktická	32,0
pedagogická	26,7
diagnostická a intervenční	10,3
sociální, psychosociální a komunikativní	9,6
manažerská a normativní	17,9
profesně a osobnostně kultivující	49,0

tabulka 19 - 7531N006 Pedagogika - vychovatelství - %
zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním
standardu

Charakteristickou pro toto studium je větší šíře profesního záběru s přesahem do období mladšího školního věku a teologické zaměření studia. I když se jedná o terciální vzdělání, je všeobecně vzdělávací složka značně rozsáhlejší než u vysokoškolského studia. Celkově má studium univerzálnější charakter. To může být na trhu práce sice lepší možností, ale pro přímé působení v mateřské škole by to mohlo mít negativní dopad.

Bílými místy tohoto studia jsou absence doporučených disciplín psychologie osobnosti, pedagogická diagnostika, sociologie výchovy, základy pediatrie, školská legislativa a základy školského a třídního managementu.

10.2.5. 7531R001 Učitelství pro mateřské školy

10.2.5.1. Jihočeská univerzita

Studium na Pedagogické fakultě JČU v Českých Budějovicích se skládá z povinných předmětů (160 kreditů), povinně volitelných předmětů (min. 20 kreditů) a nepovinných výběrových předmětů.

V rámci volby povinně volitelných předmětů si studenti vybírají ze tří specializací - speciální pedagogika, řízení školy a management a estetika. Předměty každé ze specializací spadají do jiných disciplín a složek učitelské přípravy. Předměty specializací tak nemohou být započítány.

Z pohledu zastoupení složek učitelské přípravy tvoří největší část složka pedagogické praxe. V průběhu celého studia absolvují studenti v každém semestru průběžnou i souvislou praxi. V rámci průběžné praxe, která probíhá v podobě jednoho dne týdně, přecházejí studenti postupně od náslechu, přes individuální a skupinové činnosti s dětmi až po vedení celého dne. Podobně je tomu i u souvislé praxe v celkovém rozsahu 7 týdnů za studium.

Na druhém místě je pedagogicko-psychologická složka. Z pedagogických disciplín chybí pouze sociologie výchovy. Psychologické disciplíny mají plné zastoupení. Výběrem specializace speciální pedagogika by se rozsah této složky ještě zvýšil.

Třetí je složka odborně předmětová. Největší poměr v zastoupení mají ostatní odborné předměty (6,9%), do nichž patří metody pedagogického výzkumu, sociální ekologie, mediální pedagogika a logopedie. Druhé největší zastoupení mají předměty výchov a integrované naukové předměty (5,5%). Chybí disciplíny základy pediatrie, školská legislativa a profesní etika. V případě výběru specializace estetika nebo řízení školy a management by se zvýšil rozsah této složky a tato složka by přeskočila složku pedagogicko psychologickou.

Čtvrtá je složka didaktická. Je tvořena osmi předměty psychodidaktickými (11%) a dále předmětovými didaktikami (5,5%). Jako jediné studium má větší podíl psychodidaktiky oproti předmětovým didaktikám.

Poslední složkou je všeobecně vzdělávací složka učitelské přípravy. Její součástí je především výuka cizího jazyka a základy filosofie a sociologie.

% zastoupení složek učitelské přípravy	
všeobecně vzdělávací	6,9
didaktická	16,6
odborně předmětová	18,6
pedagogicko-psychologická	22,1
pedagogická praxe	35,9

tabulka 20 - 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - JČU - % zastoupení složek učitelské přípravy

% zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu	
předmětová	5,5
didaktická a psychodidaktická	53,8
pedagogická	47,6
diagnostická a intervenční	9,7
sociální, psychosociální a komunikativní	9,0
manažerská a normativní	37,2
profesně a osobnostně kultivující	48,3

tabulka 21 - 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - JČU - % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu

Charakteristické pro toto studium je velké množství pedagogické praxe a didaktických předmětů, především psychodidaktických. Také zcela chybí klasické předměty výchov. Jsou nahrazeny integrujícím předmětem Dovednostní minimum výchovných předmětů, který je realizován v prvních dvou semestrech a má složku oborovou i didaktickou.

Bílými místy tohoto studia jsou absence doporučených disciplín sociologie výchovy, základy pediatrie, školská legislativa a profesní etika. Je také otázkou zdaje rozsah věnovaný předmětům výchov dostatečný bez předchozího středoškolského studia estetického zaměření.

10.2.5.2. Univerzita Palackého

Studium na Pedagogické fakultě UP v Olomouci se skládá z povinných předmětů (127 kreditů), povinně volitelných předmětů (min. 28 kreditů) a nepovinných výběrových předmětů.

Volba v rámci povinně volitelných předmětů nejde s výjimkou volby cizího jazyka vyhodnotit a proto povinně volitelné předměty nejsou započítány. Do jejich skladby patří cizí jazyk a různé odborné a didaktické kurzy. Je pravděpodobné, že součástí volby je i volba specializace z oblasti předmětů výchov.

Z pohledu zastoupení složek učitelské přípravy tvoří největší část složka odborně předmětová. Více než polovina připadá na předměty výchov a integrované naukové předměty (22,6%), dále ostatní odborné předměty (8,8%), mezi něž patří hygiena předškolního věku, metodika výzkumné práce, výchova k podpoře zdraví a fonetika a logopedie. Z disciplín zcela chybí školská legislativa, základy školského a třídního managementu a profesní etika.

Na druhém místě je složka pedagogicko-psychologická. Z pedagogických disciplín chybí základy obecné a srovnávací pedagogiky a pedagogická diagnostika. Tu je však možno si zvolit v rámci nezapočítaných povinně volitelných předmětů. Z psychologických disciplín není zastoupena psychologie osobnosti a patopsychologie.

Třetí složkou je pedagogická praxe. V prvním ročníku studenti absolvují týdenní úvodní pedagogickou praxi, která má formu skupinové hospitace na různých typech mateřských škol. Dále ještě v prvním ročníku studenti absolvují praktikum v mateřské škole, kde se pod dohledem metodika učí pozorovat a analyzovat pedagogický proces. Ve druhém ročníku následuje průběžná pedagogická praxe ve formě individuálních hospitací a mikrovýstupů. Ve třetím ročníku pokračuje průběžná pedagogická praxe přičemž rozsah samostatné práce studenta se zvětšuje. Dále ještě studenti ve třetím ročníku absolvují souvislou pedagogickou praxi v délce čtyř týdnů, kde již student pracuje samostatně pod dohledem učitelky mateřské školy.

Čtvrtá je didaktická složka učitelské přípravy. Tvoří ji z velké části předmětové didaktiky (13,7%) a jeden předmět psychodidaktiky.

Poslední je složka všeobecně vzdělávací. Je zastoupena informatikou a cizím jazykem.

% zastoupení složek učitelské přípravy	
všeobecně vzdělávací	4,9
didaktická	14,7
odborně předmětová	39,2
pedagogicko-psychologická	25,5
pedagogická praxe	15,7

tabulka 22 - 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - UP - % zastoupení složek učitelské přípravy

% zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu	
předmětová	21,6
didaktická a psychodidaktická	34,3
pedagogická	27,5
diagnostická a intervenční	11,8
sociální, psychosociální a komunikativní	12,7
manažerská a normativní	15,7
profesně a osobnostně kultivující	40,2

tabulka 23 - 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - UP - % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu

Charakteristikou studia na této fakultě je velká možnost výběru předmětů a tím i profilace studenta.

Bílými místy tohoto studia jsou absence doporučených disciplín patopsychologie, psychologie osobnosti, základy obecné a srovnávací pedagogiky, pedagogická diagnostika, školská legislativa, základy školského a třídního managementu a profesní etika. Dále má toto studium nejméně praxe ze všech možností profesní přípravy učitelky mateřské školy.

10.2.5.3. Západočeská univerzita v Plzni

Studium na Pedagogické fakultě ZCU v Plzni se skládá z povinných předmětů (140 kreditů), povinně volitelných předmětů (min. 21 kreditů) a nepovinných výběrových předmětů.

Volba v rámci povinně volitelných předmětů jde napříč obory v rámci jedné volby. To může znamenat větší možnost profilace. Na druhou stranu se může stát, že student neprojde základním kurzem speciální pedagogiky. A to i přesto, že speciální

pedagogika je jinak dominantní v množství povinně volitelných předmětů. Jasně definovanou povinnou volbou je všeobecně vzdělávací cizí jazyk.

Z pohledu zastoupení složek učitelské přípravy tvoří největší část složka odborně předmětová. Více než polovina této složky připadá na předměty výchov a integrované naukové předměty (26%), dále ostatní odborné předměty (12,3%), jejichž skladba je různorodá a skládá se z větší části z povinně volitelných předmětů. Sem byly započítány i předměty z oblasti speciální pedagogiky, aplikované psychologie, diagnostiky, terapie či práva. Zcela chybí ekvivalenty studijních disciplín základy pediatrie, český jazyk a rétorika, školská legislativa, základy školského a třídního managementu a profesní etika. Školská legislativa je v minimálním rozsahu (cca 3 vyučovací hodiny) obsahem předmětu Metodika předškolního vzdělávání.

Druhou největší složkou je didaktická složka. Kromě klasických oborových didaktik je v povinném základu pět dalších didaktických předmětů. Některé jsou provázány s praxí. Celkově tvoří základní náhled do profese učitelky mateřské školy.

Třetí složkou je pedagogická praxe. V prvním ročníku studenti absolvují průběžnou náslechovou praxi na různých typech mateřských škol. Ve druhém ročníku následuje nejprve klinický seminář spojený s průběžnou výstupovou praxí a poté souvislou výstupovou praxi v délce dvou týdnů. Ve třetím ročníku student absolvuje dvě souvislé praxe v celkovém rozsahu šest týdnů.

Čtvrtá je složka pedagogicko-psychologická. Z pedagogických disciplín je zastoupena jen předškolní pedagogika. Některé další (pedagogická diagnostika, sociální a pedagogická komunikace) jsou okrajově obsahem průřezových předmětů Metodika předškolního vzdělávání. Speciální pedagogiku má student možnost volit v rámci povinně volitelných předmětů. Psychologické disciplíny jsou plně zastoupeny.

Nejmenší, pouze okrajový podíl tvoří složka všeobecně vzdělávací. Do této složky bylo započítáno pouze studium cizího jazyka.

% zastoupení složek učitelské přípravy	
všeobecně vzdělávací	1,4
didaktická	22,5
odborně předmětová	42,8
pedagogicko-psychologická	14,1
pedagogická praxe	19,2

tabulka 24 - 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - ZČU - % zastoupení složek učitelské přípravy

% zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu	
předmětová	21,7
didaktická a psychodidaktická	45,3
pedagogická	29,0
diagnostická a intervenční	5,4
sociální, psychosociální a komunikativní	7,2
manažerská a normativní	19,2
profesně a osobnostně kultivující	42,4

tabulka 25 - 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - ZČU - % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu

Charakteristickou pro toto studium je větší možnost profilace pomocí povinně volitelných předmětů, nikoliv však na bázi specializací výchov. Profilace se vytváří z obsahu různých pedagogických, speciálně pedagogických a psychologických předmětů, většinou aplikovaného charakteru.

Bílými místy tohoto studia jsou absence doporučených disciplín základy obecné a srovnávací pedagogiky, sociální pedagogika, pedagogická diagnostika, sociologie výchovy, základy pediatrie, český jazyk a rétorika, školská legislativa, základy školského a třídního managementu a profesní etika.

10.2.5.4. Univerzita Karlova v Praze

Studium na Pedagogické fakultě UK v Praze se skládá z povinných předmětů, povinně volitelných předmětů a nepovinných výběrových předmětů.

V rámci volby povinně volitelných předmětů si studenti vybírají ze specializací hudební výchova, výtvarná výchova, tělesná výchova a dramatická výchova. Každá ze specializací má jiný rozsah hodin a skladbu předmětů podle složek učitelské přípravy.

Rovněž v případě dané specializace neabsolvuje předměty oboru v povinném základu. Z těchto důvodů nejsou povinně volitelné předměty započítány.

Z pohledu zastoupení složek učitelské přípravy tvoří největší část složka odborně předmětová. Více než polovinu zabírají předměty výchov a integrované naukové předměty (25,6%). Další podstatnou částí jsou ostatní odborné předměty (9,8%), mezi něž patří předměty fonetika a fonologie, dítě a rodina, výzkum v předškolní pedagogice a logopedie. Z doporučených disciplín chybí základy pediatrie a profesní etika.

Druhou složkou je pedagogická praxe. V prvním ročníku nejprve studenti absolvují týdenní úvodní motivační praxi probíhající formou hospitací. Poté následuje dvoutýdenní hospitačně asistentská praxe. Ve druhém ročníku pokračují studenti dvoutýdenní reflexivní a týdenní asistenční praxí, která je zaměřena na přípravu a realizaci činností a následnou reflexi. Dále ještě v průběhu letního semestru absolvují průběžnou pedagogickou praxi. Ve třetím ročníku absolvují studenti týdenní hospitační praxi v alternativních mateřských školách a dvoutýdenní souvislou pedagogickou praxi.

Na třetím místě je složka didaktická. Tu tvoří z velké části předmětové didaktiky (13,5%) a dále psychodidaktika (5,3%). Do té byly započítány i semináře k praxím.

Čtvrtá je pedagogicko psychologická složka učitelské přípravy. Z pedagogických disciplín chybí základy obecné a srovnávací pedagogiky, sociální pedagogika, pedagogická diagnostika a sociologie výchovy. Z psychologických disciplín není zastoupena pouze patopsychologie.

Poslední je složka všeobecně vzdělávací. Tu tvoří informatika, filosofie a sociální vědy.

% zastoupení složek učitelské přípravy	
všeobecně vzdělávací	4,5
didaktická	18,8
odborně předmětová	42,1
pedagogicko-psychologická	15,0
pedagogická praxe	19,5

tabulka 26 - - 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - UK - % zastoupení složek učitelské přípravy

% zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu	
předmětová	24,1
didaktická a psychodidaktická	40,6
pedagogická	30,1
diagnostická a intervenční	5,3
sociální, psychosociální a komunikativní	7,5
manažerská a normativní	20,3
profesně a osobnostně kultivující	45,1

tabulka 27 - 7531ROOI Učitelství pro mateřské školy - UK - %
zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním
standardu

Charakteristickou pro toto studium je možnost vybrat si jednu ze specializací výtvarná výchova, hudební výchova, tělesná výchova nebo dramatická výchova. Dále také značné propojení didaktických předmětů s praxí.

Bílými místy tohoto studia jsou absence doporučených disciplín patopsychologie, základy obecné a srovnávací pedagogiky, sociální pedagogika, pedagogická diagnostika, sociologie výchovy, základy pediatrie a profesní etika.

10.2.5.5. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně

Studium na Pedagogické fakultě UJEP v Ústí nad Labem se skládá z povinných předmětů (154 kreditů), povinně volitelných předmětů (min. 26 kreditů) a nepovinných výběrových předmětů.

V rámci volby povinně volitelných předmětů si studenti vybírají ze specializací hudební výchova, výtvarná výchova, tělesná výchova a dramatická výchova. Druhá volba je mezi speciální pedagogikou a řízením mateřské školy. Předměty v rámci první volby jsou započítány do oborových předmětů a předmětových didaktik, neboť výběrem různé specializace se zastoupení disciplín nemění. Předměty v rámci druhé volby mají různý charakter a proto se nezapočítávají.

Z pohledu zastoupení složek učitelské přípravy tvoří největší část složka odborně předmětová. Téměř dvě třetiny této složky jsou předměty výchov a integrované naukové předměty (20,2%). Zcela chybí český jazyk a rétorika a profesní etika. Dramatická výchova je pouze v rámci vybrané specializace, stejně tak základy školského a třídního managementu.

Na druhém místě je didaktická složka. Ta je se svými 29% největší ze všech typů profesní přípravy učitelek mateřských škol. Většinu tvoří předmětové didaktiky (25,2%). Dále obsahuje tři psychodidaktické předměty.

Třetí složkou je pedagogická praxe. V prvním ročníku absolvují studenti průběžnou praxi s hospitačními a asistenčními činnostmi. Ve druhém ročníku následuje praxe s kombinací následechů, asistence i vlastních výstupů v rozsahu 25 dnů. Část této praxe probíhá v první třídě ZŠ. Ve třetím ročníku dále probíhá asistentká praxe v 1. třídě ZŠ v rozsahu 10 dnů a pedagogická praxe dle specializace v rozsahu 20 dnů. V případě specializace Speciální pedagogika probíhá tato praxe ve speciální mateřské škole, v případě specializace Řízení mateřské školy je běžná praxe rozšířena o shadowing ředitele mateřské školy.

Čtvrtá je pedagogicko-psychologická složka. Z pedagogických disciplín není zastoupena srovnávací pedagogika, sociální pedagogika a sociologie výchovy. Psychologické disciplíny jsou zastoupeny všechny.

Poslední je složka všeobecně vzdělávací. Je zastoupena studiem cizího jazyka a informatikou.

% zastoupení složek učitelské přípravy	
všeobecně vzdělávací	3,0
didaktická	28,6
odborně předmětová	33,5
pedagogicko-psychologická	14,3
pedagogická praxe	20,7

tabulka 28 - 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - UJEP - % zastoupení složek učitelské přípravy

% zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu	
předmětová	20,7
didaktická a psychodidaktická	52,3
pedagogická	26,7
diagnostická a intervenční	12,0
sociální, psychosociální a komunikativní	2,3
manažerská a normativní	21,4
profesně a osobnostně kultivující	42,9

tabulka 29 - 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - UJEP - % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu

Charakteristický pro toto studium je výběr ze specializací v rámci výchov a zároveň výběr mezi studiem speciální pedagogiky nebo řízením mateřské školy. Zejména možnost hlubšího záběru v rámci specializace řízení mateřské školy je mezi možnostmi profesní přípravy učitelky mateřské školy ojedinělá.

Bílými místy tohoto studia jsou absence doporučených disciplín sociální pedagogika, základy obecné a srovnávací pedagogiky, sociální pedagogika, sociologie výchovy, český jazyk a rétorika a profesní etika. V případě výběru specializace speciální pedagogika ještě základy školního a třídního managementu. Pozitivem je rozsáhlá didaktická příprava.

10.2.5.6. Univerzita Hradec Králové

Studium na Pedagogické fakultě OU se skládá z povinných předmětů (170 kreditů), povinně volitelných předmětů (min. 14kreditů) a nepovinných výběrových předmětů.

Volba v rámci povinně volitelných předmětů je minimální. Student si může volit jen druh hudebního nástroje a všeobecný cizí jazyk. V nabídce výběrových předmětů jsou především sportovní aktivity pro studenty.

Z pohledu zastoupení složek učitelské přípravy tvoří největší část složka odborně předmětová. S výjimkou školské legislativy a profesní etiky jsou v ní zastoupeny všechny disciplíny doporučené profesním standardem. Největší část zabírají předměty výchov a integrované naukové předměty (22,3%) a ostatní odborné předměty (8,8%), mezi něž patří úvod do studia, základy výzkumu ve společenských vědách, logopedie, výchovné poradenství a rodinné právo.

Druhou největší složkou je pedagogická praxe. Ta sestává z průběžné úvodní praxe v prvním ročníku. Ve druhém ročníku pokračuje průběžná praxe nejprve ve formě asistentké praxe a poté ve formě vlastních výstupů. Ve třetím ročníku pokračuje průběžná praxe s výstupy a na závěr studenti absolvují souvislou praxi v rozsahu tří týdnů.

Třetí je složka pedagogicko-psychologická. Obsahuje všechny doporučené psychologické disciplíny. Z pedagogických chybí pouze sociální pedagogika.

Čtvrtá je didaktická složka. Tvoří ji především předmětové didaktiky (16,9%). Ty doplňuje jediný předmět spadající do psychodidaktiky.

Poslední složkou je všeobecně vzdělávací složka. Do ní je započítána pouze informatika. Cizí jazyk je řešen pouze konzultačně a nemá rozvrhovanou výuku.

% zastoupení složek učitelské přípravy	
všeobecně vzdělávací	0,6
didaktická	18,1
odborně předmětová	43,2
pedagogicko-psychologická	18,7
pedagogická praxe	19,3

tabulka 30 - 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - UHK - % zastoupení složek učitelské přípravy

% zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu	
předmětová	19,3
didaktická a psychodidaktická	39,3
pedagogická	32,0
diagnostická a intervenční	12,1
sociální, psychosociální a komunikativní	11,5
manažerská a normativní	20,5
profesně a osobnostně kultivující	38,1

tabulka 31 - 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - UHK - % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu

Charakteristickou je pro výuku na této fakultě malá možnost výběru předmětů v rámci studia studentem. Všichni prakticky absolvují totéž, bez nějaké specializace. Tímto charakterem (nikoli obsahem) tak studium připomíná přístupy ke vzdělání učitelek mateřských škol v dobách před zavedením vysokoškolského studia.

Bílými místy tohoto studia jsou absence doporučených disciplín školská legislativa, profesní etika a sociální pedagogika. Studium je jinak vyvážené a dobře koncipované.

10.2.5.7. Ostravská univerzita

Studium na Pedagogické fakultě OU se skládá z povinných předmětů (144 kreditů), povinně volitelných předmětů (min. 22 kreditů) a nepovinných výběrových předmětů.

Volba v rámci povinně volitelných předmětů nejde vyhodnotit a proto povinně volitelné předměty nejsou započítány. Do jejich skladby patří cizí jazyk, hra na klavír, různé odborné a didaktické kurzy, úvod do školského managementu či informační a počítačová gramotnost.

Z pohledu zastoupení složek učitelské přípravy tvoří největší část složka odborně předmětová. Největší její částí jsou předměty výchov a integrované naukové předměty (17,4%) a ostatní odborné předměty (8,7%), mezi něž patří filosofie výchovy, pedagogická metodologie, logopedie, řešení pedagogického problému a seminář k SZS. Dále jsou to biologie dětí, český jazyk a rétorika a základy školského a třídního managementu. Není zastoupena profesní etika, školská legislativa a základy pediatrie a to ani v možnostech povinně volitelných předmětů.

Na druhém místě je didaktická složka. Tu tvoří z velké části předmětové didaktiky (15,7%) a dále tři předměty psychodidaktické, které jsou vázány na předměty praxe.

Třetí největší složkou je pedagogicko-psychologická složka. Z pedagogických disciplín chybí sociální pedagogika a sociologie výchovy. Z psychologických disciplín chybí psychologie osobnosti jako samostatný předmět. Je však okrajově součástí předmětu obecná psychologie.

Čtvrtá je pedagogická praxe. V prvním ročníku je průběžná praxe spojena s přednáškami z předškolní pedagogiky. Dále ještě studenti absolvují souvislou hospitačně asistentickou praxi. Ve druhém ročníku probíhá průběžná praxe spojená s předmětem osobnostní a sociální výchova dítěte v zimním semestru a výstupová průběžná praxe v letním semestru. Ve třetím ročníku studenti absolvují souvislou projektovou praxi. Souvislé praxe jsou v celkové délce 5 týdnů za celé studium.

Všeobecně vzdělávací složka není v povinném základu zastoupena. Z povinně volitelných předmětů sem patří cizí jazyk a informační a počítačová gramotnost.

% zastoupení složek učitelské přípravy	
všeobecně vzdělávací	0,0
didaktická	21,8
odborně předmětová	38,4
pedagogicko-psychologická	21,0
pedagogická praxe	18,8

tabulka 32 - 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - OU - % zastoupení složek učitelské přípravy

% zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu	
předmětová	14,8
didaktická a psychodidaktická	44,1
pedagogická	30,1
diagnostická a intervenční	10,5
sociální, psychosociální a komunikativní	12,2
manažerská a normativní	19,7
profesně a osobnostně kultivující	33,6

tabulka 33 - 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - OU - % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu

Charakteristickou pro toto studium je větší možnost profilace pomocí povinně volitelných předmětů a zaměření na projekt.

Bílými místy tohoto studia jsou absence doporučených disciplín psychologie osobnosti, sociální pedagogika, základy pediatrie, školská legislativa a profesní etika.

10.2.6. Porovnání typů profesní přípravy

Předmětem porovnání jsou hodnoty *Indikátoru II.* a *Indikátoru III.* průměrů oborů středoškolského, vyššího odborného a vysokoškolského typu přípravy. Do tohoto srovnání není započítán obor 7842M003 Pedagogické lyceum. Typy studijní přípravy budeme nejprve porovnávat z pohledu zastoupení složek učitelské přípravy.

Všeobecně vzdělávací složka je největší u středoškolského typu přípravy (36,84%), dále u typu přípravy na VOS (19,15%) a nejmenší je u vysokoškolského typu přípravy (3,05%). To je samozřejmě dáno potřebou naplnění všeobecného středoškolského vzdělání u středoškolského typu přípravy. Studium na VOŠ je jakýmsi přechodem mezi středoškolským a vysokoškolským typem přípravy v této oblasti a

vzhledem ke struktuře předmětů všeobecně vzdělávací složky i zajímavou ukázkou dalšího rozvoje studenta připravujícího se na náročnou profesi. Především u vysokoškolského typu přípravy chybí filosofické, etické a další humanitní disciplíny, které by vedly k profesní a osobnostní kultivaci budoucího učitele. Vcelku pochopitelné je menší zastoupení výuky cizích jazyků u vysokoškolského typu přípravy, neboť se předpokládá, že student již dosáhl patřičné úrovně během svého středoškolského studia. Je však třeba mít na paměti, že chceme-li, aby učitelky mateřských škol byly i odborníky pomáhajícími rozšiřovat základnu poznatků svého oboru, musí být v průběhu studia vybaveny i jazykově. A to především v oblasti odborného cizího jazyka.

Didaktická vzdělávací složka je největší u vysokoškolského typu přípravy (20,15%), dále pak u typu přípravy na VOŠ (12,71%) a nejmenší u středoškolského typu přípravy (10,13%). U všech typů přípravy mají převahu předmětové didaktiky nad psychodidaktikou. U vysokoškolského typu přípravy lze vysledovat největší provázanost mezi didaktickou složkou přípravy a praxí.

Odborně předmětová složka je největší u typu přípravy na VOŠ (37,02%), dále u vysokoškolského typu přípravy (36,83%) a nejmenší u středoškolského typu přípravy (24,57%). Zhruba polovina objemu spadá na předměty výchov a integrované naukové předměty, tedy na v podstatě „aprobační předměty“. Nejmenší poměr těchto předmětů je u typu přípravy na VOŠ.

Pedagogicko-psychologická složka je největší u vysokoškolského typu přípravy (18,67%), dále u typu přípravy na VOŠ (13,26%) a nejmenší je u středoškolského typu přípravy (11,56%). Složka sestává z velkého množství pedagogických a psychologických disciplín. Největší pestrost v jejich zastoupení má vysokoškolský typ přípravy.

Složka pedagogické praxe je největší u vysokoškolského typu přípravy (21,30%), dále u typu přípravy na VOŠ (17,86%) a nejmenší u středoškolského typu přípravy (16,91%). Právě u pedagogické praxe je však třeba mít na paměti, že se jedná o procentuální zastoupení. V přepočtených hodinách na semestr má nejvíce praxe typ přípravy na VOŠ (48,50), dále středoškolský typ přípravy (46,75) a nejméně vysokoškolský typ přípravy (28,79). Dalším faktorem je, že u středoškolského typu přípravy a typu přípravy na VOŠ se nejedná pouze o praxi v předškolních zařízeních,

ale i ve výchovných a vzdělávacích zařízeních pro jinou věkovou kategorii. A to díky širšímu profesnímu záběru daných oborů.

Nyní budeme typy studijní přípravy porovnávat z pohledu zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu.

Největší zastoupení disciplín v předmětové oblasti kompetencí má vysokoškolský typ přípravy (18,25%), dále středoškolský typ studia (13,00%) a nejmenší typ přípravy na VOŠ (9,76%). Největší část této oblasti tvoří předměty výchov a integrované naukové předměty. Minimálně je zastoupena informatika.

Největší zastoupení disciplín v didaktické a psychodidaktické oblasti kompetencí má vysokoškolský typ přípravy (44,23%), dále typ přípravy na VOŠ (32,04%) a nejmenší zastoupení má středoškolský typ přípravy (27,03%). Je velmi dobré, že téměř polovina výukového času vysokoškolského typu přípravy směřuje k naplňování didaktických a psychodidaktických kompetencí.

Zastoupení disciplín v pedagogické oblasti kompetencí je poměrně vyrovnané. Největší je u vysokoškolského typu přípravy (31,85%), dále u typu přípravy na VOŠ (26,70%) a nejmenší u středoškolského typu přípravy (25,58%).

Také v diagnostické a intervenční oblasti kompetencí je zastoupení disciplín u jednotlivých typů příprav vyrovnané. Největší zastoupení je u typu přípravy na VOŠ (10,31%), dále u středoškolského typu přípravy (10,12%) a nejmenší u vysokoškolského typu přípravy (9,53%). Vysokoškolský typ přípravy má sice nejmenší procentuální zastoupení, ale na rozdíl od středoškolského typu přípravy a typu přípravy na VOŠ má zpravidla zastoupené všechny požadované disciplíny.

Největší zastoupení disciplín v sociální, psychosociální a komunikativní oblasti kompetencí má typ přípravy na VOŠ (9,58%), dále vysokoškolský typ přípravy (8,92%) a nejmenší zastoupení má středoškolský typ přípravy (2,89%). Zejména pedagogická a sociální komunikace je velmi málo zastoupená u všech typů přípravy, přestože patří k základním činnostem učitelky mateřské školy.

Největší zastoupení disciplín v manažerské a normativní oblasti kompetencí má vysokoškolský typ přípravy (22,01%), dále typ přípravy na VOŠ (17,86%) a nejmenší typ středoškolské přípravy (16,91%). Poměrně vysoké číslo je dáno započítáním praxe do této oblasti kompetencí. Legislativa a management má velmi malé zastoupení u vysokoškolského typu přípravy a nulové zastoupení u středoškolského typu přípravy a

typu přípravy na VOS. Pro případné řízení mateřské školy tak nemá učitelka mateřské školy dostatek získaných kompetencí.

Největší zastoupení disciplín v profesně a osobnostně kultivující oblasti kompetencí má středoškolský typ přípravy (61%), dále typ přípravy na VOŠ (48,99%) a nejmenší vysokoškolský typ přípravy (41,50%). To samozřejmě souvisí s rozsahem všeobecného vzdělání v rámci středoškolského typu přípravy. Základním nedostatkem vysokoškolského a středoškolského typu přípravy je absence disciplín souvisejících s profesní etikou.

Celkově lze říci, že z porovnání vychází nejlépe vysokoškolský typ přípravy. S výjimkou profesně a osobnostně kultivující oblasti kompetencí má plnění oblasti kompetencí nejvyšší nebo srovnatelné s nejvyšším. Rovněž složky učitelské přípravy jsou, s výjimkou složky všeobecně vzdělávací, vyvážené a mají největší zastoupení. Dále pro vysokoškolský typ přípravy hovoří především to, že jako jediný je zaměřený pouze na učitelství pro mateřské školy. Tomuto typu přípravy lze v obecné rovině vytknout především příliš malý rozsah všeobecně vzdělávací složky, zejména humanitních disciplín a cizích jazyků.

10.2.7. Porovnání přístupů jednotlivých pedagogických fakult

V předchozí kapitole jsme při porovnávání jednotlivých typů příprav učitelky mateřské školy pracovali s vysokoškolským typem přípravy, který byl průměrem hodnot jednotlivých pedagogických fakult. Protože přístupy k přípravě učitelek mateřských škol jsou u jednotlivých fakult značně odlišné, je třeba si tyto rozdíly uvědomit a přístupy fakult porovnat.

Všeobecně vzdělávací složka je největší na pedagogické fakultě JČU (6,9%). Tato fakulta má také v povinném základu některé humanitně zaměřené předměty a cizí jazyk zaměřený na stylistickou a lexikologickou stránku odborného jazyka. U ostatních fakult je obsahem této složky přípravy zpravidla všeobecný cizí jazyk a informatika.

Didaktická složka je největší na pedagogické fakultě UJEP (28,57%). Převážnou část tvoří předmětové didaktiky (24,8%). Nejmenší je didaktická složka na pedagogické fakultě UP (14,71%). Zde však nemohly být započítány povinně volitelné předměty

mezi které patří i některé předměty předmětových didaktik. S výjimkou pedagogické fakulty JČU tvoří u všech fakult větší část předmětové didaktiky a menší část předměty psychodidaktiky. Kurikulum, jeho tvorbu a práci s ním, evaluaci a pojetí vzdělávání nejvíce řeší právě na pedagogické fakultě JČU. Tuto oblast řeší i pedagogická fakulta UK, kde je psychodidaktika více propojena s praxí pomocí seminářů k pedagogické praxi. Také pedagogická fakulta ZČU řeší oblast psychodidaktiky kombinací klinických seminářů k pedagogické praxi a předmětů zabývajících se RVP PV, tvorbou vzdělávacích programů a organizací v MŠ. Pedagogická fakulta UJEP má rovněž několik předmětů zabývajících se RVP PV, tvorbou vzdělávacích programů a evaluací. Pedagogická fakulta OU se v rámci psychodidaktických předmětů zabývá především projektem a jeho tvorbou. Pedagogické fakulty UP a UHK řeší problematiku psychodidaktiky pouze okrajově.

Odborně předmětová složka je největší na pedagogické fakultě UHK (43,2%) a nejmenší na pedagogické fakultě JČU (18,62%). Tento fakt je dán z části nezapočítáním povinně volitelných předmětů u většiny fakult s výjimkou právě fakulty UHK, která téměř žádné nemá. Vezmeme-li však v úvahu, že nezapočítané povinně volitelné předměty tvoří na pedagogické fakultě JČU pouze 11%, je zřejmý fakt rozdílného přístupu k přípravě učitelek mateřské školy na této fakultě. To je ještě umocněno nízkým zastoupením předmětů výchov a integrovaných naukových předmětů (5,5%). Toto zastoupení si mohou studenti rozšířit výběrem specializace estetika. U ostatních fakult tvoří předměty výchov a integrované naukové předměty nadpoloviční zastoupení této složky.

Pedagogicko-psychologická složka je největší na pedagogické fakultě UP (25,5%), což je však dáno zkreslením díky nezapočítání povinně volitelných předmětů na této fakultě. Nejmenší je na pedagogické fakultě ZČU (14,13%). Zpravidla se tak pohybuje mezi 15 a 20%. Důležitější než podíl této složky je však pestrost zastoupení jednotlivých pedagogických a psychologických disciplín. Všechny fakulty mají dobře pokryty všechny doporučené psychologické disciplíny. Menší pestrost je patrná u pedagogických disciplín. Je částečně dána horší možností zařizování jednotlivých předmětů do doporučených disciplín, neboť tyto předměty mají často komplexnější charakter. Často však chybí předměty spadající do sociální pedagogiky a sociologie výchovy. Velmi malé zastoupení pedagogických disciplín má pedagogická fakulta ZČU

(1,4%), zejména v porovnání s pedagogickou fakultou JČU (11,8%) je toto zastoupení opravdu malé.

Složka pedagogické praxe je největší na pedagogické fakultě JČU (35,9%) a nejmenší na pedagogické fakultě UP (15,7%). U ostatních fakult se pohybuje v rozmezí 18-21%.

Podíváme-li se na tato porovnání, zjistíme, že výrazně odlišný přístup má pedagogická fakulta JČU.

Klasický charakter studia s výběrem specializací z oblastí výchov mají pedagogické fakulty UK, UP a UJEP. Přičemž pro pedagogickou fakultu UJEP je navíc charakteristická ještě druhá specializace s výběrem mezi speciální pedagogikou a řízením mateřské školy. Profilace studentů pedagogické fakulty ZČU se vytváří z obsahu různých pedagogických, speciálně pedagogických a psychologických předmětů, většinou aplikovaného charakteru. Na pedagogické fakultě JČU mají studenti na výběr ze specializací speciální pedagogika, řízení školy a management a estetika. Pedagogické fakulty OU a UHK nemají žádnou specializaci. Pedagogická fakulta UHK dokonce téměř neumožňuje studentům volit si nějaké předměty.

10.2.8. Historické porovnání přípravy učitelek mateřských škol

Pokusíme se na základě zastoupení jednotlivých složek učitelské přípravy a oblastí kompetencí profesního standardu poukázat na parametry vývoje vzdělávání učitelek mateřských škol u nás.

% zastoupení složek učitelské přípravy	
všeobecně vzdělávací	4,0
didaktická	14,0
odborně předmětová	38,0
pedagogicko-psychologická	12,0
pedagogická praxe	32,0

tabulka 34 - jednoletý kurz vzdělávání pěstounek - 1886 - % zastoupení složek učitelské přípravy

U složky všeobecně vzdělávací je vidět, že v úplném počátku (1886) bylo vzdělávání učitelek mateřských škol především odborné. Předpokládala se dostatečná

úroveň všeobecného vzdělání získaná na měšťanské škole. V dvouletém kurzu (1914) již tato složka narostla především díky zařazení předmětu živý jazyk a rozšíření předmětu jazyk vyučovací o všeobecně vzdělávací obsah. Tato složka mírně rostla i při další změně v roce 1937 rozšířením dotace předmětu jazyk vyučovací. Přesto až do roku 1950 měla tato složka svým plněním spíše charakter vysokoškolského studia. Od roku 1950, kdy se vzdělávání učitelek mateřských škol přesunulo na nenadstavbovou středoškolskou úroveň, došlo k zásadní změně proporce této složky. Procentuálně největší úroveň dosáhla u tříletého typu studia na střední pedagogické škole (1957). Po přechodu na čtyřletou podobu studia procentuelní hodnota této složky klesla, neboť rozsah všeobecného vzdělání byl zachován, ale zvětšil se rozsah odborných předmětů.

% zastoupení složek učitelské přípravy	
všeobecně vzdělávací	18,3
didaktická	13,3
odborně předmětová	38,3
pedagogicko-psychologická	10,0
pedagogická praxe	20,0

tabulka 35 - dvouletý kurz vzdělávání pěstounek - 1914 - % zastoupení složek učitelské přípravy

Poměr didaktické složky se po celou dobu vývoje příliš neměnil a příliš se ani neliší od současného průměru. Co se měnilo byl počet předmětů a absolutní hodinová dotace této složky související se stále širším záběrem studia a s prodlužováním studia.

% zastoupení složek učitelské přípravy	
všeobecně vzdělávací	23,4
didaktická	11,7
odborně předmětová	38,7
pedagogicko-psychologická	13,1
pedagogická praxe	13,1

tabulka 36 - dvouletý ústav pro vzdělávání učitelek mateřských škol - 1937 - % zastoupení složek učitelské přípravy

Rovněž odborně předmětová složka potvrzuje čistě odborný charakter studia až do roku 1950. Po celé toto období se poměr této složky neměnil. Díky zavedení všeobecného středoškolského vzdělání do učebního plánu oboru po roce 1950 poměr

této složky velmi klesl. Po zavedení čtyřletého studia na pedagogické škole mírně vzrostl na úroveň srovnatelnou se současným stavem. Po celou dobu plnily tuto složku pouze předměty výchov a integrované naukové předměty. Tato složka tak měla charakter současného středoškolského studia oboru.

% zastoupení složek učitelské přípravy	
všeobecně vzdělávací	48,2
didaktická	12,0
odborně předmětová	22,7
pedagogicko-psychologická	9,6
pedagogická praxe	7,5

tabulka 37 -tříleté studium na pedagogické škole - 1957 - % zastoupení složek učitelské přípravy

Pedagogicko-psychologická složka byla součástí vzdělávání učitelek mateřských škol od samého počátku. Již v roce 1886 studovaly budoucí učitelky vývojovou psychologii a předškolní pedagogiku, byť v poněkud jiné podobě a obsahu než je tomu dnes. Až do přechodu na tříleté studium na pedagogické škole se procentuelní poměr této složky příliš neměnil. Stejně tak se příliš neměnila ani skladba předmětů této složky. Vlivem zvětšení objemu všeobecně vzdělávacích předmětů pochopitelně došlo k poklesu poměru této složky i když absolutní hodinová dotace mírně rostla. Při porovnání se současností je patrný trend růstu této složky v dnešním vzdělání učitelek mateřských škol.

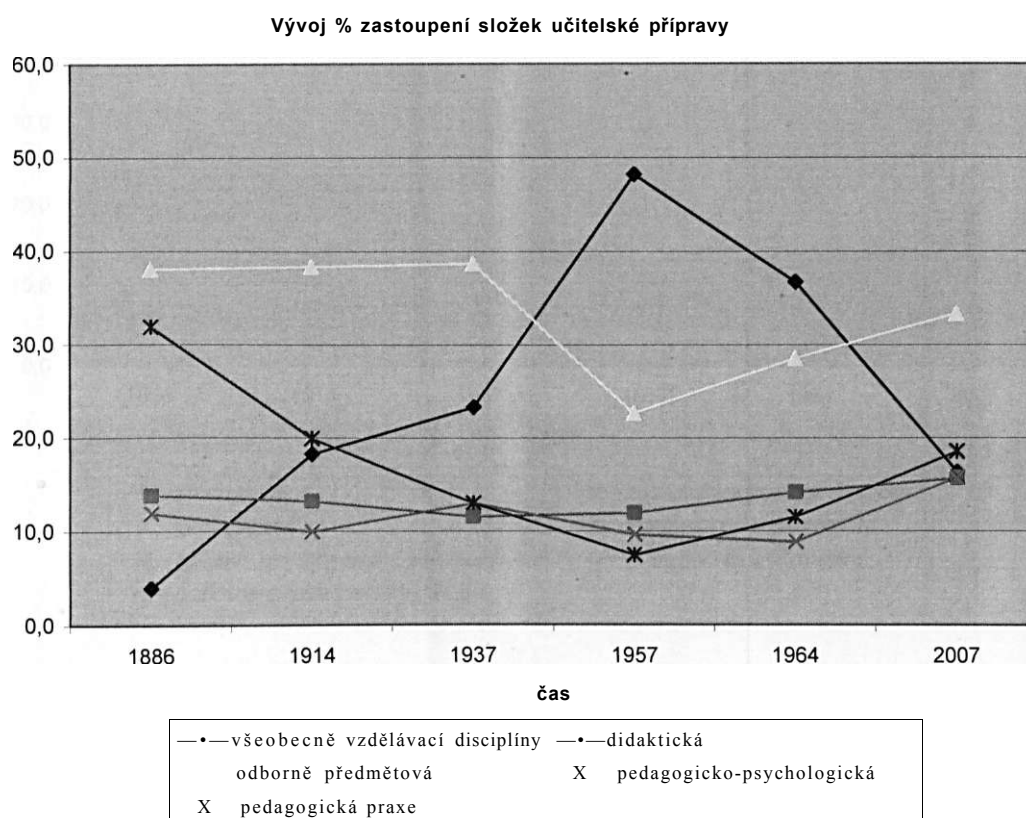
% zastoupení složek učitelské přípravy	
všeobecně vzdělávací	36,7
didaktická	14,3
odborně předmětová	28,6
pedagogicko-psychologická	8,8
pedagogická praxe	11,6

tabulka 38 -učitelství pro mateřské školy na pedagogických školách - 1964 - % zastoupení složek učitelské přípravy

Procentuální zastoupení složky pedagogické praxe v rámci učitelské přípravy mělo od roku 1886 do roku 1960 klesající tendenci. Největší podíl praxe byl v roce 1886 a poté relativně klesal díky zvětšování objemu výuky v rámci ostatních složek

učitelské přípravy. Nejnižší hodnoty dosáhl v rámci tříletého studia na pedagogické škole v padesátých letech minulého století. Nutno však brát v úvahu, že u tohoto typu studia následovala roční řízená praxe. Poté se podíl této složky začal opět zvětšovat.

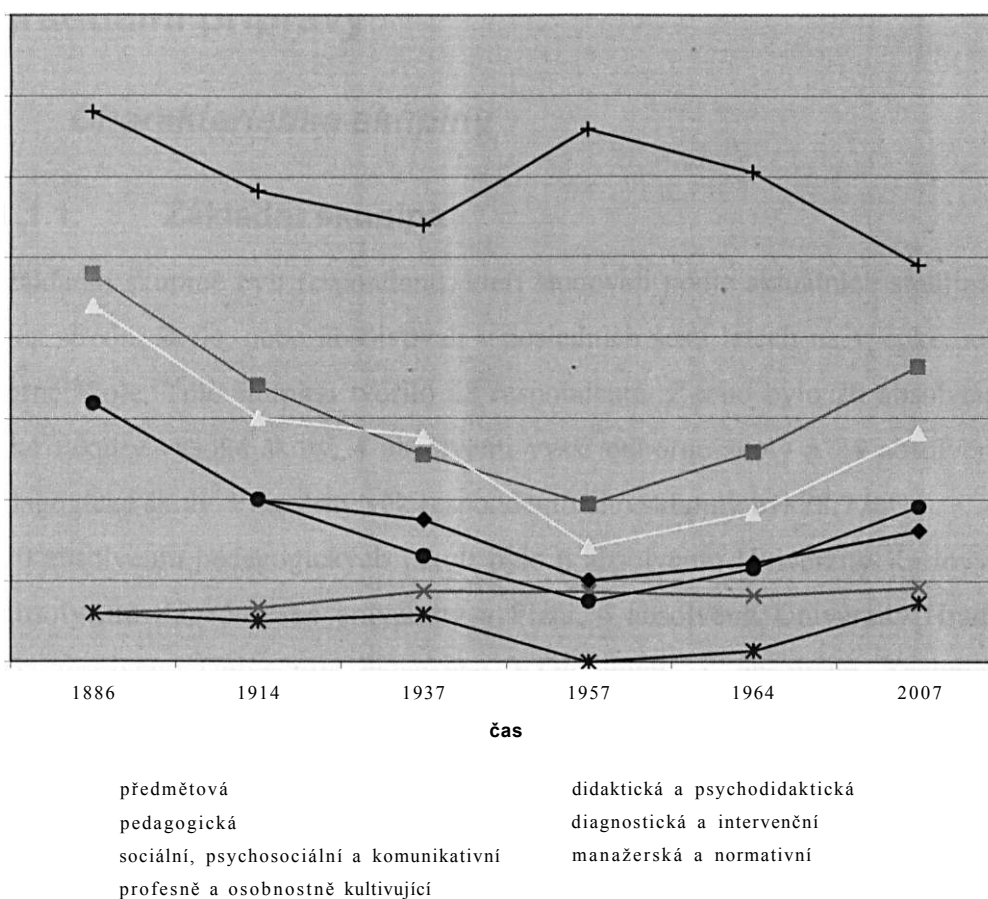
Vývoj procentuálního zastoupení složek učitelské přípravy nám souhrnně ukazuje graf na obrázku č.1. Posledním sloupcem grafu jsou průměrné hodnoty všech zpracovaných aktuálních studijních programů.

Obrázek 1 - Graf vývoje % zastoupení složek učitelské přípravy

Vývoj z pohledu zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí profesního standardu nepřináší žádné zajímavé zvraty. Souhrnně jej ukazuje graf na obrázku č.2.

Vývoj % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu

Obrázek 2 - Graf vývoje % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu

11. Analýza vzdělávacích potřeb absolventů pregraduální přípravy

11.1. Charakteristika skupiny

11.1.1. Základní skupina

V základní skupině byli respondenti, kteří studovali podle aktuálních studijních programů na střední škole, nebo absolvovali v posledních šesti letech na vysoké nebo vyšší odborné škole. Tuto skupinu tvořilo 48 respondentů. Z toho bylo 20 absolventů pedagogické fakulty vysoké školy, 4 absolventi vyšší odborné školy a 24 absolventů střední pedagogické školy. Průměrný věk respondentů této skupiny byl 28,7 let.

Z 20 absolventů pedagogických fakult bylo 6 absolventů Univerzity Karlovy v Praze, 6 absolventů Západočeské univerzity v Plzni, 4 absolventi Univerzity Hradec Králové, 1 absolvent Univerzity Palackého v Olomouci, 1 absolvent Technické univerzity v Liberci, 1 absolvent Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem a jeden absolvent bez identifikace konkrétní vysoké školy.

Ze čtyř absolventů vyšší odborné školy byli dva z VOS v Litomyšli, jeden z VOŠ Svatojánská kolej v Berouně a jeden bez identifikace konkrétní vyšší odborné školy.

11.1.2. Doplnková skupina

V doplňkové skupině byli respondenti, kteří studovali podle dnes již neaktuálních studijních programů na střední škole, nebo absolvovali na vysoké škole před rokem 2002. Tuto skupinu tvoří 60 respondentů. Z toho bylo 53 absolventů střední školy a 7 absolventů pedagogické fakulty vysoké školy. Průměrný věk respondentů této skupiny byl 42 let.

11.2. Průběh výzkumu

Na jaře 2007 byl proveden malý předvýzkum. Byl zaměřen na pochopení instrukcí a terminologie v dotazníku. Předvýzkum byl realizován s pěti učitelkami mateřské školy. Součástí bylo vyplnění dotazníku a následný rozhovor, který měl za úkol odhalit nejasnosti v chápání instrukcí a použité terminologie. Na základě zjištěných reflexí byl dotazník upraven a byl do něj implantován malý terminologický slovníček.

Hlavní výzkum probíhal v období říjen 2007 až leden 2008. Ve třech vlnách bylo postupně rozesláno 450 dotazníků na 150 mateřských škol. Obálka pro každou mateřskou školu obsahovala tři dotazníky, průvodní dopis pro ředitelku mateřské školy a obálku se zpáteční adresou a známkou.

Mateřské školy byly vybrány na základě jejich geografického umístění v regionu se školou umožňující pregraduální přípravu učitelek mateřských škol. Druhým kritériem byl počet pedagogických pracovníků mateřské školy. Byly obeslány mateřské školy s alespoň osmi učitelkami. Tato opatření měla vést k větší návratnosti dotazníků. To se však bohužel nepodařilo. Dotazníky se vrátily ze 42 mateřských škol (28%). Celkem se vrátilo 108 dotazníků (24%). Použitelných pro hlavní výzkum bylo 48 (10,7%).

11.3. Popis dotazníku

Pro zjištění vzdělávacích potřeb absolventů pregraduální přípravy byl použit dotazník hodnocení úrovně kompetencí, potřebných pro práci učitelky mateřské školy, dosažených v průběhu studia a reflektovaných na začátku vlastní pedagogické praxe.

Dotazník je rozdělen na čtyři části. První část je informační. V ní zadává respondent informace o svém věku, o druhu absolvované školy, konkrétní název školy, rok ukončení studia a rok nástupu do praxe. Celkem tato část obsahuje pět položek.

Druhá část dotazníku se zabývá praxí absolvované v průběhu studia. Respondent zadává množství průběžné a souvislé praxe v jednotlivých ročnících studia. Celkem tato část obsahuje jedenáct položek.

Ve třetí části dotazníku hodnotí respondent úroveň dosažených kompetencí v rámci absolvovaného vzdělání pro činnosti realizované v mateřské škole. Celkem je

hodnoceno 35 činností v 11 oblastech. K hodnocení se používá šest úrovní pětibodové hodnotící škály (0-5), kde 5 je maximální úroveň dosažených kompetencí. V této části dotazníku je i otevřená otázka, která dává prostor respondentovi vyjádřit se k tomu, jaké znalosti a dovednosti mu po příchodu do praxe nejvíce chyběly. Celkem tato část obsahuje 36 položek.

Ve čtvrté části dotazníku hodnotí respondent úroveň dosažených kompetencí k činnostem učitelky mateřské školy požadovaných Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání. K hodnocení se používá šest úrovní pětibodové hodnotící škály (0-5), kde 5 je maximální úroveň dosažených kompetencí. Celkem tato část obsahuje šestnáct položek.

11.4. Vyhodnocování dotazníku

V rámci jednoho konkrétního dotazníku bylo počítáno množství průběžné a souvislé praxe a *množství praxe celkem*, které bylo počítáno přepočtením souvislé praxe na týdenní dotaci běžného semestru vysoké školy, tj. počet dnů praxe krát šest hodin děleno třinácti týdny semestru. Výpočet byl použit pro kompatibilitu s výpočtem množství praxe v rámci analýzy studijních programů.

Dále byla počítána tzv. *celková kompetenční připravenost* jako součet všech hodnot položek 16-51 a položek 53-68 dotazníku. Tato hodnota ukazuje celkovou spokojenost absolventa s přípravou na své povolání.

Jednotlivé činnosti, dovednosti a znalosti, které byly respondenty hodnoceny z hlediska míry dosažené kompetence během studia, byly pro vyhodnocování rozděleny do následujících konkrétních oblastí:

- oborové metodiky
- komunikace s rodiči
- pedagogická diagnostika
- individuální vzdělávací plány
- evaluace
- projektování

a dále do větších celků:

- rozvoj osobního talentu

- odborné znalosti
- didaktika a psychodidaktiky

Rozdělení položek dotazníku do oblastí a celků ukazuje tabulka v příloze č. 16.

U konkrétních oblastí byl počítán průměr a chyba. U větších celků byl počítán pouze průměr dosažených kompetencí.

Ve třetí a čtvrté části dotazníku se hodnotily obdobné oblasti činností, ale z jiného úhlu pohledu. Toho bylo využito pro zjištění validity odpovědí respondenta. Ta byla počítána jako chyba v rámci výše uvedených konkrétních oblastí. Chyba byla počítána jako průměrná odchylka průměrného skóre odpovědí ve třetí a ve čtvrté části dotazníku v rámci dané konkrétní oblasti.

V rámci skupiny respondentů byly počítány průměry, maximální hodnoty, minimální hodnoty a průměrné odchylky všech měřitelných položek dotazníku. Dále průměr, maximální hodnota, minimální hodnota a průměrná odchylka výpočtů v rámci jednotlivých dotazníků, tj. průměrů a chyb konkrétních oblastí a větších celků.

Dle průměru byly škálovací položky dotazníku (17-51, 53-68) rozděleny do tří skupin - podprůměrné (<2.84), průměrné ($2.84-3.82$) a nadprůměrné (>3.82).

11.5.   *Analýza získaných dat*

Úvodem je třeba poznamenat, že vzhledem k malému vzorku respondentů nelze jakékoliv závěry zevšeobecňovat a platí pouze pro tento vzorek respondentů. Lehkou, doplňkovou váhu k rozboru studijních programů mají výsledky celého vzorku základní skupiny.

Z důvodu malého nebo nulového počtu respondentů v dané skupině nebyly analyzovány tyto skupiny a typy studia: základní skupina - typ studia VOŠ, doplňková skupina - vysokoškolské studium a doplňková skupina - typ studia VOŠ.

11.5.1.   *Základní skupina celkem*

Nejnižší úroveň získaných kompetencí celé základní skupiny vykazovala tvorba individuálních vzdělávacích plánů (2,48), evaluace pedagogického procesu (2,53) a logopedie (2,73). Do podprůměrné skupiny patřilo dále využití jazykových her (2,75),

plánování a realizace individuálních vzdělávacích činností s dětmi se spec. vzdělávacími potřebami, poradenství pro rodiče, metody pedagogické diagnostiky, komunikace s rodiči, vytváření integrovaných tématických celků, analýza třídy, prostředí a situace, využití loutek a maňásků a metodika a metodické řady jazykových činností (2,98).

Naopak nejvyšší úroveň získaných kompetencí vykazovala hra na nástroj (4,06), hudební teorie (3,96) a metodika a metodické řady hudebních činností (3,96). Do nadprůměrné skupiny dále patřily organizace, formy a plánování cvičební jednotky (3,90), metodika a metodické řady pohybových činností, komunikace s dětmi, zdravotní tělesná cvičení, fyziologie a anatomie člověka, přehled o vhodné literatuře pro děti, realizace prožitkového učení, dramatické hry pro děti, realizace individuální a skupinové vzdělávací činnosti, vlastní výtvarná tvorba, uplatňování didaktických prvků odpovídající věku a individualitě a práce s textem a s příběhem (3,58).

Z pohledu oblastí na tom jsou průměrně oborové metodiky (3,43), dále projektování (3,19), evaluace (3,09), komunikace s rodiči (3,08) a pedagogická diagnostika (3,05). Podprůměrně dopadly individuální vzdělávací plány (2,64).

Z pohledu větších celků je na tom nejlépe rozvoj osobního talentu (3,52), druhé jsou odborné znalosti (3,41) a třetí didaktika a psychodidaktika (3,31).

Průměrná celková připravenost je 165,94. Celková praxe je 29,06 přepočtených hodin semestru.

Je vidět že problémy u celé základní skupiny jsou jednak v oblasti nových pracovních činností vyplývajících z RVP PV a na druhou stranu i v některých kdysi klasických disciplínách. Naopak dobře je vnímána především oblast předmětových didaktik.

Bílými místy z pohledu základní skupiny by tak mohla být především oblast didaktiky a psychodidaktiky, respektive projektování a evaluace. Dále to je pedagogická diagnostika, tvorba individuálních vzdělávacích plánů a jejich realizace.

11.5.2. Základní skupina - středoškolský typ studia

Nejnižší úroveň získaných kompetencí u středoškolského typu studia vykazovala logopedie (1,88), tvorba individuálních vzdělávacích plánů (2,25) a tvorba vlastních

pomůcek pro předmatematické činnosti (2,38). Do podprůměrné skupiny patřily dále metody pedagogické diagnostiky (2,46), evaluace pedagogického procesu, metodika a metodické řady předmatematických činností, využití jazykových her, analýza třídy, prostředí a situace a vytváření integrovaných tématických celků (2,83).

Naopak nejvyšší úroveň získaných kompetencí vykazovala komunikace s dětmi (4,29), hra na nástroj (4,13) a práce s věkově smíšenou skupinou (4,04). Do nadprůměrné skupiny dále patřila realizace individuální a skupinové vzdělávací činnosti (4,04), dramatické hry pro děti, uplatňování didaktických prvků odpovídajících věku a individualitě dětí, realizace prožitkového učení, práce s textem a příběhem, vlastní výtvarná tvorba a realizace situačního učení (3,83).

Z pohledu oblastí na tom jsou průměrně oborové metodiky (3,31), dále komunikace s rodiči (3,22), evaluace (3,19) a projektování (3,08). Podprůměrně dopadla pedagogická diagnostika (2,81) a individuální vzdělávací plány (2,58).

Z pohledu větších celků je na tom nejlépe rozvoj osobního talentu (3,72), druhá je didaktika a psychodidaktika (3,35) a třetí jsou odborné znalosti (3,26).

Průměrná celková připravenost je 168,38. Celková praxe je 37,95 přepočtených hodin semestru.

V rámci otevřené otázky v dotazníku „Jaké znalosti a dovednosti Vám po příchodu do praxe nejvíce chyběly?“ respondenti nejčastěji odpovídali: tvorba třídního vzdělávacího programu (6x), komunikace s rodiči (4x), evaluace (3x), velmi malý přehled v literatuře (básně, pohádky), postupná adaptace (adaptační program) dětí na nové prostředí, znalost práce s třídní dokumentací, metodika grafomotorických cvičení, přizpůsobit pracovní znalosti a dovednosti věku a schopnostem dětí, obhajoba práce učitelky MŠ před veřejností, mezery v pohybových činnostech, komunikace s dětmi, administrativní práce, analýza, dovednost být s dětmi po celý den, organizace volných činností a přechody mezi jednotlivými činnostmi (řízené x neřízené), samostatné rozvržení úkonů v práci s dětmi, diagnostika, praktické provedení zaměstnání, matematické představy, jazyková výchova, dramatické činnosti, využití loutek, větší využití jazykových činností (vše 1x)

Problémy u skupiny se středoškolským typem studia jsou problémy obdobného charakteru jako u celé základní skupiny. Rozdíl je především v nižší úrovni dosažených kompetencí u předmatematických činností.

Bílými místy u skupiny se středoškolským typem studia je tak rovněž evaluace, projektování, pedagogická diagnostika a tvorba individuálních vzdělávacích plánů a jejich realizace.

11.5.3. Základní skupina - vysokoškolský typ studia

Nejnižší úroveň získaných kompetencí u vysokoškolského typu studia vykazuje využití loutek a maňásků (2,35), tvorba individuálních vzdělávacích plánů (2,60) a využití jazykových her. Do podprůměrné skupiny patřila dále vlastní práce s hlasem (2,65), evaluace pedagogického procesu, poradenství pro rodiče, plánování a realizace individ. vzdělávacích činností s dětmi se spec.vzdělávacími potřebami a komunikace s rodiči (2,80).

Nejvyšší úroveň získaných kompetencí vykazuje organizace, formy a plánování cvičební jednotky (4,40), metodika a metodické řady pohybových činností (4,25) a hudební teorie (4,25). Do nadprůměrné skupiny dále patřila zdravotní tělesná cvičení (4,20), fyziologie a anatomie člověka, metodika a metodické řady předmatematických činností, metodika a metodické řady hudebních činností a hra na hudební nástroj (3,90).

Z pohledu oblastí na tom jsou průměrně oborové metodiky (3,53), pedagogická diagnostika (3,40), projektování (3,38), evaluace (3,00) a komunikace s rodiči (2,93). Podprůměrně dopadly individuální vzdělávací plány (2,70).

Z pohledu větších celků jsou na tom nejlépe odborné znalosti (3,60), druhá je didaktika a psychodidaktika (3,29) a třetí je rozvoj osobního talentu (3,23).

Průměrná celková připravenost je 162,95. Celková praxe je 16,93 přepočtených hodin semestru.

V rámci otevřené otázky v dotazníku „Jaké znalosti a dovednosti Vám po příchodu do praxe nejvíce chyběly?“ respondenti nejčastěji odpovídali: didaktické a metodické (3x), komunikace s rodiči (3x), tvorba TVP, komunikace s dětmi, tvorba internetových stránek, jak tvořit individuální vzdělávací plán, preventivní opatření proti syndromu vyhoření, hlasová technika, hra na hudební nástroj, opravdová praktická zkušenost s režimem dne v MŠ, co vše může v naší práci znamenat volná hra, hlubší povědomí o možnostech řízené činnosti a vlastně všech režimových momentů (s některými jsem ze školy neměl zkušenost žádnou), především organizační schopnosti,

techniky ve vv, výuka cizího jazyka, vlastní hlasová výchova - práce na vlastním zpěvu, odborné znalosti v oblasti VV a JV, metody, kterak učit děti ohleduplnosti navzájem, sounáležitosti, kamarádství (vše lx).

Problémy u skupiny s vysokoškolským typem studia jsou nejvíce v oblasti komunikace a dále, stejně jako u celé základní skupiny, v činnostech „nově“ vyžadovaných RVP PV a ve využití loutek a jazykových her. Na rozdíl od celé skupiny i od skupiny se středoškolským typem studia není problém v pedagogické diagnostice a projektování.

Bílými místy u skupiny s vysokoškolským typem studia jsou tak rovněž evaluace, tvorba individuálních vzdělávacích plánů a jejich realizace a dále komunikace s rodiči.

11.5.4. Porovnání typů studia základní skupiny

Nejprve porovnáme jednotlivé kompetence v činnostech učitelky mateřské školy. Ve výtvarných činnostech jsou spokojenější absolventi středoškolského typu studia s výjimkou metodiky a metodických řad, která je lépe hodnocena absolventy vysokoškolského studia. U obou typů studia spadají výtvarné činnosti do průměru.

V hudebních činnostech je u středoškolského typu studia lépe hodnocena hra na nástroj a hlasová výchova, u vysokoškolského studia metodika a metodické řady, hudební teorie a přehled o vhodných hudebních dílech. Celkově mají v rámci vysokoškolského typu studia hudební činnosti třetí nejlepší hodnocení, v rámci středoškolského typu studia dokonce druhé nejlepší hodnocení.

V pracovních činnostech je u středoškolského typu studia lépe hodnocena metodika a metodické řady a výrazně lépe vlastní tvorba. U vysokoškolského typu studia jsou lépe hodnoceny materiály a techniky. V případě vysokoškolského studia mají pracovní činnosti třetí nejhorší hodnocení. U středoškolského typu studia spadají pracovní činnosti do průměru.

V jazykových činnostech je u středoškolského typu studia lepší metodika a metodické řady a využití jazykových her. U vysokoškolského typu studia je výrazně lepší logopedie. V případě vysokoškolského typu studia jsou jazykové činnosti nejhůře hodnocenou oblastí činností, u středoškolského typu studia druhou nejhorší. Profesní

příprava pro oblast jazykových činností by mohla být bílým místem v přípravě učitelek mateřských škol.

V dramatických činnostech má celkově lepší hodnocení středoškolský typ studia, neboť má lepší hodnocení ve všech dílčích dramatických činnostech. Pro středoškolský typ studia je to také celkově nejlepší oblast. V případě vysokoškolského typu studia mají dramatické činnosti druhé nejhorší hodnocení a mohou být chápány jako bílé místo ve vysokoškolské přípravě učitelek mateřských škol..

Rovněž v práci s literaturou je středoškolský typ studia lépe hodnocen ve všech dílčích činnostech. V obou typech studia patří hodnocení práce s literaturou k průměru.

V předmatematických činnostech má výrazně lepší hodnocení vysokoškolský typ studia. Je to druhá nejlépe hodnocená oblast činností v rámci vysokoškolského typu studia. U středoškolského typu studia je to naopak nejhůře hodnocená oblast činností a může být chápána jako bílé místo ve středoškolské přípravě učitelek mateřských škol.

Také v pohybových činnostech má vysokoškolský typ studia lepší hodnocení u všech dílčích činností. Ty patří v rámci vysokoškolského typu studia k vůbec nejlépe hodnoceným činnostem v jednotlivých dílčích činnostech i celkově. U středoškolského typu studia je hodnocení pohybových činností v průměru.

I v tvorbě třídního vzdělávacího programu je hodnocení všech dílčích činností vyšší než u středoškolského typu studia, celkově však spadá do průměru. U středoškolského typu studia se jedná o třetí nejhůře hodnocenou skupinu činností a může být chápána jako bílé místo ve středoškolské přípravě učitelek mateřských škol.

V komunikaci je u středoškolského typu studia lépe hodnocena jak komunikace s dětmi, tak komunikace s dospělými. V rámci středoškolského typu studia má třetí nejlepší hodnocení. U vysokoškolského typu studia patří hodnocení komunikace k průměru.

Metody pedagogické diagnostiky mají u vysokoškolského typu studia průměrné hodnocení. U středoškolského typu studia patří k nejhůře hodnoceným kompetencím a jsou bílým místem středoškolské přípravy učitelek mateřských škol.

Hodnocení kompetence tvorba individuálních vzdělávacích plánů okupuje u obou typů studia až předposlední příčku a celkově patří mezi bílá místa v přípravě učitelek mateřských škol.

Také hodnocení evaluace pedagogického procesu patří u obou typů studia mezi jedny z nejhorších a může být chápáno jako bílé místo v přípravě učitelek mateřských škol.

Z pohledu hodnocení činností požadovaných RVP PV je na tom celkově lépe středoškolský typ studia. Ten má lepší hodnocení ve většině požadovaných dílčích činnostech. Vysokoškolský typ studia má lepší hodnocení pouze v pedagogické diagnostice a v projektování výchovné a vzdělávací činnosti. Z činností požadovaných RVP PV se bílými místy v přípravě učitelek mateřských škol u vysokoškolského typu studia zdá být poradenství pro rodiče, hodnocení pokroku dítěte, plánování a realizace individuálních vzdělávacích činností s dětmi se spec. vzdělávacími potřebami, práce s věkově smíšenou skupinou a realizace situačního učení. U středoškolského typu studia to je plánování a realizace individuálních vzdělávacích činností s dětmi se spec. vzdělávacími potřebami.

Z hodnocení celků vyplývá lepší hodnocení rozvoje osobního talentu a nižší hodnocení odborných znalostí u středoškolského typu studia. U vysokoškolského typu studia je tomu naopak.

Celková připravenost je mírně vyšší u středoškolského typu studia. Výrazně vyšší je praxe u středoškolského typu studia.

11.5.5. Doplnková skupina celkem

Nejnižší úroveň získaných kompetencí celé doplňkové skupiny vykazovala logopedie (2,22), tvorba individuálních vzdělávacích plánů (2,25) a plánování a realizace individuálních vzdělávacích činností s dětmi se spec. potřebami (2,49). Do podprůměrné skupiny dále patřila evaluace pedagogického procesu (2,55), vytváření integrovaných tématických celků a metody pedagogické diagnostiky (2,79).

Nejvyšší úroveň získaných kompetencí vykazuje přehled o vhodné literatuře pro děti (4,12), komunikace s dětmi (3,93) a metodika a metodické řady výtvarných činností (3,90). Do nadprůměrné skupiny dále patřila metodika a metodické řady hudebních činností (3,88), uplatňování didaktických prvků odpovídajících věku a individualitě dětí a metodika a metodické řady pohybových činností (3,83).

Z pohledu větších celků je na tom nejlépe rozvoj osobního talentu (3,41), druhá je didaktika a psychodidaktika (3,39) a třetí jsou odborné znalosti (3,28).

Průměrná celková připravenost je 165,38. Celková praxe je 28,95 přepočtených hodin semestru.

Doplňková skupina má v základních rysech podobné problémy jako skupina základní, tj. v oblasti evaluace, projektování, pedagogické diagnostiky a tvorby individuálních vzdělávacích plánů a jejich realizace. Stejně je i dobře vnímána oblast předmětových didaktik. Z tohoto celkového pohledu se nejvíce žádný významný posun v posuzování profesní přípravy v minulosti a v současnosti.

11.5.6. Doplnková skupina - středoškolský typ studia

Nejnižší úroveň získaných kompetencí u středoškolského typu studia doplňkové skupiny vykazuje tvorba individuálních vzdělávacích plánů (2,36), logopedie (2,42) a plánování a realizace individuálních vzdělávacích činností s dětmi se spec. potřebami (2,48). Do podprůměrné skupiny dále patří evaluace pedagogického procesu (2,71) a metody pedagogické diagnostiky (2,76).

Nejvyšší úroveň získaných kompetencí vykazuje přehled o vhodné literatuře pro děti (4,17), komunikace s dětmi (4,06) a metodika a metodické řady výtvarných činností (3,96). Do nadprůměrné skupiny dále patří organizace, formy a plánování cvičební jednotky (3,87), metodika a metodické řady pohybových činností a metodika a metodické řady hudebních činností (3,83).

Z pohledu oblastí na tom jsou průměrně metodiky (3,74), komunikace s rodiči (3,34), evaluace (3,12), projektování (3,07) a pedagogická diagnostika (2,86). Podprůměrně dopadly individuální vzdělávací plány (2,40).

Z pohledu větších celků je na tom nejlépe rozvoj osobního talentu (3,48), druhá je didaktika a psychodidaktika (3,43) a třetí jsou odborné znalosti (3,34).

Průměrná celková připravenost je 168,16. Celková praxe je 29,62 přepočtených hodin semestru.

Z pohledu oblastí na tom jsou průměrně metodiky (3,71), komunikace s rodiči (3,41), evaluace (3,09), projektování (3,02) a pedagogická diagnostika (2,90). Podprůměrně dopadly individuální vzdělávací plány (2,37).

Z pohledu větších celků je na tom nejlépe rozvoj osobního talentu (3,41), druhá je didaktika a psychodidaktika (3,39) a třetí jsou odborné znalosti (3,28).

Průměrná celková připravenost je 165,38. Celková praxe je 28,95 přepočtených hodin semestru.

Doplňková skupina má v základních rysech podobné problémy jako skupina základní, tj. v oblasti evaluace, projektování, pedagogické diagnostiky a tvorby individuálních vzdělávacích plánů a jejich realizace. Stejně je i dobře vnímána oblast předmětových didaktik. Z tohoto celkového pohledu se nejvíce jeví žádný významný posun v posuzování profesní přípravy v minulosti a v současnosti.

11.5.6. Doplnková skupina - středoškolský typ studia

Nejnižší úroveň získaných kompetencí u středoškolského typu studia doplňkové skupiny vykazuje tvorba individuálních vzdělávacích plánů (2,36), logopedie (2,42) a plánování a realizace individuálních vzdělávacích činností s dětmi se spec. potřebami (2,48). Do podprůměrné skupiny dále patří evaluace pedagogického procesu (2,71) a metody pedagogické diagnostiky (2,76).

Nejvyšší úroveň získaných kompetencí vykazuje přehled o vhodné literatuře pro děti (4,17), komunikace s dětmi (4,06) a metodika a metodické řady výtvarných činností (3,96). Do nadprůměrné skupiny dále patří organizace, formy a plánování cvičební jednotky (3,87), metodika a metodické řady pohybových činností a metodika a metodické řady hudebních činností (3,83).

Z pohledu oblastí na tom jsou průměrně metodiky (3,74), komunikace s rodiči (3,34), evaluace (3,12), projektování (3,07) a pedagogická diagnostika (2,86). Podprůměrně dopadly individuální vzdělávací plány (2,40).

Z pohledu větších celků je na tom nejlépe rozvoj osobního talentu (3,48), druhá je didaktika a psychodidaktika (3,43) a třetí jsou odborné znalosti (3,34).

Průměrná celková připravenost je 168,16. Celková praxe je 29,62 přepočtených hodin semestru.

V porovnání se středoškolským typem studia základní skupiny jsou některá problematická místa stejná, tj. tvorba individuálních vzdělávacích plánů, logopedie, evaluace pedagogického procesu a metody pedagogické diagnostiky. Je ale méně podprůměrně i nadprůměrně hodnocených kompetencí. To je zřejmě dáno nižší validitou odpovědí z důvodu většího odstupu dotazovaného období nástupu do praxe. Díky tomu vycházejí výsledky průměrnější.

12. Shrnutí a diskuse

Středoškolský typ přípravy, který je zastoupen studiem oboru Předškolní a mimoškolní pedagogika a Výchova dětí předškolního a mladšího školního věku, nemůže dostatečně reflektovat potřeby profese. Učební plány vychází z osnov schválených v devadesátých letech minulého století. Není tedy příliš možné, aby nějakým způsobem reagovaly na kurikulární změny v oblasti předškolního vzdělávání. Samozřejmě je to částečně možné na úrovni jednotlivých škol a pedagogů. Tento typ přípravy nemůže a také nereflektuje návrh profesního standardu učitelky mateřské školy. Důvodů, proč se to domnívat, existuje několik. První je ten, že učební plány vznikly před vznikem tohoto návrhu a nemohly tak na něj reagovat. Dalším důvodem je, že oba obory mají širší profesní záběr a měli by tak zaujímat standard více pedagogických profesí. Problémem a bílým místem tohoto typu studia je tak především nemožnost návaznosti na profesní standard a kurikulární reformu.

Dalším problémem je, že příliš mnoho prostoru zabírají všeobecně vzdělávací předměty, které se pochopitelně musejí na středoškolské úrovni vyskytovat. Tím se ubírá prostor ostatním složkám učitelské přípravy. Středoškolská úroveň znamená také příliš brzký nástup do pedagogické praxe ve věku, který je příliš nízký na tak odborně náročnou práci. Trochu opačným a častým jevem je, že absolventky tohoto typu přípravy dále pokračují v přípravě na jednom z dalších typů přípravy na profesi učitelky mateřské školy. K této duplicitě se ještě vrátím v další části tohoto shrnutí.

Mezi výhody tohoto typu přípravy patří především kontinuita vzdělávání v tomto typu profesní přípravy. Tímto způsobem jsou učitelky mateřských škol připravovány více než půl století. Metody vzdělávání učitelek v tomto typu přípravy jsou tak řekněme do detailu vyzkoušené. Dalším pozitivem je velké množství pedagogické praxe.

Zajímavé je z tohoto pohledu mírně lepší celkové hodnocení dosažené úrovně potřebných kompetencí. Tyto výsledky však nejsou statisticky významné.

Středoškolský typ přípravy učitelky mateřské školy v současné podobě nestačí reflektovat potřeby praxe a kurikulární reformy. Základní vzdělávací dokumenty České republiky i doporučení OECD navíc požadují přechod přípravy učitelky mateřské školy na terciální úroveň.

Typ přípravy na VOŠ nabízí v rámci kmenového oboru Předškolní a mimoškolní pedagogika řadu možností vzdělání. Avšak pouze obor Pedagogika - vychovatelství na VOŠ Svatojánská kolej v Berouně se svým profesním záběrem přibližuje profesní přípravě učitelky mateřské školy.

Učební plán tohoto studia svým pojetím, zastoupením doporučených disciplín a zastoupením složek učitelské přípravy a disciplín v oblastech kompetencí profesního standardu reflektuje profesní standard učitelky mateřské školy.

Problémem je především příliš široký záběr studia, který má silně sociální a teologický charakter. Ostatní problémy popisované v souvislosti se středoškolským typem přípravy se u tohoto typu nevyskytují. Učební plán reflektuje RVP PV, všeobecně vzdělávací předměty mají charakter kultivující pedagogickou stránku osobnosti učitele, absolvent je již dostatečně vyspělý pro pedagogickou práci.

Ačkoliv tento obor není ideálním případem profesní přípravy učitelky mateřských škol, je ukázkou velkého potenciálu vyššího odborného školství pro přípravu učitelek mateřských škol. Bohužel, díky špatné legislativě v této oblasti, nízkému statutu vyšších odborných škol a tlaku trhu práce na univerzálnější druhy studia, tomu tak zatím není.

Vysokoškolský typ studia ukazuje především na velkou provázanost s výzkumem v oblasti předškolní pedagogiky, kurikula a vzdělávání učitelů. Díky tomu se tento typ přípravy nejvíce blíží potřebám pedagogické praxe a požadavkům kurikulární reformy.

Kladem i záparem zároveň je velká rozmanitost přístupů jednotlivých pedagogických fakult k přípravě učitelek mateřských škol. Na rozdíl od řady evropských zemí není jasně specifikováno, co musí takové studium na vysokoškolské úrovni obsahovat. Z učebních plánů jednotlivých fakult je sice patrná inspirace návrhem profesního standardu, ale díky absenci jeho legislativní opory nejsou dány žádné povinné meze, pravidla a kritéria. Důsledkem je například řada chybějících doporučených disciplín ve studijním plánu jednotlivých fakult. Na druhou stranu tato legislativní volnost umožňuje fakultám vyzkoušet různé přístupy a ověřit možnosti přípravy učitelek mateřské školy. Vzhledem k již zmíněnému velkému propojení výzkumu a vzdělání na pedagogických fakultách to může být určitým pozitivem.

Dalším pozitivem vysokoškolského typu přípravy je profesní zaměření pouze na profesi učitelky mateřské školy. Z hlediska trhu práce to možná není ideální, ale z pohledu požadavků profese a současné legislativy je to jistě velké pozitivum.

Tato úzká odborná profilace s sebou přináší poněkud jiný problém a to malé zastoupení profesně i osobnostně kultivujících disciplín. Ty by umožnily studentovy větší nadhled, který by měl být u univerzitního studia samozřejmostí. Humanistický rozměr této profese by jistě měl být předmětem profesní přípravy.

Podíváme-li se na vývojové tendence v přípravě učitelek mateřských škol, je jasné vidět vývojová návaznost středoškolského typu přípravy posledních padesáti let a jakási typová návaznost mezi současnými terciálním typy přípravy a původní přípravou učitelek mateřských škol v období do poloviny minulého století.

V přípravě učitelek mateřských škol lze vysledovat posilování didaktické složky a složky pedagogické praxe učitelské přípravy. U řady pedagogických fakult pak také jejich vzájemné propojování a propojování s odbornou teorií. Pedagogická fakulta JČU jde v didaktické oblasti dále a zaměřuje se více na obecnou didaktiku a psychodidaktiku, než na předmětové didaktiky, připravuje studenty, kteří by podle mého názoru měli lépe zvládat samostatné pedagogické rozhodování, plánování a hodnocení své vlastní práce.

Častým jevem v přípravě učitelek mateřských škol je postupné absolvování nejprve nižšího typu přípravy a následně vyššího typu přípravy. To pravděpodobně reflektuje nespokojenost se statutem vzdělávání nižších typů přípravy a větší potřebu jednotlivců i společnosti po terciálním vzdělání. Pro další hodnocení typů profesní přípravy by jistě bylo zajímavé zjistit skutečné důvody takovéto „rekvalifikace“.

Analýza studijních programů a reflexe vzdělávacích potřeb absolventů ukázaly některá bílá místa v přípravě učitelek mateřských škol. Patří mezi ně malé zastoupení pedagogické diagnostiky, sociální pedagogiky, sociální a pedagogické komunikace, školské legislativy, školního a třídního managementu a nulového zastoupení etiky a profesní etiky ve studijních plánech. Z toho vyplývá i velmi nízké plnění diagnostické a intervenční a sociální, psychosociální a komunikativní oblasti kompetencí.

Problémy v oblasti pedagogické diagnostiky potvrzuje i analýza vzdělávacích potřeb absolventů. Ta navíc poukázala na problémy související především s kurikulární reformou. Především se jedná o problémy v oblasti evaluace, tvorby individuálních vzdělávacích plánů a projektování. Problémy jsou i v malé úrovni kompetencí v logopedii, což je vzhledem k péči o děti v období největšího rozvoje komunikačních kompetencí také alarmující.

Vlastní návrh na přípravu učitelek mateřských škol by v kvalitním zpracování svým rozsahem přesáhl možnosti této práce. V závěru této diskuse se proto pouze pokusím nastínit hlavní rysy takového případného návrhu.

Myslím, že především rozvíjení vlastního talentu v estetických disciplínách není reálné a z hlediska vývojové psychologie ani není ideální rozvíjet jej v rámci vysokoškolského typu přípravy. Nejen z tohoto důvodu by bylo dobré zachovat středoškolský typ přípravy v podobě pedagogického lycea. To by mohlo mít větší profilaci právě estetických disciplín a v základu by umožňovalo pracovat v pozici pedagogického asistenta nebo volnočasového pedagoga. Rozhodně by tento typ přípravy neopravňoval samostatně učit. Mohl by však usnadňovat možnost přijetí na terciální typ přípravy.

U terciální přípravy bych vycházel spíše z modelu Pedagogické fakulty JČU. To znamená s výrazně vyšším podílem psychodidaktiky a praxe a jejich propojení s odbornou teorií. Dalším předpokladem by bylo zahrnutí disciplín doporučených profesním standardem do studijního programu a navýšení plnění sociální, psychosociální a komunikativní oblasti kompetencí profesního standardu. Student by také získal základy vzdělání v sociologii, filosofii a etice vzdělávání.

Z povinně volitelných předmětů by měl student možnost volit mezi přípravou na působení v řízení mateřské školy a působení ve speciálním školství.

V rámci povinně volitelných a výběrových předmětů by existovala možnost, a pro absolventy nepedagogického středního vzdělání povinnost, rozvoje v oblasti estetických disciplín.

Je toho opravdu mnoho a jen podrobná studie by ukázala, jakým způsobem a zda vůbec by bylo možné tyto požadavky, dané náročnou profesí, skloubit.

12.1. Posouzení hypotéz

Hypotéza č. 1: Z pohledu profesního standardu je profesní přípravou nejméně naplňována diagnostická a intervenční oblast kompetencí.

Analýza studijních programů ukázala, že nejmenší plnění má sociální, psychosociální a komunikativní oblast kompetencí (7,23%). Diagnostická a intervenční oblast kompetencí je druhá nejméně naplňovaná oblast kompetencí (9,16%).

Hypotéza se nepotvrdila.

Hypotéza č. 2: Z pohledu profesního standardu je nejvhodnějším způsobem přípravy učitelek mateřských škol příprava v bakalářském programu Učitelství pro mateřské školy.

Celkově lze říci, že z porovnání typů přípravy vychází nejlépe vysokoškolský typ přípravy. S výjimkou profesně a osobnostně kultivující oblasti kompetencí má plnění oblastí kompetencí nejvyšší nebo srovnatelné s nejvyšším. Rovněž složky učitelské přípravy jsou, s výjimkou složky všeobecně vzdělávací, vyvážené a mají největší zastoupení. Dále pro vysokoškolský typ přípravy hovoří především to, že jako jediný je zaměřený pouze na učitelství pro mateřské školy. Tomuto typu přípravy lze v obecné rovině vytknout především příliš malý rozsah všeobecně vzdělávací složky, zejména humanitních disciplín a cizích jazyků.

Hypotéza se potvrdila.

Hypotéza č. 3: Nejvíce pedagogické praxe poskytuje středoškolský typ přípravy.

Analýza studijních programů prokázala, že nejvíce hodin praxe mají studenti typu přípravy na VOS (48,5 přepočtených hodin). Dobrý průměr je dán ovšem tím, že do typu přípravy na VOS byla započítávána pouze jedna škola. Absolutně nejvíce praxe poskytuje příprava na Pedagogické fakultě JČU (52 přepočtených hodin)

Hypotéza se nepotvrdila.

Hypotéza č. 4: Reflexe absolventů ukáže nejhorší hodnocení dosažených kompetencí v oblasti evaluace.

V oblasti *evaluace* bylo dosaženo hodnocení 3,09. Nejhorší hodnocení dosažených kompetencí měla oblast *individuální vzdělávací plány* (2,64).

Hypotéza se nepotvrdila.

Hypotéza č. 5: Reflexe absolventů ukáže nejlepší hodnocení dosažených kompetencí v oblasti oborové metodiky.

Z hodnocených oblastí dopadla nejlépe oblast *oborové metodiky* (3,43).

Hypotéza se potvrdila.

Závěr

Připravit učitelku mateřské školy na její náročnou profesi není rozhodně lehký úkol. V České republice se o to snaží řada škol několika typů profesní přípravy. Různorodost možností profesní přípravy není sice ve světě ojedinělá, ale přesto ukazuje na aktuální hledání a vývoj cest a možností profesní přípravy učitelek mateřských škol.

Tato práce si kladla za cíl zhodnotit minulé i stávající přístupy k pedagogické přípravě učitelek mateřských škol, charakterizovat současnou koncepci, obsah, metody a organizaci přípravy pracovníků předškolního vzdělávání v České republice a vyhodnotit typy učitelské přípravy z hlediska vyrovnání se s požadavky profese. Z tohoto porovnání vyšel nejlépe vysokoškolský typ přípravy na pedagogických fakultách v oboru Učitelství pro mateřské školy. Tento typ přípravy se nejlépe vyrovnává s požadavky profese i se současným legislativním a kurikulárním rámcem předškolního vzdělávání.

V rámci této práce byla nalezena i některá bílá místa v přípravě učitelek mateřských škol. Patří mezi ně malé zastoupení pedagogické diagnostiky, sociální pedagogiky, sociální a pedagogické komunikace, školské legislativy, školního a třídního managementu a nulového zastoupení etiky a profesní etiky ve studijních plánech. Především je však bílým místem existence profesního standardu pouze v podobě návrhu a tím nejasná specifikace, co by profesní příprava měla obsahovat.

Spolu s množstvím odpovědí mi tato práce přinesla celou řadu dalších otázek a zajímavých oblastí nejen ve vzdělávání učitelek mateřských škol, které by jistě stály za další hlubší analýzu a výzkum.

Literatura a informační zdroje

Literatura

- [1.] BARTUŠKOVÁ, M. aj. *Pedagogika předškolního věku: učebnice pro pedagogické školy pro vzdělávání učitelek mateřských škol*. 1.vyd. Praha: SPN, 1964.
- [2.] *České vzdělání a Evropa: strategie rozvoje lidských zdrojů v České republice při vstupu do Evropské unie*. Praha: Sdružení pro vzdělávací politiku, 1999. ISBN 80-211-0312-4
- [3.] JCHLUP, O., KAHUDA, F., KRÁL, K. *Školský zákon: výklad zákona a prováděcích předpisů*, 1.vyd. Praha: Orbis, 1949.
- [4.] CHLUP, O. *Výchova dítěte v době předškolní*, 1.vyd. Brno: Komenium, 1948.
- [5.] *Idea a realita vysokoškolského vzdělání učitelek mateřských škol na pedagogické fakultě: sborník odborných příspěvků z celostátní konference s mezinárodní účastí*. editor J.Kropáčková. 1.vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze - Pedagogická fakulta, 2007. ISBN 978-80-7290-326-9
- [6.] JKOLÁRIKOVÁ, Z. aj. *Předškolní a primární pedagogika = Předškolná a elementárnapedagogika*, 1.vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7
- [7.] KOVÁŘÍČEK, V. *Dokumenty k vývoji zařízení předškolní výchovy a k vzdělávání učitelek mateřských škol*. 1.vyd. Olomouc: rektorát University Palackého v Olomouci, 1972.
- [8.] KREMLIČKOVÁ, M. *Praktická cvičení z předškolní pedagogiky a pedagogická praxe: Učebnice pro 1.-4. ročník středních pedagogických škol*. 1.vyd. Praha:SPN, 1990. ISBN 80-04-23695-2
- [9.] MAŇÁK, J. aj. *Cesty pedagogického výzkumu*. Brno:Paido, 2004. ISBN 80-7315-078-6
- [10.] *Mateřská škola: Sborník přednášek o škole mateřské*, do tisku upravil O. Chlup. Praha: Svaz učitelek mateřských škol, 1928.
- [11.] *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: bílá kniha*. Praha: ÚIV, 2001. ISBN 80-211-0372-8
- [12.] OPRAVILOVA, E. *Předškolní pedagogika I*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2002. ISBN 80-7083-656-3

- [13.] OPRAVILOVÁ, E., GEBHARTOVÁ, V. *Rok v mateřské škole: Učebnice pro pedagogické obory středních, vyšších a vysokých škol*. 1.vyd. Praha:Portál, 2003. ISBN 80-7178-847-3
- [14.] *Organisační statut ústavu ku vzdělávání učitelův a učitelek veřejných obecních škol v Rakousku: uveřejněn nařízením c.kr. ministerstva vyučování ze dne 26. května 1874, č 7114/ C. Kr. ministerium vyučování*. Praha: Císařský královský školní kněhosklad, 1874.
- [15.] PELIKÁN, J.: *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. 1.vydání. Praha:Univerzita Karlova v Praze, 2004. ISBN 80-7184-569-8
- [16.] PŘÍHODA, V. *Idea vysokého učení*. Praha: Práce, 1945.
- [17.] PŘÍHODA, V. *Vědecká příprava učitelstva*. Praha: Dědictví Komenského, 1937.
- [18.] *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. 1 .vyd. Praha: VÚP, 2006. ISBN 80-87000-00-5
- [19.] *Retrospektiva a perspektiva předškolního vzdělávání a příprava předškolních pedagogů*. Praha : Asociace předškolní výchovy, 2002.
- [20.] SPILKOVA, V. aj. *Současné proměny vzdělávání učitelů*. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-081-6
- [21.] *Školský zákoník: sbírka nejdůležitějších výnosův a nařízení pro školy obecné*. upravil Václav Křemen. Praha: Urbánek, 1892.
- [22.] *Střední odborné školy v ČSSR: denní studium*, uspořádal J. Coufalík. 1 .vyd. Praha: SPN, 1983. 14-652-83
- [23.] ŠVARCOVÁ, I. *Základy pedagogiky*. 1 .vyd. Praha: Vydavatelství VŠCHT, 2005. ISBN 80-7080-573-0
- [24.] ŠVECOVÁ, J., VAŠUTOVÁ, J. *Problémy učitelské profese ve světě*. Praha: ÚIV,1997.
- [25.] TMEJ, K. aj. *Uvádění začínajících učitelek mateřských škol do praxe .metodická příručka pro začínající a uvádějící učitelky mateřských škol*. 2.vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988.
- [26.] *Učitelé jako profesní skupina, jejich vzdělávání a podpůrný systém: sborník z celostátní konference*. 2.díl. editor WALTEROVÁ, E. Praha: Univerzita Karlova v Praze - Pedagogická fakulta, 2001. ISBN 80-7290-059-5

- [27.] *Učitel -jeho příprava a požadavky školské praxe: sborník referátů z 2. konference České asociace pedagogického výzkumu.* Ústí n. L.: Česká asociace pedagogického výzkumu, 1994. ISBN 80-901670-0-4
- [28.] *Universitas Carolina Pragensis: seznam přednášek na pedagogické fakultě.* Praha: Univerzita Karlova, 2005.
- [29.] VASUTOVA, J. Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-082-4
- [30.] *Zkoušky učitelské způsobilosti*, sestavil F. Vlašín. 6.vyd. Brno: Barvič & Novotný, 1931

Informační zdroje

- [31.] *Adresář škol* [databáze online], Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, [2007] [citováno 16.10.2007]. Dostupné z <http://founder.uiv.cz/registr/vybskolr.asp>
- [32.] *Background Report from Norway: OECD - Thematic Review of Early Childhood Education and Care Policy* [online]. [Norsko]: Ministry of Children and Family Affairs, 1998 [citováno 26.2.2008], Dostupné z <http://www.oecd.org/dataoecd/48/53/2476185.pdf>
- [33.] *BA Honours Early Childhood Studies* [online], [2007] [citováno 16.10.2007], Dostupné z <http://www.mdx.ac.uk/PIPupload/UG/UG-Teaching%20and%20Education/BA%20Early%20Childhood%20Studies/135X303.asp>
- [34.] *Early Childhood Education and Care Policy in Denmark - Background report* [online]. Copenhagen: The Ministry of Social Affairs, 2000 [citováno 26.2.2008], Dostupné z <http://www.oecd.org/dataoecd/48/37/2475168.pdf>
- [35.] *Early Childhood Education and Care Policy in Finland: Background report prepared for the OECD Thematic Review of Early Childhood Education and Care Policy* [online]. Paris: OECD, 2000 [citováno 26.2.2008], Dostupné z <http://www.oecd.org/dataoecd/48/55/2476019.pdf>

- [36.] *Faculty of Education, University of Cambridge: Early Years & Primary* [online], poslední revize 7. 9. 2007 [citováno 16.10.2007]. Dostupné z <http://www.educ.cam.ac.uk/courses/pgce/eyap/>
- [37.] *Faculty of Education, University of Cambridge: Undergraduate BA* [online], poslední revize 7. 9. 2007 [citováno 16.10.2007]. Dostupné z <http://www.educ.cam.ac.uk/courses/undergraduate/>
- [38.] GUNNARSSON, L., KORPI, B., NORDENSTAM, U. *Early Childhood Education and Care Policy in Sweden: background report prepared for the OECD Thematic review* [online]. Stockholm: Ministry of Education and Science, 1999 [citováno 26.2.2008]. Dostupné z <http://www.oecd.org/dataoecd/48/17/2479039.pdf>
- [39.] *Informace o průběhu souvislé praxe 1., 2., 3. a 4. ročníků SOS FUTURUM.* [online]. [2007] [citováno 16.2.2008]. Dostupné z <http://www.ssos-futurum.cz/praxe/InfoSouvPraxe.doc>
- [40.] *Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce,* [databáze online], Praha: Národní institut odborného vzdělávání, c2007. Dostupné z <http://www.infoabsolvent.cz/>
- [41.] *Informační systém UK.* [databáze online]. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2008 [citováno 19.3.2008], Dostupné z <http://is.cuni.cz/IS-5.html>
- [42.] LAEVERS, F., JANSSENS, R., LAURIJSEN, J. *Thematic review of Early Childhood Education and care policy: background report Flanders (Belgium).* [online], Leuven: Research centre for early childhood & primary education Katholieke Universiteit Leuven, [199-?]. [citováno 28.9.2007]. Dostupné z <http://www.oecd.org/dataoecd/62/35/1900278.pdf>
- [43.] *OECD Country Note: Early Childhood Education and Care Policy in France.* [online], Paris: Directorate for Education OECD, 2004 [citováno 26.2.2008], Dostupné z <http://www.oecd.org/dataoecd/60/36/34400146.pdf>
- [44.] *OECD Country Note: Early Childhood Education and Care Policy in Italy.* [online]. Paris: Directorate for Education OECD, 2001 [citováno 26.2.2008], Dostupné z <http://www.oecd.org/dataoecd/15/17/33915831.pdf>
- [45.] *OECD Country Note: Early Childhood Education and Care Policy in United Kingdom,* [online]. Paris: Directorate for Education OECD, 2000 [citováno 26.2.2008], Dostupné z <http://www.oecd.org/dataoecd/52/32/2535034.pdf>

- [46.] *Pedagogické lyceum: Charakteristika vzdělávacího programu*, [databáze online]. Praha: Národní institut odborného vzdělávání, c2007 [citováno 28.9.2007]. Dostupné z <http://www.infoabsolvent.cz/KatalogOboru/CharakteristikaOboru.aspx?Obor=10878&Kategorie=M&SkupinaOboru=78&Kraj=CZ011>
- [47.] *Pedagogické lyceum: Profil absolventa*, [databáze online]. Praha: Národní institut odborného vzdělávání, c2007 [citováno 28.9.2007]. Dostupné z <http://www.infoabsolvent.cz/KatalogOboru/ProfilAbsolventaOboru.aspx?Obor=10878&Kategorie=M&SkupinaOboru=78&Kraj=CZ011>
- [48.] *Pedagogické lyceum: Učební plán*. [databáze online]. Praha: Národní institut odborného vzdělávání, c2007 [citováno 28.9.2007]. Dostupné z <http://www.infoabsolvent.cz/KatalogOboru/UcebniPlanOboru.aspx?Obor=10878&Kategorie=M&SkupinaOboru=78&Kraj=CZ011>
- [49.] *Předškolní a mimoškolní pedagogika: Charakteristika vzdělávacího programu*. [databáze online]. Praha: Národní institut odborného vzdělávání, c2007 [citováno 28.9.2007]. Dostupné z <http://www.infoabsolvent.cz/KatalogOboru/CharakteristikaOboru.aspx?Obor=10842&Kategorie=M&SkupinaOboru=75&Kraj=CZ011>
- [50.] *Předškolní a mimoškolní pedagogika: Profil absolventa*, [databáze online]. Praha: Národní institut odborného vzdělávání, c2007 [citováno 28.9.2007], Dostupné z <http://www.infoabsolvent.cz/KatalogOboru/ProfilAbsolventaOboru.aspx?Obor=10842&Kategorie=M&SkupinaOboru=75&Kraj=CZ011>
- [51.] *Předškolní a mimoškolní pedagogika: Učební plán*. [databáze online]. Praha: Národní institut odborného vzdělávání, c2007 [citováno 28.9.2007]. Dostupné z <http://www.infoabsolvent.cz/KatalogOboru/UcebniPlanOboru.aspx?Obor=10842&Kategorie=M&SkupinaOboru=75&Kraj=CZ011>
- [52.] *Structures of Education, Initial Training and Adult Education Systems in Europe: Belgium Flemish Community 1999* [online], Brüssel: Euridice European Unit, 1999 [citováno 26.2.2008], Dostupné z http://www.eurydice.org/ressources/eurydice/pdf/041DN/041_BN_EN.pdf

- [53.] *Structures of Education, Initial Training and Adult Education Systems in Europe: Italy 2006/2007* [online]. Brüssel: Euridice European Unit, 2007 [citováno 26.2.2008]. Dostupné z http://www.eurydice.org/ressources/eurydice/pdf/041DN/041_IT_EN.pdf
- [54.] *Struktury systémů vzdělávání, odborné přípravy a vzdělávání dospělých v Evropě: Finsko 2007* [online], Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2007 [citováno 26.2.2008]. Dostupné z http://www.eurydice.org/ressources/eurydice/pdf/041DN/041_FI_CS.pdf
- [55.] *Struktury systémů vzdělávání, odborné přípravy a vzdělávání dospělých v Evropě: Polsko 2004* [online]. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2005 [citováno 26.2.2008]. Dostupné z <http://www.uiv.cz/soubor/2383>
- [56.] *Struktury systémů vzdělávání, odborné přípravy a vzdělávání dospělých v Evropě: Spojené království 2003* [online], Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2005 [citováno 26.2.2008]. Dostupné z http://www.eurydice.org/ressources/eurydice/pdf/041DN/041_UN_CS.pdf
- [57.] *Struktury systémů vzdělávání, odborné přípravy a vzdělávání dospělých v Evropě: Španělsko 2003* [online], Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2005 [citováno 26.2.2008]. Dostupné z http://www.eurydice.org/ressources/eurydice/pdf/041DN/041_ES_CS.pdf
- [58.] *Studijní plán pro B7531 - obor Učitelství pro mateřské školy*, [databáze online]. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, [2007] [citováno 23.3.2008]. Dostupné z [https://stag-http://stag.osu.cz/prohlizeni/pg\\$_prohlizeni.stpl?pl=3903](https://stag-http://stag.osu.cz/prohlizeni/pg$_prohlizeni.stpl?pl=3903)
- [59.] *Svatojánská kolej- Učební plány*, [online]. [2008] [citováno 6.3.2008]. Dostupné z <http://www.svatojanskakolej.cz/index.php?x=studium&y=plany>
- [60.] *Učební plán: Učitelství pro mateřské školy*, [databáze online]. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, [2007] [citováno 19.3.2008]. Dostupné z <http://hades.uhk.cz/fispublic/Student/UcebniPlan.asp?StudOborID1=P-BMS&StudSpecID1=%9E%E1dn%E1&StudOborID2=&StudOborID3=&btnTisk=Tisk+dokumentace>
- [61.] *Vizualizace studijního plánu: B7507 - obor Učitelství pro mateřské školy*. [databáze online]. Olomouc: Univerzita Palackého Olomouc, [2007] [citováno 19.3.2008]. Dostupné z

https://stagweb.upol.cz/vsp/stagviz.php?co=syl_oboru&ukol=vypis&oboridno=773&y=0&stpridno=513

- [62.] *Vizualizace studijního plánu: B7507 - obor Učitelství pro mateřské školy.*
[databáze online]. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, [2007] [citováno 23.3.2008]. Dostupné z
https://stag.ujep.cz/vsp/stagviz.php?co=syl_oboru&ukol=vypis&oboridno=466&y=0&stpridno=243
- [63.] *Vizualizace studijního plánu: B7507 - obor Učitelství pro mateřské školy.*
[databáze online], Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, [2007] [citováno 19.3.2008], Dostupné z
https://vsp.zcu.cz/stagviz.php?co=syl_oboru&ukol=vypis&oboridno=510&y=0&stpridno=33#
- [64.] *Vizualizace studijního plánu: B7507 - obor Učitelství pro mateřské školy.*
[databáze online]. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, [2007] [citováno 19.3.2008], Dostupné z https://stagweb.jcu.cz/apps/stag/vsp/stagviz.php?co=syl_oboru&ukol=vypis&oboridno=T018&y=0&stpridno=606
- [65.] *Výchova dětí předškolního a mladšího školního věku.* [online]. [2007] [citováno 16.2.2008]. Dostupné z <http://www.ssos-futurum.cz/2.html>
- [66.] *Výchova dětí předškolního a mladšího školního věku.* [online]. [2007] [citováno 16.2.2008]. Dostupné z
http://www.souksosgah.zlivedu.cz/dokument/vychova_deti.doc

Seznam tabulek

tabulka 1 - Hodinová dotace učebních předmětů jednoletých kurzů pro pěstounky.	20
tabulka 2 - Hodinová dotace učebních předmětů dvouletých kurzů pro pěstounky.	22
tabulka 3 - Hodinová dotace předmětů na Ústavech pro učitelky mateřských škol v letech 1937-1946.	26
tabulka 4- Hodinová dotace předmětů na tříletých pedagogických školách pro učitelky mateřských škol.	28

tabulka 5 - Hodinová dotace předmětů na čtyřletých pedagogických školách obor učitelství mateřských škol dle směrnice ministerstva školství a kultury ze dne 20.2.1964.....	31
tabulka 6 - Přehled škol, které mají zaregistrovaný učební obor 7531M005 Předškolní a mimoškolní pedagogika.....	33
tabulka 7 - Přehled škol, které mají zaregistrovaný učební obor 7531M008 Výchova dětí předškolního a mladšího školního věku.....	34
tabulka 8 - Přehled škol, které mají zaregistrovaný učební obor 7531M004 Pedagogika volného času.	35
tabulka 9 - Přehled škol, které mají zaregistrovaný učební obor 7531N02 Pedagogika specifických činností ve volném čase.....	37
tabulka 10 - Přehled škol, které mají zaregistrovaný učební obor 7531N006 Pedagogika - vychovatelství.....	37
tabulka 11 - Přehled vysokých škol poskytujících vzdělání v oblasti předškolní pedagogiky.....	39
tabulka 12 - 7531M005 Předškolní a mimoškolní pedagogika - % zastoupení složek učitelské přípravy.....	81
tabulka 13 - 7531M005 Předškolní a mimoškolní pedagogika - % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu.....	81
tabulka 14 - 7531M008 Výchova dětí předškolního a mladšího školního věku - % zastoupení složek učitelské přípravy.....	83
tabulka 15 - 7531M008 Výchova dětí předškolního a mladšího školního věku - % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu.....	83
tabulka 16 - 7842M003 Pedagogické lyceum - % zastoupení složek učitelské přípravy	84
tabulka 17 - 7842M003 Pedagogické lyceum - % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu.....	84
tabulka 18 - 10.2.4. 7531N006 Pedagogika - vychovatelství - % zastoupení složek učitelské přípravy.....	86
tabulka 19 - 7531N006 Pedagogika - vychovatelství - % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu.....	86
tabulka 20 - 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - JČU - % zastoupení složek učitelské přípravy.....	88

tabulka 21 - 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - JČU - % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu.....	88
tabulka 22 - 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - UP - % zastoupení složek učitelské přípravy.....	90
tabulka 23 - 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - UP - % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu.....	90
tabulka 24 - 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - ZČU - % zastoupení složek učitelské přípravy.....	92
tabulka 25 - 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - ZČU - % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu.....	92
tabulka 26 - - 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - UK - % zastoupení složek učitelské přípravy.....	93
tabulka 27 - 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - UK - % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu.....	94
tabulka 28 - 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - UJEP - % zastoupení složek učitelské přípravy.....	95
tabulka 29 - 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - UJEP - % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu.....	95
tabulka 30 - 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - UHK - % zastoupení složek učitelské přípravy.....	97
tabulka 31 - 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - UHK - % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu.....	97
tabulka 32 - 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - OU - % zastoupení složek učitelské přípravy.....	99
tabulka 33 - 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - OU - % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu.....	99
tabulka 34 - jednoletý kurz vzdělávání pěstounek - 1886 - % zastoupení složek učitelské přípravy.....	104
tabulka 35 - dvouletý kurz vzdělávání pěstounek - 1914 - % zastoupení složek učitelské přípravy.....	105
tabulka 36 - dvouletý ústav pro vzdělávání učitelek mateřských škol - 1937 - % zastoupení složek učitelské přípravy.....	105

tabulka 37 -tříleté studium na pedagogické škole - 1957 - % zastoupení složek učitelské přípravy.....	106
tabulka 38 -učitelství pro mateřské školy na pedagogických školách - 1964 - % zastoupení složek učitelské přípravy.....	106

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Graf vývoje % zastoupení složek učitelské přípravy.....	107
Obrázek 2 - Graf vývoje % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu.....	108

Seznam příloh

Příloha č. 1: tabulka analýzy studijního programu 7531M00 Předškolní a mimoškolní pedagogika
Příloha č. 2: tabulka analýzy studijního programu 7531008 Výchova dětí předškolního a mladšího školního věku
Příloha č. 3: tabulka analýzy studijního programu 7842M003 Pedagogické lyceum
Příloha č. 4: tabulka analýzy studijního programu 7531N006 Pedagogika- vy chovatelství
Příloha č. 5: tabulka analýzy studijního programu 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - JCU
Příloha č. 6: tabulka analýzy studijního programu 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - UP
Příloha č. 7: tabulka analýzy studijního programu 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - ZCU
Příloha č. 8: tabulka analýzy studijního programu 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - UK
Příloha č. 9: tabulka analýzy studijního programu 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - UJEP

Příloha č. 10: tabulka analýzy studijního programu 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - UHK

Příloha č. 11: tabulka analýzy studijního programu 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - OU

Příloha č. 12: tabulka analýzy studijního programu - porovnání typů profesní přípravy

Příloha č. 13: tabulka analýzy studijního programu - porovnání přístupu jednotlivých pedagogických fakult

Příloha č. 14: tabulka analýzy studijního programu - historické porovnání

Příloha č. 15: dotazník

Příloha č. 16: dotazník - rozdělení jednotlivých položek do oblastí a celků

Příloha č. 17: tabulka analýzy vzdělávacích potřeb - základní skupina

Příloha č. 18: tabulka analýzy vzdělávacích potřeb - základní skupina - SŠ

Příloha č. 19: tabulka analýzy vzdělávacích potřeb - základní skupina - VS

Příloha č. 20: tabulka analýzy vzdělávacích potřeb - doplňková skupina

Příloha č. 21: tabulka analýzy vzdělávacích potřeb - doplňková skupina - SŠ

Příloha č. 22: tabulka analýzy vzdělávacích potřeb - porovnání typů studia základní skupiny

Příloha č. 1: tabulka analýzy studijního programu 7531M00 Předškolní a mimoškolní pedagogika

středoškolský typ přípravy			
7531M005 Předškolní a mimoškolní pedagogika			
% zastoupení složek učitelské přípravy		273,5	100,0
všeobecně vzdělávací		96	35,1
didaktická		30	11,0
odborné předmětová		66	24,1
pedagogicko-psychologická		32	11,7
pedagogická praxe		49,5	18,1
absolutní a % zastoupení studijních disciplín zastoupených v profesním standardu	počet přepočtených předmětů	počet přepočtených hodin	%
předměty výchov a Integrované naukové předměty	14	30	11,0
Informatika	2	4	1,5
předmětové didaktiky	14	30	11,0
psychodidaktika			0,0
vývojová psychologie			0,0
pedagogická psychologie			0,0
sociální psychologie			0,0
patopsychologie			0,0
psychologie osobnosti			0,0
pedagogická praxe	8	49,5	18,1
pedagogika	8	16	5,9
předškolní pedagogika			0,0
základy obecné a srovnávací pedagogiky			0,0
sociální pedagogika			0,0
pedagogická diagnostika			0,0
speciální pedagogika			0,0
sociologie výchovy			0,0
dramatická výchova		8	2,9
biologie dětí		12	4,4
základy pediatrie			0,0
sociální a pedagogická komunikace			0,0
český jazyk a rétorika			0,0
školská legislativa			0,0
základy školského a třídního managementu			0,0
profesní etika			0,0
ostatní odborné předměty			0,0
psychologie bez určení oblasti	8	16	5,9
všeobecně vzdělávací disciplíny		92	33,6
hra na hudební nástroj	8	16	5,9
absolutní a % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu	počet přepočtených předmětů	počet přepočtených hodin	%
předmětová	16	34	12,4
didaktická a psychodidaktická	22	79,5	29,1
pedagogická	16	73,5	26,9
diagnostická a intervenční	8	28	10,2
sociální, psychosociální a komunikativní	0	8	2,9
manažerská a normativní	8	49,5	18,1
profesně a osobnostně kultivující	22	171,5	62,7

Příloha č. 2: tabulka analýzy studijního programu 7531008 Výchova dětí předškolního a mladšího školního věku

středoškolský typ přípravy			
7531008 Výchova dětí předškolního a mladšího školního věku			
% zastoupení složek učitelské přípravy		280	100,0
všeobecně vzdělávací		108	38,6
didaktická		26	9,3
odborně předmětová		70	25,0
pedagogicko-psychologická		32	11,4
pedagogická praxe		44	15,7
absolutní a % zastoupení studijních disciplín zastoupených v profesním standardu	počet přepočtených předmětů	počet přepočtených hodin	%
předměty výchov a integrované naukové předměty	12	26	9,3
Informatika	6	12	4,3
předmětové didaktiky	12	26	9,3
psychodidaktika			0,0
vývojová psychologie			0,0
pedagogická psychologie			0,0
sociální psychologie			0,0
patopsychologie			0,0
psychologie osobnosti			0,0
pedagogická praxe	4	44	15,7
pedagogika	8	16	5,7
předškolní pedagogika			0,0
základy obecné a srovnávací pedagogiky			0,0
sociální pedagogika			0,0
pedagogická diagnostika			0,0
speciální pedagogika			0,0
sociologie výchovy			0,0
dramatická výchova	4	8	2,9
biologie dětí	6	12	4,3
základy pediatrie			0,0
sociální a pedagogická komunikace			0,0
český jazyk a rétorika			0,0
školská legislativa			0,0
základy školského a třídního managementu			0,0
profesní etika			0,0
ostatní odborné předměty	4	8	2,9
psychologie bez určení oblasti	8	16	5,7
všeobecně vzdělávací disciplíny	36	96	34,3
hra na hudební nástroj	8	16	5,7
absolutní a % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu	počet přepočtených předmětů	počet přepočtených hodin	%
předmětová	18	38	13,6
didaktická a psychodidaktická	16	70	25,0
pedagogická	16	68	24,3
diagnostická a intervenční	14	28	10,0
sociální, psychosociální a komunikativní	4	8	2,9
manažerská a normativní	4	44	15,7
profesně a osobnostně kultivující	52	166	59,3

Příloha č. 3: tabulka analýzy studijního programu 7842M003 Pedagogické lyceum

středoškolský typ přípravy 7842M003 Pedagogické lyceum			
% zastoupení složek učitelské přípravy		227	100,0
všeobecně vzdělávací		150	66,1
didaktická		0	0,0
odborně předmětová		52	22,9
pedagogicko-psychologická		16	7,0
pedagogická praxe		9	4,0
absolutní a % zastoupení studijních disciplín zastoupených v profesním standardu	počet přepočtených předmětů	počet přepočtených hodin	%
předměty výchov a integrované naukové předměty	12	24	10,6
informatika	4	8	3,5
předmětové didaktiky	0	0	0,0
psychodidaktika			0,0
vývojová psychologie			0,0
pedagogická psychologie			0,0
sociální psychologie			0,0
patopsychologie			0,0
psychologie osobností			0,0
pedagogická praxe	2	9	4,0
pedagogika	4	8	3,5
předškolní pedagogika			0,0
základy obecné a srovnávací pedagogiky			0,0
sociální pedagogika			0,0
pedagogická diagnostika			0,0
speciální pedagogika			0,0
sociologie výchovy			0,0
dramatická výchova	2	4	1,8
biologie dětí			0,0
základy pediatrie			0,0
sociální a pedagogická komunikace			0,0
český jazyk a rétorika			0,0
školská legislativa			0,0
základy školského a třídního managementu			0,0
profesní etika			0,0
ostatní odborné předměty	6	24	10,6
psychologie bez určení oblasti	4	8	3,5
všeobecně vzdělávací disciplíny	62	142	62,6
hra na hudební nástroj			0,0
absolutní a % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu	počet přepočtených předmětů	počet přepočtených hodin	%
předmětová	16	32	14,1
didaktická a psychodidaktická	2	9	4,0
pedagogická	8	21	9,3
diagnostická a intervenční	4	8	3,5
sociální, psychosociální a komunikativní	2	4	1,8
manažerská a normativní	2	9	4,0
profesně a osobnostně kultivující	76	175	77,1

Příloha č. 4: tabulka analýzy studijního programu 7531N006 Pedagogika-
vychovatelství

typ přípravy na VOS			
7531N006 Pedagogika- vychovatelství			
% zastoupení složek učitelské přípravy		271,5	100,0
všeobecně vzdělávací		52	19,2
didaktická		34,5	12,7
odborně předmětová		100,5	37,0
pedagogicko-psychologická		36	13,3
pedagogická praxe		48,5	17,9
absolutní a % zastoupení studijních disciplín zastoupených v profesním standardu	počet přepočtených předmětů	počet přepočtených hodin	%
předměty výchov a integrované naukové předměty	14	26,5	9,8
informatika			0,0
předmětové didaktiky	14	26,5	9,8
psychodidaktika	4	8	2,9
vývojová psychologie	1	2	0,7
pedagogická psychologie	1	2	0,7
sociální psychologie	1	2	0,7
patopsychologie	2	4	1,5
psychologie osobnosti			0,0
pedagogická praxe	5	48,5	17,9
pedagogika	4	8	2,9
předškolní pedagogika			0,0
základy obecné a srovnávací pedagogiky			0,0
sociální pedagogika	3	6	2,2
pedagogická diagnostika			0,0
speciální pedagogika	4	10	3,7
sociologie výchovy			0,0
dramatická výchova	6	12	4,4
biologie dětí	2	4	1,5
základy pediatrie			0,0
sociální a pedagogická komunikace			0,0
český jazyk a rétorika	3	6	2,2
školská legislativa			0,0
základy školského a třídního managementu			0,0
profesní etika	4	6	2,2
ostatní odborné předměty	23	42	15,5
psychologie bez určení oblasti	1	2	0,7
všeobecně vzdělávací disciplíny	20	52	19,2
hra na hudební nástroj	4	4	1,5
absolutní a % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu	počet přepočtených předmětů	počet přepočtených hodin	%
předmětová	14	26,5	9,8
didaktická a psychodidaktická	25	87	32,0
pedagogická	17	72,5	26,7
diagnostická a intervenční	13	28	10,3
sociální, psychosociální a komunikativní	13	26	9,6
manažerská a normativní	5	48,5	17,9
profesně a osobnostně kultivující	43	133	49,0

Příloha č. 5: tabulka analýzy studijního programu 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - UJEP

vysokoškolský typ přípravy			
7531R001 Učitelství pro mateřské školy - JCU			
% zastoupení složek učitelské přípravy		145	100,0
všeobecně vzdělávací		10	6,9
didaktická		24	16,6
odborně předmětová		27	18,6
pedagogicko-psychologická		32	22,1
pedagogická praxe		52	35,9
absolutní a % zastoupení studijních disciplín zastoupených v profesním standardu	počet přepočtených předmětů	počet přepočtených hodin	%
předměty výchov a integrované naukové předměty	3	8	5,5
informatika			0,0
předmětové didaktiky	3	8	5,5
psychodidaktika	8	16	11,0
vývojová psychologie	0,5	1	0,7
pedagogická psychologie	0,5	1	0,7
sociální psychologie	0,5	1	0,7
patopsychologie	1	2	1,4
psychologie osobnosti	0,5	1	0,7
pedagogická praxe	12	52	35,9
pedagogika	1	2	1,4
předškolní pedagogika	3	7	4,8
základy obecné a srovnávací pedagogiky	1	1	0,7
sociální pedagogika	1	1	0,7
pedagogická diagnostika	2	4	2,8
speciální pedagogika	1	2	1,4
sociologie výchovy			0,0
dramatická výchova	2	4	2,8
biologie dětí	1	2	1,4
základy pediatrie			0,0
sociální a pedagogická komunikace	3	6	4,1
český jazyk a rétorika	1	1	0,7
školská legislativa			0,0
základy školského a třídního managementu	1	2	1,4
profesní etika			0,0
ostatní odborné předměty	6	10	6,9
psychologie bez určení oblasti	2	3	2,1
všeobecně vzdělávací disciplíny	5	10	6,9
hra na hudební nástroj			0,0
absolutní a % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu	počet přepočtených předmětů	počet přepočtených hodin	%
předmětová	3	8	5,5
didaktická a psychodidaktická	24	78	53,8
pedagogická	20,5	69	47,6
diagnostická a intervenční	7	14	9,7
sociální, psychosociální a komunikativní	7,5	13	9,0
manažerská a normativní	13	54	37,2
profesně a osobnostně kultivující	20	70	48,3

Příloha č. 6: tabulka analýzy studijního programu 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - UJEP

vysokoškolský typ přípravy			
7531R001 Učitelství pro mateřské školy - UP			
% zastoupení složek učitelské přípravy		102	100,0
všeobecné vzdělávací		5	4,9
didaktická		15	14,7
odborně předmětová		40	39,2
pedagogicko-psychologická		26	25,5
pedagogická praxe		16	15,7
absolutní a % zastoupení studijních disciplín zastoupených v profesním standardu	počet přepočtených předmětů	počet přepočtených hodin	%
předměty výchov a integrované naukové předměty	14,5	21	20,6
informatika	1	1	1,0
předmětové didaktiky	10,5	14	13,7
psychodidaktika	1	1	1,0
vývojová psychologie	1	2	2,0
pedagogická psychologie	1	2	2,0
sociální psychologie	1	2	2,0
patopsychologie			0,0
psychologie osobnosti			0,0
pedagogická praxe	5	16	15,7
pedagogika	1	2	2,0
předškolní pedagogika	1	2	2,0
základy obecné a srovnávací pedagogiky			0,0
sociální pedagogika	1	3	2,9
pedagogická diagnostika			0,0
speciální pedagogika	1	2	2,0
sociologie výchovy	1	2	2,0
dramatická výchova	1	2	2,0
biologie dětí	2	4	3,9
základy pediatrie	1	2	2,0
sociální a pedagogická komunikace	1	2	2,0
český jazyk a rétorika	1	2	2,0
školská legislativa			0,0
základy školského a třídního managementu			0,0
profesní etika			0,0
ostatní odborné předměty	5	9	8,8
psychologie bez určení oblasti	3	7	6,9
všeobecně vzdělávací disciplíny	2	4	3,9
hra na hudební nástroj			0,0
absolutní a % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu	počet přepočtených předmětů	počet přepočtených hodin	%
předmětová	15,5	22	21,6
didaktická a psychodidaktická	18,5	35	34,3
pedagogická	11	28	27,5
diagnostická a intervenční	6	12	11,8
sociální, psychosociální a komunikativní	6	13	12,7
manažerská a normativní	5	16	15,7
profesně a osobnostně kultivující	21,5	41	40,2

Příloha č. 7: tabulka analýzy studijního programu 7531R001 Učitelství pro mateřské školy- UJEP

vysokoškolský typ přípravy			
7531R001 Učitelství pro mateřské školy - ZCU			
% zastoupení složek učitelské přípravy		138	100,0
všeobecně vzdělávací		2	1,4
didaktická		31	22,5
odborně předmětová		59	42,8
pedagogicko-psychologická		19,5	14,1
pedagogická praxe		26,5	19,2
absolutní a % zastoupení studijních disciplín zastoupených v profesním standardu	počet přepočtených předmětů	počet přepočtených hodin	%
předměty výchov a integrované naukové předměty	14	30	21,7
informatika			0,0
předmětové didaktiky	10	22	15,9
psychodidaktika	4	9	6,5
vývojová psychologie	1	3	2,2
pedagogická psychologie	1	2	1,4
sociální psychologie	1	2	1,4
patopsychologie	1	2	1,4
psychologie osobnosti	1	0,5	0,4
pedagogická praxe	5	26,5	19,2
pedagogika			0,0
předškolní pedagogika	1	2	1,4
základy obecné a srovnávací pedagogiky			0,0
sociální pedagogika			0,0
pedagogická diagnostika			0,0
speciální pedagogika			0,0
sociologie výchovy			0,0
dramatická výchova	3	6	4,3
biologie dětí	1	2	1,4
základy pediatrie			0,0
sociální a pedagogická komunikace	1	2	1,4
český jazyk a rétorika			0,0
školská legislativa			0,0
základy školského a třídního managementu			0,0
profesní etika			0,0
ostatní odborné předměty	10	17	12,3
psychologie bez určení oblasti	3,5	6	4,3
všeobecně vzdělávací disciplíny	1	2	1,4
hra na hudební nástroj	4	4	2,9
absolutní a % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu	počet přepočtených předmětů	počet přepočtených hodin	%
předmětová	14	30	21,7
didaktická a psychodidaktická	21	62,5	45,3
pedagogická	12	40	29,0
diagnostická a intervenční	4	7,5	5,4
sociální, psychosociální a komunikativní	5	10	7,2
manažerská a normativní	5	26,5	19,2
profesně a osobnostně kultivující	20	58,5	42,4

Príloha č. 8: tabuľka analýzy študijného programu 7531R001 Učiteľstvo pro mateřské školy - UJEP

vysokoškolský typ prípravy			
7531R001 Učiteľstvo pro mateřské školy - UK			
% zastoupení složek učitelské přípravy		133	100,0
všeobecně vzdělávací		6	4,5
didaktická		25	18,8
odborně předmětová		56	42,1
pedagogicko-psychologická		20	15,0
pedagogická praxe		26	19,5
absolutní a % zastoupení studijních disciplín zastoupených v profesním standardu	počet přepočtených předmětů	počet přepočtených hodin	%
předměty výchov a integrované naukové předměty	19	30	22,6
informatika	1	2	1,5
předmětové didaktiky	13	18	13,5
psychodidaktika	5	7	5,3
vývojová psychologie	1	2	1,5
pedagogická psychologie	0,5	1	0,8
sociální psychologie	0,5	1	0,8
patopsychologie			0,0
psychologie osobnosti	0,5	1	0,8
pedagogická praxe	6	26	19,5
pedagogika			0,0
předškolní pedagogika	3	6	4,5
základy obecné a srovnávací pedagogiky			0,0
sociální pedagogika			0,0
pedagogická diagnostika			0,0
speciální pedagogika	1	2	1,5
sociologie výchovy			0,0
dramatická výchova	2	4	3,0
biologie dětí	1	2	1,5
základy pediatrie			0,0
sociální a pedagogická komunikace	1	2	1,5
český jazyk a rétorika	2	3	2,3
školská legislativa	0,5	0,5	0,4
základy školského a třídního managementu	0,5	0,5	0,4
profesní etika			0,0
ostatní odborné předměty	8	13	9,8
psychologie bez určení oblasti	2,5	5	3,8
všeobecně vzdělávací disciplíny	2	4	3,0
hra na hudební nástroj	3	3	2,3
absolutní a % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu	počet přepočtených předmětů	počet přepočtených hodin	%
předmětová	20	32	24,1
didaktická a psychodidaktická	25,5	54	40,6
pedagogická	13	40	30,1
diagnostická a intervenční	3,5	7	5,3
sociální, psychosociální a komunikativní	5,5	10	7,5
manažerská a normativní	7	27	20,3
profesně a osobnostně kultivující	27	60	45,1

Príloha č. 9: tabuľka analýzy študijného programu 7531R001 Učiteľství pro mateřské školy - UJEP

vysokoškolský typ prípravy			
7531R001 Učiteľství pro mateřské školy - UJEP			
% zastoupení složek učitelské přípravy		133	100,0
všeobecně vzdělávací		4	3,0
didaktická		38	28,6
odborně předmětová		44,5	33,5
pedagogicko-psychologická		19	14,3
pedagogická praxe		27,5	20,7
absolutní a % zastoupení studijních disciplín zastoupených v profesním standardu	počet přepočtených předmětů	počet přepočtených hodin	%
předměty výchov a integrované naukové předměty	17	26,5	19,9
informatika	1	1	0,8
předmětové didaktiky	24	33	24,8
psychodidaktika	3	5	3,8
vývojová psychologie	1	2	1,5
pedagogická psychologie	1	2	1,5
sociální psychologie	1	2	1,5
patopsychologie	1	2	1,5
psychologie osobnosti	0,5	1	0,8
pedagogická praxe	5	27,5	20,7
pedagogika	1	1	0,8
předškolní pedagogika	2	2	1,5
základy obecné a srovnávací pedagogiky			0,0
sociální pedagogika			0,0
pedagogická diagnostika	1	1	0,8
speciální pedagogika	2	4	3,0
sociologie výchovy			0,0
dramatická výchova			0,0
biologie dětí	1	2	1,5
základy pediatrie	2	3	2,3
sociální a pedagogická komunikace	1	1	0,8
český jazyk a rétorika			0,0
školská legislativa	1	1	0,8
základy školského a třídního managementu			0,0
profesní etika			0,0
ostatní odborné předměty	7	8	6,0
psychologie bez určení oblasti	0,5	1	0,8
všeobecně vzdělávací disciplíny	2	3	2,3
hra na hudební nástroj	4	4	3,0
absolutní a % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu	počet přepočtených předmětů	počet přepočtených hodin	%
předmětová	18	27,5	20,7
didaktická a psychodidaktická	34	69,5	52,3
pedagogická	10,5	35,5	26,7
diagnostická a intervenční	9,5	16	12,0
sociální, psychosociální a komunikativní	2	3	2,3
manažerská a normativní	6	28,5	21,4
profesně a osobnostně kultivující	24	57	42,9

Příloha č. 10: tabulka analýzy studijního programu 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - UJEP

vysokoškolský typ přípravy			
7531R001 Učitelství pro mateřské školy - UHK			
% zastoupení složek učitelské přípravy		165,5	100,0
všeobecně vzdělávací		1	0,6
didaktická		30	18,1
odborně předmětová		71,5	43,2
pedagogicko-psychologická		31	18,7
pedagogická praxe		32	19,3
absolutní a % zastoupení studijních disciplín zastoupených v profesním standardu	počet přepočtených předmětů	počet přepočtených hodin	%
předměty výchov a Integrované naukové předměty	15	31	18,7
informatika	1	1	0,6
předmětové didaktiky	14,5	28	16,9
psychodidaktika	1	2	1,2
vývojová psychologie	1	2	1,2
pedagogická psychologie	0,5	1	0,6
sociální psychologie	0,5	1	0,6
patopsychologie	1	1	0,6
psychologie osobnosti	1	2	1,2
pedagogická praxe	5	32	19,3
pedagogika			0,0
předškolní pedagogika	2	5	3,0
základy obecné a srovnávací pedagogiky	1	3	1,8
sociální pedagogika			0,0
pedagogická diagnostika	2	5	3,0
speciální pedagogika	2	4	2,4
sociologie výchovy	1	2	1,2
dramatická výchova	3	6	3,6
biologie dětí	2	5	3,0
základy pediatrie	1	1	0,6
sociální a pedagogická komunikace	1	2	1,2
český jazyk a rétorika	3	8	4,8
školská legislativa			0,0
základy školského a třídního managementu	1	2	1,2
profesní etika			0,0
ostatní odborné předměty	7	14,5	8,8
psychologie bez určení oblasti	1	3	1,8
všeobecně vzdělávací disciplíny			0,0
hra na hudební nástroj	4	4	2,4
absolutní a % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu	počet přepočtených předmětů	počet přepočtených hodin	%
předmětová	16	32	19,3
didaktická a psychodidaktická	22	65	39,3
pedagogická	14,5	53	32,0
diagnostická a intervenční	10	20	12,1
sociální, psychosociální a komunikativní	8,5	19	11,5
manažerská a normativní	6	34	20,5
profesně a osobnostně kultivující	20	63	38,1

Příloha č. 11: tabulka analýzy studijního programu 7531R001 Učitelství pro mateřské školy - UJEP

vysokoškolský typ přípravy			
7531R001 Učitelství pro mateřské školy - OU			
% zastoupení složek učitelské přípravy		114,5	100,0
všeobecně vzdělávací		0	0,0
didaktická		25	21,8
odborné předmětová		44	38,4
pedagogicko-psychologická		24	21,0
pedagogická praxe		21,5	18,8
absolutní a % zastoupení studijních disciplín zastoupených v profesním standardu	počet přepočtených předmětů	počet přepočtených hodin	%
předměty výchov a integrované naukové předměty	9,5	17	14,8
informatika			0,0
předmětové didaktiky	10,5	18	15,7
psychodidaktika	2,5	7	6,1
vývojová psychologie	1	2	1,7
pedagogická psychologie	1	2	1,7
sociální psychologie	1	2	1,7
patopsychologie	1	1	0,9
psychologie osobností			0,0
pedagogická praxe	5	21,5	18,8
pedagogika			0,0
předškolní pedagogika	2	4	3,5
základy obecné a srovnávací pedagogiky	1	2	1,7
sociální pedagogika			0,0
pedagogická diagnostika	1	2	1,7
speciální pedagogika	1	3	2,6
sociologie výchovy			0,0
dramatická výchova	1,5	3	2,6
biologie dětí	2	4	3,5
základy pediatrie			0,0
sociální a pedagogická komunikace	1	2	1,7
český jazyk a rétorika	3	7	6,1
školská legislativa			0,0
základy školského a třídního managementu	1	1	0,9
profesní etika			0,0
ostatní odborné předměty	5	10	8,7
psychologie bez určení oblasti	2	4	3,5
všeobecně vzdělávací disciplíny			0,0
hra na hudební nástroj	2	2	1,7
absolutní a % zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu	počet přepočtených předmětů	počet přepočtených hodin	%
předmětová	9,5	17	14,8
didaktická a psychodidaktická	20	50,5	44,1
pedagogická	11,5	34,5	30,1
diagnostická a intervenční	6	12	10,5
sociální, psychosociální a komunikativní	6,5	14	12,2
manažerská a normativní	6	22,5	19,7
profesně a osobnostně kultivující	14,5	38,5	33,6

Příloha č. 12: tabulka analýzy studijního programu - porovnání typů profesní přípravy

	VÁ		SS		VOS		
	753 IR001 Učitelství pro mateřské školy - průměr		Středoškolská profesní příprava - průměr		Příprava na VOŠ - průměr		průměr
	přepočtené hodiny	5?	přepočtené hodiny	žč	přepočtené hodiny	5?	SS?
zastoupení složek učitelské přípravy	133,00	100,00	276,75	100,00	271,50	100,00	100,00
všeobecně vzdělávací	4,00	3,05	102,00	36,84	52,00	19,15	16,39
didaktická	26,86	20,15	28,00	10,13	34,50	12,71	15,82
odborně předmětová	48,86	36,83	68,00	24,57	100,50	37,02	33,35
pedagogicko-psychologická	24,50	18,67	32,00	11,56	36,00	13,26	15,83
pedagogická praxe	28,79	21,30	46,75	16,91	48,50	17,86	18,61
% zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu	přepočtené hodiny	žS	přepočtené hodiny	SS	přepočtené hodiny	SS	SS
předmětová	24,07	18,25	36,00	13,00	26,50	9,76	16,15
didaktická a psychodidaktická	59,21	44,23	74,75	27,03	87,00	32,04	36,34
pedagogická	42,86	31,85	70,75	25,58	72,50	26,70	28,19
diagnostická a intervenční	12,64	9,53	28,00	10,12	28,00	10,31	9,16
sociální, psychosociální a komunikativní	11,71	8,92	8,00	2,89	26,00	9,58	7,23
manažerská a normativní	29,79	22,01	46,75	16,91	48,50	17,86	19,06
profesně a osobnostně kultivující	55,43	41,50	168,75	61,00	133,00	48,99	48,96

	jednoletý kurz vzdělávání pěstounek-1886		dvouletý kurz vzdělávání pěstounek -1914		7531R001 Učitelství pro mateřské školy ZČU		7531R001 Učitelství pro mateřské školy UHK		7531R001 Učitelství pro mateřské školy OU	
	přepočtené hodiny	5?	přepočtené hodiny	žč	přepočtené hodiny	žš	přepočtené hodiny	ž	přepočtené hodiny	ž
zastoupení složek učitelské přípravy	50,00	100,00	120,00	100,00	137,00	100,00	207,50	100,00	294,00	100,00
všeobecně vzdělávací	2,00	4,00	22,00	18,33	32,00	23,36	100,00	48,19	108,00	36,73
didaktická	7,00	14,00	16,00	13,33	16,00	11,68	25,00	12,05	42,00	14,29
odborně předmětová	19,00	38,00	46,00	38,33	53,00	38,69	47,00	22,65	84,00	28,57
pedagogicko-psychologická	6,00	12,00	12,00	10,00	18,00	13,14	20,00	9,64	26,00	8,84
pedagogická praxe	16,00	32,00	24,00	20,00	18,00	13,14	15,50	7,47	34,00	11,56
% zastoupení disciplín dle oblastí kompetencí v profesním standardu	přepočtené é hodiny	ž	přepočtené é hodiny	šš	přepočtené é hodiny	š?	přepočtené é hodiny	ž	přepočtené é hodiny	ž
předmětová	16,00	32,00	24,00	20,00	24,00	17,52	21,00	10,12	36,00	12,24
didaktická a psychodidaktická	24,00	48,00	41,00	34,17	35,00	25,55	40,50	19,52	76,00	25,85
pedagogická	22,00	44,00	36,00	30,00	38,00	27,74	29,50	14,22	54,00	18,37
diagnostická a intervenční	3,00	6,00	8,00	6,67	12,00	8,76	18,00	8,67	24,00	8,16
sociální, psychosociální a komunikativní	3,00	6,00	6,00	5,00	8,00	5,84	0,00	0,00	4,00	1,36
manažerská a normativní	16,00	32,00	24,00	20,00	18,00	13,14	15,50	7,47	34,00	11,56
profesně a osobnostně kultivující	34,00	68,00	70,00	58,33	74,00	54,01	136,50	65,78	178,00	60,54

Příloha č. 15: dotazník

Dotazník

Vážené kolegyně, vážení kolegové

Dostal se Vám do rukou dotazník, který má v rámci diplomní práce „Bílá místa v přípravě učitelek mateřských škol" pomoci zjistit a odhalit nedostatky v současném vzdělávání budoucích předškolních pedagogů. Prosím Vás tímto o laskavé vyplnění tohoto dotazníku. Přispějete tak k případným změnám v přípravě budoucích předškolních pedagogů. Veškerá data získaná z tohoto dotazníku budou použita výhradně pro výzkumné účely v rámci diplomní práce.

Děkuji za Váš čas a ochotu Bc. Milan Podpěra

Pozn.: Aby nedošlo k nedorozumění díky různě pojaté terminologii, je na konci dotazníku malý slovníček použitých pojmů.

1.Věk:

2.Druh absolvované školy:

střední pedagogická škola

vyšší odborná škola

vysoká škola

Napište prosím název absolvované školy:

3.

4.Napište prosím rok ukončení studia:

5.Napište prosím rok nástupu do pedagogické praxe v MŠ:

V následující části dotazníku prosím vyplňte množství absolvované praxe během studia na výše uvedené škole(využijte dle délky studia):

1 .ročník	4.ročník
6. průběžná praxe(hodin týdně),	12. průběžná praxe(hodin týdně),
7. souvislá praxe (dnů za rok)...	13. souvislá praxe (dnů za rok)...
2.ročník	
8. průběžná praxe(hodin týdně),	5.ročník
9. souvislá praxe (dnů za rok) ...	4. průběžná praxe(hodin týdně),
3.ročník	5. souvislá praxe (dnů za rok)...
10. průběžná praxe(hodin týdně),	
11. souvislá praxe (dnů za rok)...	6.

V následující části dotazníku zhodnoťte pomocí škály(0-5, kde 5 je maximální úroveň) úroveň dosažených kompetencí v rámci Vámi absolvovaného vzdělání pro následující činnosti:

výtvarné činnosti

- 17. metodika, metodické řady
- 18. výtvarné techniky
- 19. vlastní tvorba

hudební činnosti

- 20. metodika, metodické řady_
- 21. hra na nástroj_
- 22. hudební teorie_
- 23. přehled o vhodných hudebních dílech
- 24. vlastní hlasová výchova

pracovní činnosti

- 25. metodika, metodické řady_
- 26. materiály a techniky_
- 27. vlastní tvorba_

jazykové činnosti_

- 28. metodika, metodické řady_
- 29. využití jazykových her_
- 30. logopedie_

dramatické činnosti

- 31. metodika_
- 32. využití loutek a maňásků_
- 33. dramatické hry pro děti

práce s literaturou

- 34. přehled o vhodné literatuře pro děti_
- 35. práce s textem, příběhem_
- 36. vlastní práce s hlasem - umělecký přednes_
- 37. metodika_

předmatické činnosti_

- 38. metodika, metodické řady_
- 39. tvorba vlastních pomůcek (labyrinty, apod.)_

pohybové činnosti

- 40. metodika, metodické řady_

41. organizace a formy, plánování cvičební jednotky_

42. fyziologie a anatomie člověka_

43. zdravotní tělesná cvičení, náprava_

tvorba třídního vzdělávacího programu

44. využívání informačních a námětových zdrojů_

45. analýza třídy, prostředí, situace_

46. vytváření integrovaných tématických celků_

diagnostika dětí

47. metody pedagogické diagnostiky

48. tvorba individuálních vzdělávacích plánů

49. evaluace pedagogického procesu_

komunikace

50. s dětmi_

51. s rodiči

52. Jaké znalosti a dovednosti Vám po příchodu do praxe nejvíce chyběly:

V následující části zhodnoťte prosím získanou úroveň kompetencí k činnostem učitelky MŠ požadovaných Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání:

53. analýza věkových a individuálních potřeb dětí_
54. pedagogická diagnostika_
55. realizace individuální a skupinové vzdělávací činnosti_
56. projektování výchovné a vzdělávací činnosti_
57. strategie a metody pro individualizované a skupinové vzdělávání dětí...._
58. využívání oborových metodik_
59. realizace prožitkového učení_
60. realizace situačního učení_
61. uplatňování didaktických prvků odpovídajících věku a individualitě dětí_
62. práce s věkově smíšenou skupinou_
63. plánování a realizace indiv. vzd. činností s dětmi se spec.vzd. potřebami.
64. hodnocení(evaluace) vlastní práce_
65. hodnocení(evaluace) pokroků dítěte_
66. uplatnění výsledků evaluace v dalším plánování i procesu vzdělávání
67. informování rodičů o pokrocích dítěte
68. poradenství pro rodiče

Ještě jednou Vám děkuji za Váš drahocenný čas. Věřím, že i díky Vám se podaří zkvalitnit a zefektivnit profesní přípravu budoucích učitelek a učitelů mateřských škol.

Milan Podpěra, učitel MŠ

Malý slovníček použitých pojmů

kompetence - souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot

metodika - nauka o metodě vyučování určitého oboru

metodická řada - posloupnost vědomostí, dovedností, činností nebo úrovní kompetencí

integrováný tematický celek - způsob uspořádání vzdělávacího obsahu ve — školním vzdělávacím programu; integrované bloky propojují (integrují) — vzdělávací obsahy z více různých —* vzdělávacích oblastí; vztahují se k určitému tématu, k praktickým životním situacím nebo praktickým činnostem, k určitému produktu apod. a mají podobu tematického celku, projektu či programu

individuální vzdělávací plán - plán vzdělávání (činnosti, metody, formy, situace) pro konkrétní dítě, zpravidla s odkladem školní docházky, případně s nějakým problémem

evaluace - proces průběžného vyhodnocování procesu vzdělávání (vzdělávacích činností, situací, podmínek) a jeho výsledků, který je realizován systematicky a pravidelně a jehož výsledky jsou v praxi smysluplně využívány; evaluace probíhá na úrovni školy nebo na úrovni třídy; evaluace může být vnější i vnitřní (autoevaluace)

individuální (forma vzdělávání/vzdělávací činnosti) - činnosti realizované s jednotlivým dítětem

individualizované (forma vzdělávání/vzdělávací činnosti) - činnosti realizované ve skupině dětí, ale přizpůsobované konkrétním schopnostem jednotlivých dětí ve skupině

skupinové (forma vzdělávání/vzdělávací činnosti) - činnosti realizované ve skupinách, každá skupina může mít jiný úkol nebo stejný úkol s různou obtížností

oborové metodiky - „klasické“ metodiky jednotlivých oborů výchovně vzdělávacích činností

prožitkové učení - učení dítěte vycházející z vlastní zkušenosti a prožitku; je to způsob učení, který je pro dítě přirozený a jemu vlastní

situační učení - učení založené na vytváření a využívání situací, které poskytují dítěti srozumitelné praktické ukázky životních souvislostí tak, aby se dítě učilo dovednostem a poznatkům v okamžiku, kdy je potřeba a lépe tak chápalo jejich smysl

Příloha č. 16: dotazník - rozdělení jednotlivých položek do oblastí a celků

číslo dotazu	Obsah položky	konkrétní oblast	větší celek
1.	Věk:		
2.	Druh absolvované školy:		
3.	název absolvované školy:		
4.	rok ukončení studia:		
5.	rok nástupu do pedagogické praxe v MŠ		
6.	1 .ročník - průběžná praxe(hodin týdně)		1
7.	1 .ročník -souvislá praxe (dnů za rok)		1
8.	2.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)		1
9.	2.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)		1
10.	3.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)		1
11.	3.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)		1
12.	4.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)		1
13.	4.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)		1
14.	5.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)		1
15.	5.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)		1
	průběžné praxe celkem		
	souvislé praxe celkem		
16.	Výtvarné činnosti		
17.	Výtvarné činnosti - metodika, metodické řady	1	4
18.	Výtvarné činnosti - výtvarné techniky		3
19.	Výtvarné činnosti - vlastní tvorba		2
	Hudební činnosti		
20.	Hudební činnosti - metodika, metodické řady	1	4
21.	Hudební činnosti - hra na nástroj		2
22.	Hudební činnosti - hudební teorie		3
23.	Hudební činnosti - přehled o vhodných hudebních dílech		3
24.	Hudební činnosti - vlastní hlasová výchova		2
	Pracovní činnosti		
25.	pracovní činnosti - metodika, metodické řady	1	4
26.	pracovní činnosti - materiály a techniky		3
27.	pracovní činnosti - vlastní tvorba		2
	Jazykové činnosti		
28.	jazykové činnosti - metodika, metodické řady	1	4
29.	jazykové činnosti - využití jazykových her		4
30.	jazykové činnosti - logopedie		3
	Dramatické činnosti		
31.	Dramatické činnosti - metodika	1	4
32.	Dramatické činnosti - využití loutek a maňásků		4
33.	Dramatické činnosti - dramatické hry pro děti		3
	Práce s literaturou		
34.	práce s literaturou - přehled o vhodné literatuře pro děti		3

číslo dotazu	Obsah položky	konkrétní oblast	větší celek
35.	práce s literaturou - práce s textem, příběhem		4
36.	práce s literaturou - vlastní práce s hlasem, umělecký přednes		2
37.	práce s literaturou - metodiky	1	4
	Předmatické činnosti		
38.	předmatické činnosti - metodika, metodické řady	1	4
39.	předmatické činnosti - tvorba vlastních pomůcek		4
	Pohybové činnosti		
40.	pohybové činnosti - metodika, metodické řady	1	4
41.	pohybové činnosti - organizace a formy, plánování cvičební jednotky		4
42.	pohybové činnosti - fyziologie a anatomie člověka		3
43.	pohybové činnosti - zdravotní tělesná cvičení, náprava TvorbaTVP		3
44.	tvorba třídního vzdělávacího programu - využívání informačních a námětových zdrojů	6	3
45.	tvorba třídního vzdělávacího programu - analýza třídy, prostředí, situace	6	4
46.	tvorba třídního vzdělávacího programu - vytváření integrovaných tématických celků	6	4
	Diagnostika dětí		
47.	diagnostika dětí - metody pedagogické diagnostiky	3	3
48.	diagnostika dětí - tvorba individuálních vzdělávacích plánů	4	4
49.	diagnostika dětí - evaluace pedagogického procesu	5	4
	Komunikace		
50.	komunikace - s dětmi		4
51.	komunikace - s rodiči	2	
52.	jaké znalosti a dovednosti Vám po příchodu do praxe nejvíce chyběly:		
53.	analýza věkových a individuálních potřeb dítěte		3
54.	pedagogická diagnostika	3	3
55.	realizace individuální a skupinové vzdělávací činnosti		4
56.	projektování výchovné a vzdělávací činnosti	6	4
57.	strategie a metody pro individualizované a skupinové vzdělávání dětí		4
58.	využívání oborových metodik	1	4
59.	realizace prožitkového učení		4
60.	realizace situačního učení		4
61.	uplatňování didaktických prvků odpovídajících věku a individualitě dětí		4
62.	práce s věkově smíšenou skupinou		4
63.	plánování a realizace individ. Vzd. Činností s dětmi se spec. Vzd. Potřebami	4	4
64.	hodnocení(evaluace) vlastní práce	5	4
65.	hodnocení(evaluace) pokroků dítěte	5	4
66.	uplatnění výsledků evaluace v dalším plánování i procesu vzdělávání	5,6	4

číslo dotazu	Obsah položky	konkrétní oblast	větší celek
67.	informování rodičů o pokrocích dítěte	2	
68.	poradenství pro rodiče	2	
	připravenost celkem		
	praxe celkem		1
	chyba metodiky	1	
	chyba komunikace s rodiči	2	
	chyba pedagogická diagnostika	3	
	chyba individuální vzdělávací plány	4	
	chyba evaluace	5	
	chyba projektování	6	
	průměr 1 metodiky	1	
	průměr 2 komunikace s rodiči	2	
	průměr 3 pedagogická diagnostika	3	
	průměr 4 individuální vzdělávací plány	4	
	průměr 5 evaluace	5	
	průměr 6 projektování	6	
	průměr rozvoj osobního talentu		2
	průměr odborné znalosti		3
	průměr didaktika a psychodidaktika		4

Příloha č. 17: tabulka analýzy vzdělávacích potřeb -doplňková skupina - SŠ

Základní skupina			
číslo dotazu		průměr	průměrná odchylka
1.	Věk:	28,69	6,40
2.	Druh absolvované školy:		
3.	název absolvované školy:		
4.	rok ukončení studia:		2,42
5.	rok nástupu do pedagogické praxe v MS		6,36
6.	1.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)	1,24	1,69
7.	1.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)	10,51	6,09
8.	2.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)	1,95	2,30
9.	2.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)	13,68	5,81
10.	3.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)	3,71	2,58
11.	3.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)	19,18	7,06
12.	4.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)	3,72	1,82
13.	4.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)	22,46	6,10
14.	5.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)		
15.	5.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)		
	průběžné praxe celkem	7,28	6,44
	souvislé praxe celkem	47,19	27,10
16.	Výtvarné činnosti		
17.	Výtvarné činnosti - metodika, metodické řady	3,21	1,09
18.	Výtvarné činnosti - výtvarné techniky	3,40	0,95
19.	Výtvarné činnosti - vlastní tvorba	3,63	0,89
	Hudební činnosti		
20.	Hudební činnosti - metodika, metodické řady	3,96	0,93
21.	Hudební činnosti - hra na nástroj	4,06	0,86
22.	Hudební činnosti - hudební teorie	3,96	0,85
23.	Hudební činnosti - přehled o vhodných hudebních dílech	3,21	1,03
24.	Hudební činnosti - vlastní hlasová výchova	3,42	0,98
	Pracovní činnosti		
25.	pracovní činnosti - metodika, metodické řady	3,13	1,01
26.	pracovní činnosti - materiály a techniky	3,28	1,05
27.	pracovní činnosti - vlastní tvorba	3,43	1,07
	Jazykové činnosti		
28.	jazykové činnosti - metodika, metodické řady	2,98	0,95
29.	jazykové činnosti - využití jazykových her	2,75	1,09
30.	jazykové činnosti - logopedie	2,73	1,37
	Dramatické činnosti		
31.	Dramatické činnosti - metodika	3,33	1,10
32.	Dramatické činnosti - využití loutek a maňásků	2,96	1,35
33.	Dramatické činnosti - dramatické hry pro děti	3,65	1,04
	Práce s literaturou		
34.	práce s literaturou - přehled o vhodné literatuře pro děti	3,73	1,04
35.	práce s literaturou - práce s textem, příběhem	3,58	0,92
36.	práce s literaturou - vlastní práce s hlasem, umělecký přednes	3,02	1,40
37.	práce s literaturou - metodiky	3,21	1,12

číslo dotazu		průměr	průměrná odchylka
	Předmatematické činnosti		
38.	předmatematické činnosti - metodika, metodické řady	3,38	1,17
39.	předmatematické činnosti - tvorba vlastních pomůcek	3,13	1,18
	Pohybové činnosti		
40.	pohybové činnosti - metodika, metodické řady	3,88	0,77
41.	pohybové činnosti - organizace a formy, plánování cvičební jednotky	3,90	0,90
42.	pohybové činnosti - fyziologie a anatomie člověka	3,75	0,99
43.	pohybové činnosti - zdravotní tělesná cvičení, náprava	3,75	1,05
	Tvorba TVP		
44.	tvorba třídního vzdělávacího programu - využívání informačních a námětových zdrojů	3,31	1,09
45.	tvorba třídního vzdělávacího programu - analýza třídy, prostředí, situace	2,94	0,92
46.	tvorba třídního vzdělávacího programu - vytváření integrovaných tematických celků	2,94	1,15
	Diagnostika dětí		
47.	diagnostika dětí - metody pedagogické diagnostiky	2,90	1,23
48.	diagnostika dětí - tvorba individuálních vzdělávacích plánů	2,48	1,36
49.	diagnostika dětí - evaluace pedagogického procesu	2,53	1,28
	Komunikace		
50.	komunikace - s dětmi	3,85	1,00
51.	komunikace - s rodiči	2,90	1,42
52.	jaké znalosti a dovednosti Vám po příchodu do praxe nejvíce chyběly:		
53.	analýza věkových a individuálních potřeb dítěte	3,47	0,83
54.	pedagogická diagnostika	3,16	0,95
55.	realizace individuální a skupinové vzdělávací činnosti	3,64	0,92
56.	projektování výchovné a vzdělávací činnosti	3,49	1,03
57.	strategie a metody pro individualizované a skupinové vzdělávání dětí	3,29	0,96
58.	využívání oborových metodik	3,51	0,92
59.	realizace prožitkového učení	3,67	0,96
60.	realizace situačního učení	3,44	1,16
61.	uplatňování didaktických prvků odpovídajících věku a individualitě dětí	3,62	1,00
62.	práce s věkově smíšenou skupinou	3,49	1,26
63.	plánování a realizace individ. Vzd. Činnosti s dětmi se spec. Vzd. Potřebami	2,76	1,30
64.	hodnocení(evaluace) vlastní práce	3,24	0,98
65.	hodnocení(evaluace) pokroků dítěte	3,31	1,36

číslo dotazu		průměr	průměrná odchylka
66.	uplatnění výsledků evaluace v dalším plánování i procesu vzdělávání	3,24	1,21
67.	informování rodičů o pokrocích dítěte	3,36	1,25
68.	poradenství pro rodiče	2,89	1,30
	připravenost celkem	165,94	31,06
	praxe celkem	29,06	15,29
	chyba metodiky	0,41	0,31
	chyba komunikace s rodiči	0,57	0,46
	chyba pedagogická diagnostika	0,43	0,41
	chyba individuální vzdělávací plány	0,51	0,35
	chyba evaluace	0,48	0,39
	chyba projektování	0,47	0,34
	průměr 1 metodiky	3,43	0,65
	průměr 2 komunikace s rodiči	3,08	1,08
	průměr 3 pedagogická diagnostika	3,05	0,96
	průměr 4 individuální vzdělávací plány	2,64	1,14
	průměr 5 evaluace	3,09	1,03
	průměr 6 projektování	3,19	0,86
	průměr rozvoj osobního talentu	3,52	0,64
	průměr odborné znalosti	3,41	0,56
	průměr didaktika a psychodidaktika	3,31	0,66

Příloha č. 18: tabulka analýzy vzdělávacích potřeb -doplňková skupina - SŠ

Základní skupina			
číslo dotazu		průměr	průměrná odchylka
1.	Věk:	25,00	4,00
2.	Druh absolvované školy:		
3.	název absolvované školy:		
4.	rok ukončení studia:		2,81
5.	rok nástupu do pedagogické praxe v MS		2,94
6.	1.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)	0,73	1,12
7.	1.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)	11,92	5,34
8.	2.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)	1,27	1,74
9.	2.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)	15,74	4,79
10.	3.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)	3,81	1,68
11.	3.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)	20,14	6,54
12.	4.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)	3,97	1,04
13.	4.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)	24,16	6,64
14.	5.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)		
15.	5.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)		
	průběžné praxe celkem	8,15	4,47
	souvislé praxe celkem	64,58	21,90
16.	Výtvarné činnosti		
17.	Výtvarné činnosti - metodika, metodické řady	3,13	1,06
18.	Výtvarné činnosti - výtvarné techniky	3,54	1,00
19.	Výtvarné činnosti - vlastní tvorba	3,83	0,93
	Hudební činnosti		
20.	Hudební činnosti - metodika, metodické řady	3,79	0,83
21.	Hudební činnosti - hra na nástroj	4,13	0,88
22.	Hudební činnosti - hudební teorie	3,79	1,08
23.	Hudební činnosti - přehled o vhodných hudebních dílech	3,13	1,23
24.	Hudební činnosti - vlastní hlasová výchova	3,50	1,00
	Pracovní činnosti		
25.	pracovní činnosti - metodika, metodické řady	3,22	0,92
26.	pracovní činnosti - materiály a techniky	3,13	1,01
27.	pracovní činnosti - vlastní tvorba	3,65	0,97
	Jazykové činnosti		
28.	jazykové činnosti - metodika, metodické řady	2,96	0,74
29.	jazykové činnosti - využití jazykových her	2,79	0,88
30.	jazykové činnosti - logopedie	1,88	1,14
	Dramatické činnosti		
31.	Dramatické činnosti - metodika	3,46	0,87
32.	Dramatické činnosti - využití loutek a maňásků	3,67	0,97
33.	Dramatické činnosti - dramatické hry pro děti	4,00	0,83
	Práce s literaturou		
34.	práce s literaturou - přehled o vhodné literatuře pro děti	3,79	0,76
35.	práce s literaturou - práce s textem, příběhem	3,88	0,67
36.	práce s literaturou - vlastní práce s hlasem, umělecký přednes	3,42	1,10
37.	práce s literaturou - metodiky	3,38	0,85

číslo dotazu		průměr	prumema odchylka
	Předmatematické činnosti		
38.	předmatematické činnosti - metodika, metodické řady	2,63	1,07
39.	předmatematické činnosti - tvorba vlastních pomůcek	2,38	1,21
	Pohybové činnosti		
40.	pohybové činnosti - metodika, metodické řady	3,58	0,90
41.	pohybové činnosti - organizace a formy, plánování cvičební jednotky	3,58	0,94
42.	pohybové činnosti - fyziologie a anatomie člověka	3,46	0,95
43.	pohybové činnosti - zdravotní tělesná cvičení, náprava	3,38	1,02
	Tvorba TVP		
44.	tvorba třídního vzdělávacího programu - využívání informačních a námětových zdrojů	3,13	1,21
45.	tvorba třídního vzdělávacího programu - analýza třídy, prostředí, situace	2,79	0,88
46.	tvorba třídního vzdělávacího programu - vytváření integrovaných tématických celků	2,83	1,11
	Diagnostika dětí		
47.	diagnostika dětí - metody pedagogické diagnostiky	2,46	1,34
48.	diagnostika dětí - tvorba individuálních vzdělávacích plánů	2,25	1,27
49.	diagnostika dětí - evaluace pedagogického procesu	2,48	1,33
	Komunikace		
50.	komunikace - s dětmi	4,29	0,83
51.	komunikace - s rodiči	3,00	1,50
52.	jaké znalosti a dovednosti Vám po příchodu do praxe nejvíce chyběly:		
53.	analýza věkových a individuálních potřeb dítěte	3,47	0,67
54.	pedagogická diagnostika	3,16	0,75
55.	realizace individuální a skupinové vzdělávací činnosti	3,64	0,58
56.	projektování výchovné a vzdělávací činnosti	3,49	1,05
57.	strategie a metody pro individualizované a skupinové vzdělávání dětí	3,29	0,88
58.	využívání oborových metodik	3,51	0,87
59.	realizace prožitkového učení	3,67	0,76
60.	realizace situačního učení	3,44	0,84
61.	uplatňování didaktických prvků odpovídajících věku a individualitě dětí	3,62	0,75
62.	práce s věkově smíšenou skupinou	3,49	0,91
63.	plánování a realizace individ. Vzd. Činností s dětmi se spec. Vzd. Potřebami	2,76	1,07
64.	hodnocení(evaluace) vlastní práce	3,24	0,93
65.	hodnocení(evaluace) pokroků dítěte	3,31	1,15

číslo dotazu		průměr	průměrná odchylka
66.	uplatnění výsledků evaluace v dalším plánování i procesu vzdělávání	3,24	1,01
67.	informování rodičů o pokrocích dítěte	3,36	1,22
68.	poradenství pro rodiče	2,89	1,35
	připravenost celkem	165,94	29,54
	praxe celkem	29,06	12,18
	chyba metodiky	0,41	0,32
	chyba komunikace s rodiči	0,57	0,58
	chyba pedagogická diagnostika	0,43	0,49
	chyba individuální vzdělávací plány	0,51	0,40
	chyba evaluace	0,48	0,46
	chyba projektování	0,47	0,41
	průměr 1 metodiky	3,43	0,61
	průměr 2 komunikace s rodiči	3,08	1,02
	průměr 3 pedagogická diagnostika	3,05	0,84
	průměr 4 individuální vzdělávací plány	2,64	0,93
	průměr 5 evaluace	3,09	0,92
	průměr 6 projektování	3,19	0,70
	průměr rozvoj osobního talentu	3,52	0,66
	průměr odborné znalosti	3,41	0,57
	průměr didaktika a psychodidaktika	3,31	0,54

Příloha č. 19: tabulka analýzy vzdělávacích potřeb - doplňková skupina - SŠ

Základní skupina			
číslo dotazu		průměr	průměrná odchylka
1.	Věk:	32,95	7,64
2.	Druh absolvované školy:		
3.	název absolvované školy:		
4.	rok ukončení studia:		1,35
5.	rok nástupu do pedagogické praxe v MS		9,17
6.	1.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)	2,21	2,31
7.	1.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)	5,67	6,22
8.	2.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)	2,53	2,51
9.	2.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)	7,33	5,87
10.	3.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)	2,73	2,65
11.	3.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)	15,00	9,33
12.	4.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)	2,00	2,86
13.	4.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)	6,43	7,35
14.	5.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)	0,00	0,00
15.	5.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)	0,00	0,00
	průběžné praxe celkem	6,20	7,18
	souvislé praxe celkem	23,25	21,25
16.	Výtvarné činnosti		
17.	Výtvarné činnosti - metodika, metodické řady	3,30	1,17
18.	Výtvarné činnosti - výtvarné techniky	3,25	0,90
19.	Výtvarné činnosti - vlastní tvorba	3,30	0,83
	Hudební činnosti		
20.	Hudební činnosti - metodika, metodické řady	4,05	1,14
21.	Hudební činnosti - hra na nástroj	3,90	0,94
22.	Hudební činnosti - hudební teorie	4,25	0,68
23.	Hudební činnosti - přehled o vhodných hudebních dílech	3,45	0,81
24.	Hudební činnosti - vlastní hlasová výchova	3,30	1,03
	Pracovní činnosti		
25.	pracovní činnosti - metodika, metodické řady	2,89	1,19
26.	pracovní činnosti - materiály a techniky	3,21	1,06
27.	pracovní činnosti - vlastní tvorba	2,95	1,11
	Jazykové činnosti		
28.	jazykové činnosti - metodika, metodické řady	2,90	1,32
29.	jazykové činnosti - využití jazykových her	2,65	1,35
30.	jazykové činnosti - logopedie	3,40	1,12
	Dramatické činnosti		
31.	Dramatické činnosti - metodika	3,35	1,38
32.	Dramatické činnosti - využití loutek a maňásků	2,35	1,92
33.	Dramatické činnosti - dramatické hry pro děti	3,30	1,41
	Práce s literaturou		
34.	práce s literaturou - přehled o vhodné literatuře pro děti	3,70	1,36
35.	práce s literaturou - práce s textem, příběhem	3,45	1,12
36.	práce s literaturou - vlastní práce s hlasem, umělecký přednes	2,65	1,89
37.	práce s literaturou - metodiky	3,10	1,51

číslo dotazu		průměr	průměrná odchylka
	Předmatematické činnosti		
38.	předmatematické činnosti - metodika, metodické řady	4,15	0,85
39.	předmatematické činnosti - tvorba vlastních pomůcek	3,80	0,86
	Pohybové činnosti		
40.	pohybové činnosti - metodika, metodické řady	4,25	0,60
41.	pohybové činnosti - organizace a formy, plánování cvičební jednotky	4,40	0,72
42.	pohybové činnosti - fyziologie a anatomie člověka	4,20	0,88
43.	pohybové činnosti - zdravotní tělesná cvičení, náprava	4,20	0,88
	Tvorba TVP		
44.	tvorba třídního vzdělávacího programu - využívání informačních a námětových zdrojů	3,60	0,94
45.	tvorba třídního vzdělávacího programu - analýza třídy, prostředí, situace	3,20	1,14
46.	tvorba třídního vzdělávacího programu - vytváření integrovaných tematických celků	3,20	1,30
	Diagnostika dětí		
47.	diagnostika dětí - metody pedagogické diagnostiky	3,35	1,18
48.	diagnostika dětí - tvorba individuálních vzdělávacích plánů	2,60	1,48
49.	diagnostika dětí - evaluace pedagogického procesu	2,65	1,29
	Komunikace		
50.	komunikace - s dětmi	3,40	1,18
51.	komunikace - s rodiči	2,80	1,36
52.	jaké znalosti a dovednosti Vám po příchodu do praxe nejvíce chyběly:		
53.	analýza věkových a individuálních potřeb dítěte	3,39	0,92
54.	pedagogická diagnostika	3,33	1,22
55.	realizace individuální a skupinové vzdělávací činnosti	3,22	1,20
56.	projektování výchovné a vzdělávací činnosti	3,67	1,07
57.	strategie a metody pro individualizované a skupinové vzdělávání dětí	2,94	0,96
58.	využívání oborových metodik	3,17	0,96
59.	realizace prožitkového učení	3,28	1,06
60.	realizace situačního učení	3,00	1,56
61.	uplatňování didaktických prvků odpovídajících věku a individualitě dětí	3,22	1,31
62.	práce s věkově smíšenou skupinou	2,94	1,41
63.	plánování a realizace individ. Vzd. Činností s dětmi se spec. Vzd. Potřebami	2,72	1,42
64.	hodnocení(evaluace) vlastní práce	3,11	1,11
65.	hodnocení(evaluace) pokroků dítěte	3,00	1,67

číslo dotazu		průměr	průměrná odchylka
66.	uplatnění výsledků evaluace v dalším plánování i procesu vzdělávání	3,11	1,42
67.	informování rodičů o pokrocích dítěte	3,11	1,22
68.	poradenství pro rodiče	2,67	1,26
	připravenost celkem	162,95	34,44
	praxe celkem	16,93	13,42
	chyba metodiky	0,35	0,29
	chyba komunikace s rodiči	0,44	0,39
	chyba pedagogická diagnostika	0,25	0,28
	chyba individuální vzdělávací plány	0,35	0,32
	chyba evaluace	0,46	0,31
	chyba projektování	0,26	0,23
	průměr 1 metodiky	3,53	0,74
	průměr 2 komunikace s rodiči	2,93	1,15
	průměr 3 pedagogická diagnostika	3,40	1,17
	průměr 4 individuální vzdělávací plány	2,70	1,36
	průměr 5 evaluace	3,00	1,18
	průměr 6 projektování	3,38	1,06
	průměr rozvoj osobního talentu	3,23	0,64
	průměr odborné znalosti	3,60	0,59
	průměr didaktika a psychodidaktika	3,29	0,86

Příloha č. 20: tabulka analýzy vzdělávacích potřeb - doplňková skupina - SŠ

Základní skupina			
číslo dotazu		průměr	průměrná odchylka
1.	Věk:	42,42	4,54
2.	Druh absolvované školy:		
3.	název absolvované školy:		
4.	rok ukončení studia:		4,05
5.	rok nástupu do pedagogické praxe v MS		4,81
6.	1.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)	1,20	1,63
7.	1.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)	10,17	3,30
8.	2.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)	1,77	2,20
9.	2.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)	12,56	4,43
10.	3.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)	4,65	2,14
11.	3.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)	14,05	4,10
12.	4.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)	5,26	2,22
13.	4.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)	20,50	3,70
14.	5.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)		
15.	5.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)		
	průběžné praxe celkem	9,23	6,20
	souvislé praxe celkem	42,72	20,10
16.	Výtvarné činnosti		
17.	Výtvarné činnosti - metodika, metodické řady	3,90	0,84
18.	Výtvarné činnosti - výtvarné techniky	3,57	0,88
19.	Výtvarné činnosti - vlastní tvorba	3,41	0,96
	Hudební činnosti		
20.	Hudební činnosti - metodika, metodické řady	3,88	0,82
21.	Hudební činnosti - hra na nástroj	3,65	0,96
22.	Hudební činnosti - hudební teorie	3,60	0,93
23.	Hudební činnosti - přehled o vhodných hudebních dílech	3,28	0,95
24.	Hudební činnosti - vlastní hlasová výchova	3,23	1,13
	Pracovní činnosti		
25.	pracovní činnosti - metodika, metodické řady	3,70	1,05
26.	pracovní činnosti - materiály a techniky	3,45	0,92
27.	pracovní činnosti - vlastní tvorba	3,27	1,05
	Jazykové činnosti		
28.	jazykové činnosti - metodika, metodické řady	3,70	0,92
29.	jazykové činnosti - využití jazykových her	3,33	0,92
30.	jazykové činnosti - logopedie	2,22	1,28
	Dramatické činnosti		
31.	Dramatické činnosti - metodika	3,47	1,05
32.	Dramatické činnosti - využití loutek a maňásků	3,37	1,07
33.	Dramatické činnosti - dramatické hry pro děti	3,07	1,14
	Práce s literaturou		
34.	práce s literaturou - přehled o vhodné literatuře pro děti	4,12	0,77
35.	práce s literaturou - práce s textem, příběhem	3,73	0,92
36.	práce s literaturou - vlastní práce s hlasem, umělecký přednes	3,52	1,14
37.	práce s literaturou - metodiky	3,58	0,87

číslo dotazu		průměr	průměrná odchylka
	Předmatické činnosti		
38.	předmatické činnosti - metodika, metodické řady	3,48	0,99
39.	předmatické činnosti - tvorba vlastních pomůcek	3,15	1,35
	Pohybové činnosti		
40.	pohybové činnosti - metodika, metodické řady	3,83	0,98
41.	pohybové činnosti - organizace a formy, plánování cvičební jednotky	3,82	0,87
42.	pohybové činnosti - fyziologie a anatomie člověka	3,70	1,07
43.	pohybové činnosti - zdravotní tělesná cvičení, náprava	3,18	1,07
	Tvorba TVP		
44.	tvorba třídního vzdělávacího programu - využívání informačních a námětových zdrojů	2,93	1,34
45.	tvorba třídního vzdělávacího programu - analýza třídy, prostředí, situace	3,00	1,41
46.	tvorba třídního vzdělávacího programu - vytváření integrovaných tematických celků	2,74	1,46
	Diagnostika dětí		
47.	diagnostika dětí - metody pedagogické diagnostiky	2,79	1,39
48.	diagnostika dětí - tvorba individuálních vzdělávacích plánů	2,25	1,55
49.	diagnostika dětí - evaluace pedagogického procesu	2,55	1,34
	Komunikace		
50.	komunikace - s dětmi	3,93	0,98
51.	komunikace - s rodiči	3,07	1,42
52.	jaké znalosti a dovednosti Vám po příchodu do praxe nejvíce chyběly:		
53.	analýza věkových a individuálních potřeb dítěte	3,62	1,07
54.	pedagogická diagnostika	3,09	1,21
55.	realizace individuální a skupinové vzdělávací činnosti	3,52	1,07
56.	projektování výchovné a vzdělávací činnosti	3,27	1,14
57.	strategie a metody pro individualizované a skupinové vzdělávání dětí	3,08	1,06
58.	využívání oborových metodik	3,80	0,88
59.	realizace prožitkového učení	3,54	1,12
60.	realizace situačního učení	3,55	1,15
61.	uplatňování didaktických prvků odpovídajících věku a individualitě dětí	3,85	0,81
62.	práce s věkově smíšenou skupinou	3,19	1,07
63.	plánování a realizace individ. Vzd. Činností s dětmi se spec. Vzd. Potřebami	2,49	1,52
64.	hodnocení(evaluace) vlastní práce	3,24	1,05
65.	hodnocení(evaluace) pokroků dítěte	3,62	0,97

číslo dotazu		průměr	průměrná odchylka
66.	uplatnění výsledků evaluace v dalším plánování i procesu vzdělávání	3,25	1,07
67.	informování rodičů o pokrocích dítěte	3,70	1,12
68.	poradenství pro rodiče	2,96	1,34
	připravenost celkem	165,38	36,56
	praxe celkem	28,95	13,84
	chyba metodiky	0,36	0,26
	chyba komunikace s rodiči	0,46	0,40
	chyba pedagogická diagnostika	0,37	0,37
	chyba individuální vzdělávací plány	0,37	0,42
	chyba evaluace	0,52	0,40
	chyba projektování	0,53	0,46
	průměr 1 metodiky	3,71	0,71
	průměr 2 komunikace s rodiči	3,26	1,10
	průměr 3 pedagogická diagnostika	2,90	1,20
	průměr 4 individuální vzdělávací plány	2,37	1,35
	průměr 5 evaluace	3,09	0,94
	průměr 6 projektování	3,02	1,09
	průměr rozvoj osobního talentu	3,41	0,78
	průměr odborné znalosti	3,28	0,68
	průměr didaktika a psychodidaktika	3,39	0,71

Příloha č. 21: tabulka analýzy vzdělávacích potřeb - doplňková skupina - SŠ

Základní skupina			
číslo dotazu		průměr	průměrná odchylka
1.	Věk:	41,98	4,44
2.	Druh absolvované školy:		
3.	název absolvované školy:		
4.	rok ukončení studia:		3,74
5.	rok nástupu do pedagogické praxe v MS		4,69
6.	1.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)	1,26	1,70
7.	1.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)	9,95	3,35
8.	2.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)	1,92	2,32
9.	2.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)	12,32	4,27
10.	3.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)	4,82	2,24
11.	3.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)	13,83	4,08
12.	4.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)	5,47	2,37
13.	4.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)	20,30	3,72
14.	5.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)		
15.	5.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)		
	průběžné praxe celkem	9,70	6,65
	souvislé praxe celkem	43,17	20,19
16.	Výtvarné činnosti		
17.	Výtvarné činnosti - metodika, metodické řady	3,96	0,77
18.	Výtvarné činnosti - výtvarné techniky	3,58	0,91
19.	Výtvarné činnosti - vlastní tvorba	3,47	0,95
	Hudební činnosti		
20.	Hudební činnosti - metodika, metodické řady	3,83	0,83
21.	Hudební činnosti - hra na nástroj	3,57	0,99
22.	Hudební činnosti - hudební teorie	3,60	0,88
23.	Hudební činnosti - přehled o vhodných hudebních dílech	3,36	0,90
24.	Hudební činnosti - vlastní hlasová výchova	3,32	1,13
	Pracovní činnosti		
25.	pracovní činnosti - metodika, metodické řady	3,75	1,02
26.	pracovní činnosti - materiály a techniky	3,51	0,93
27.	pracovní činnosti - vlastní tvorba	3,43	0,99
	Jazykové činnosti		
28.	jazykové činnosti - metodika, metodické řady	3,72	0,90
29.	jazykové činnosti - využití jazykových her	3,38	0,90
30.	jazykové činnosti - logopedie	2,42	1,26
	Dramatické činnosti		
31.	Dramatické činnosti - metodika	3,53	1,08
32.	Dramatické činnosti - využití loutek a maňásků	3,47	1,01
33.	Dramatické činnosti - dramatické hry pro děti	3,21	1,09
	Práce s literaturou		
34.	práce s literaturou - přehled o vhodné literatuře pro děti	4,17	0,75
35.	práce s literaturou - práce s textem, příběhem	3,77	0,88
	práce s literaturou - vlastní práce s hlasem, umělecký přednes	3,62	1,06
37.	práce s literaturou - metodiky	3,62	0,87

číslo dotazu		průměr	průměrná odchylka
	Předmatematické činnosti		
38.	předmatematické činnosti - metodika, metodické řady	3,58	0,90
39.	předmatematické činnosti - tvorba vlastních pomůcek	3,43	1,13
	Pohybové činnosti		
40.	pohybové činnosti - metodika, metodické řady	3,87	0,92
41.	pohybové činnosti - organizace a formy, plánování cvičební jednotky	3,87	0,80
42.	pohybové činnosti - fyziologie a anatomie člověka	3,79	1,04
43.	pohybové činnosti - zdravotní tělesná cvičení, náprava	3,30	1,05
	Tvorba TVP		
44.	tvorba třídního vzdělávacího programu - využívání informačních a námětových zdrojů	3,10	1,28
45.	tvorba třídního vzdělávacího programu - analýza třídy, prostředí, situace	3,17	1,33
46.	tvorba třídního vzdělávacího programu - vytváření integrovaných tématických celků	2,84	1,40
	Diagnostika dětí		
47.	diagnostika dětí - metody pedagogické diagnostiky	2,76	1,35
48.	diagnostika dětí - tvorba individuálních vzdělávacích plánů	2,36	1,49
49.	diagnostika dětí - evaluace pedagogického procesu	2,71	1,29
	Komunikace		
50.	komunikace - s dětmi	4,06	0,89
51.	komunikace - s rodiči	3,30	1,28
52.	jaké znalosti a dovednosti Vám po příchodu do praxe nejvíce chyběly:		
53.	analýza věkových a individuálních potřeb dítěte	3,54	1,11
54.	pedagogická diagnostika	3,04	1,20
55.	realizace individuální a skupinové vzdělávací činnosti	3,49	1,10
56.	projektování výchovné a vzdělávací činnosti	3,23	1,18
57.	strategie a metody pro individualizované a skupinové vzdělávání dětí	3,11	1,07
58.	využívání oborových metodik	3,74	0,91
59.	realizace prožitkového učení	3,65 ^	1,04
60.	realizace situačního učení	3,64	1,11
61.	uplatňování didaktických prvků odpovídajících věku a individualitě dětí	3,81	0,87
62.	práce s věkově smíšenou skupinou	3,21	1,07
63.	plánování a realizace individ. Vzd. Činností s dětmi se spec. Vzd. Potřebami	2,48	1,46
64.	hodnocení(evaluace) vlastní práce	3,27	1,07
65.	hodnocení(evaluace) pokroků dítěte	3,60	1,02

číslo dotazu		průměr	průměrná odchylka
66.	uplatnění výsledků evaluace v dalším plánování i procesu vzdělávání	3,25	1,06
67.	informování rodičů o pokrocích dítěte	3,70	1,11
68.	poradenství pro rodiče	3,02	1,24
	přípravenost celkem	168,16	37,05
	praxe celkem	29,62	14,18
	chyba metodiky	0,33	0,25
	chyba komunikace s rodiči	0,41	0,36
	chyba pedagogická diagnostika	0,38	0,36
	chyba individuální vzdělávací plány	0,36	0,40
	chyba evaluace	0,47	0,36
	chyba projektování	0,50	0,42
	průměr 1 metodiky	3,74	0,70
	průměr 2 komunikace s rodiči	3,34	1,01
	průměr 3 pedagogická diagnostika	2,86	1,19
	průměr 4 individuální vzdělávací plány	2,40	1,31
	průměr 5 evaluace	3,12	0,98
	průměr 6 projektování	3,07	1,07
	průměr rozvoj osobního talentu	3,48	0,78
	průměr odborné znalosti	3,34	0,71
	průměr didaktika a psychodidaktika	3,43	0,71

číslo	dotazu	Základní skupina - celkem		Doplňková skupina - celkem		Základní skupina - vysokoškolský typ studia		Základní skupina - středoškolský typ studia		Doplňková skupina - středoškolský typ studia		průměrné pořadí
		prumer	pořadí	prumer	pořadí	prumer	pořadí	prumer	pořadí	prumer	pořadí	
1.	Věk:	28,69		42,42		32,95		25,00		41,98		
6.	1.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)	1,24		1,20		2,21		0,73		1,26		
7.	1 .ročník -souvislá praxe (dnů za rok)	10,51		10,17		5,67		11,92		9,95		
8.	2.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)	1,95		1,77		2,53		1,27		1,92		
9.	2.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)	13,68		12,56		7,33		15,74		12,32		
10.	3.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)	3,71		4,65		2,73		3,81		4,82		
11.	3.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)	19,18		14,05		15,00		20,14		13,83		
12.	4.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)	3,72		5,26		2,00		3,97		5,47		
13.	4.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)	22,46		20,50		6,43		24,16		20,30		
14.	5.ročník - průběžná praxe(hodin týdně)											
15.	5.ročník -souvislá praxe (dnů za rok)											
	průběžné praxe celkem	7,28		9,23		6,20		8,15		9,70		
	souvislé praxe celkem	47,19		42,72		23,25		64,58		43,17		
16.	Výtvarné činnosti	3,41	23	3,62	16,33	3,28	23	3,50	22,67	3,67	16,667	20,3
17.	Výtvarné činnosti - metodika, metodické řady	3,21	33	3,90	3	3,30	21	3,13	36	3,96	3	19,2
18.	Výtvarné činnosti - výtvarné techniky	3,40	23	3,57	19	3,25	26	3,54	23	3,58	20	22,2
19.	Výtvarné činnosti - vlastní tvorba	3,63	13	3,41	27	3,30	22	3,83	9	3,47	27	19,6
	Hudebí činnosti	3,72	12,4	3,53	20	3,79	10,6	3,67	17,2	3,54	22,4	16,5
20.	Hudební činnosti - metodika, metodické řady	3,96	2	3,88	4	4,05	7	3,79	11	3,83	6	6,0
21.	Hudební činnosti - hra na nástroj	4,06	1	3,65	14	3,90	8	4,13	2	3,57	22	9,4
22.	Hudební činnosti - hudební teorie	3,96	3	3,60	17	4,25	2	3,79	12	3,60	19	10,6
23.	Hudební činnosti - přehled o vhodných hudebních dílech	3,21	34	3,28	30	3,45	13	3,13	37	3,36	32	29,2
24.	Hudební činnosti - vlastní hlasová výchova	3,42	22	3,23	35	3,30	23	3,50	24	3,32	33	27,4
	Pracovní činnosti	3,28	29,333	3,47	23	3,02	37	3,33	28	3,57	21,333	27,7

		Základní skupina - celkem		Doplňková skupina - celkem		Základní skupina - vysokoškolský typ studia		Základní skupina - středoškolský typ studia		Doplňková skupina - středoškolský typ studia		průměrné pořadí
25.	pracovní činnosti - metodika, metodické řady	3,13	37	3,70	11	2,89	43	3,22	33	3,75	10	26,8
26.	pracovní činnosti - materiály a techniky	3,28	30	3,45	26	3,21	29	3,13	35	3,51	25	29,0
27.	pracovní činnosti - vlastní tvorba	3,43	21	3,27	32	2,95	39	3,65	16	3,43	29	27,4
	Jazykové činnosti	2,82	45,667	3,08	30,667	2,98	34,667	2,54	45,333	3,17	31	37,5
28.	jazykové činnosti - metodika, metodické řady	2,98	40	3,70	12	2,90	42	2,96	41	3,72	12	29,4
29.	jazykové činnosti - využití jazykových her	2,75	48	3,33	29	2,65	47	2,79	44	3,38	31	39,8
30.	jazykové činnosti - logopedie	2,73	49	2,22	51	3,40	15	1,88	51	2,42	50	43,2
	Dramatické činnosti	3,31	26	3,30	31,667	3,00	31	3,71	15	3,40	30,667	26,9
31.	Dramatické činnosti - metodika	3,33	26	3,47	25	3,35	18	3,46	25	3,53	24	23,6
32.	Dramatické činnosti - využití loutek a maňásků	2,96	41	3,37	28	2,35	51	3,67	15	3,47	28	32,6
33.	Dramatické činnosti - dramatické hry pro děti	3,65	11	3,07	42	3,30	24	4,00	5	3,21	40	24,4
	Práce s literaturou	3,39	24,5	3,74	12,75	3,23	27	3,61	19,75	3,80	10,75	19,0
34.	práce s literaturou - přehled o vhodné literatuře pro děti	3,73	9	4,12	1	3,70	10	3,79	13	4,17	1	6,8
35.	práce s literaturou - práce s textem, příběhem	3,58	15	3,73	9	3,45	14	3,88	8	3,77	9	11,0
36.	práce s literaturou - vlastní práce s hlasem, umělecký přednes	3,02	39	3,52	23	2,65	48	3,42	28	3,62	16	30,8
37.	práce s literaturou - metodiky	3,21	35	3,58	18	3,10	36	3,38	30	3,62	17	27,2
	Předmatematické činnosti	3,25	31	3,32	31	3,98	7,5	2,50	47,5	3,51	25,5	28,5
38.	předmatematické činnosti - metodika, metodické řady	3,38	24	3,48	24	4,15	6	2,63	46	3,58	21	24,2
39.	předmatematické činnosti - tvorba vlastních pomůcek	3,13	38	3,15	38	3,80	9	2,38	49	3,43	30	32,8
	Pohybové činnosti	3,82	6	3,63	15,75	4,26	3,25	3,50	23	3,71	12,75	12,2
40.	pohybové činnosti - metodika, metodické řady	3,88	5	3,83	6	4,25	3	3,58	17	3,87	4	7,0
41.	pohybové činnosti - organizace a formy, plánování cvičební jednotky	3,90	4	3,82	7	4,40	1	3,58	18	3,87	5	7,0
42.	pohybové činnosti - fyziologie a anatomie člověka	3,75	7	3,70	13	4,20	4	3,46	26	3,79	8	11,6
43.	pohybové činnosti - zdravotní tělesná cvičení, náprava	3,75	8	3,18	37	4,20	5	3,38	31	3,30	34	23,0
	TvorbaTVP	3,06	37,333	2,89	45	3,33	24,333	2,91	42	3,04	43,333	38,4
44.	tvorba třídního vzdělávacího programu - využívání informačních a námětových zdrojů	3,31	27	2,93	45	3,60	12	3,13	38	3,10	43	33,0
45.	tvorba třídního vzdělávacího programu - analýza třídy, prostředí, situace	2,94	42	3,00	43	3,20	30	2,79	45	3,17	41	40,2

[illegible]

		Základní skupina - celkem		Doplňková skupina - celkem		Základní skupina - vysokoškolský typ studia		Základní skupina - středoškolský typ studia		Doplňková skupina - středoškolský typ studia		průměrné pořadí
	připravenost celkem	165,94		165,38		162,95		168,38		168,16		
	praxe celkem	29,06		28,95		16,93		37,95		29,62		
	průměr 1 metodiky	3,43	1	3,71	1	3,53	1	3,31	1	3,74	1	
	průměr 2 komunikace s rodiči	3,08	4	3,26	2	2,93	5	3,22	2	3,34	2	
	průměr 3 pedagogická diagnostika	3,05	5	2,90	5	3,40	2	2,81	5	2,86	5	
	průměr 4 individuální vzdělávací plány	2,64	6	2,37	6	2,70	6	2,58	6	2,40	6	
	průměr 5 evaluace	3,09	3	3,09	3	3,00	4	3,19	3	3,12	3	
	průměr 6 projektování	3,19	2	3,02	4	3,38	3	3,08	4	3,07	4	
	průměr rozvoj osobního talentu	3,52	1	3,41	1	3,23	3	3,72	1	3,48	1	
	průměr odborné znalostí	3,41	2	3,28	3	3,60	1	3,26	3	3,34	3	
	průměr didaktika a psychodidaktika	3,31	3	3,39	2	3,29	2	3,35	2	3,43	2	